

Ludzie z misją



Poznaj historię niezwykłych
gdańskich społeczników,
którzy już od 30 lat tworzą
**Miejski Ośrodek Pomocy
Rodzinie.**



AGNIESZKA CHOMIUK
DYREKTORKA MOPR

21 listopada to Dzień Pracownika Socjalnego, święto osób, które na co dzień zajmują się wspieraniem tych, którzy nie są w stanie samodzielnie pełnić swoich ról społecznych i zawodowych. I choć nasze Święto nie jest tak znane i z rozmachem obchodzone jak święta innych grup zawodowych, to dla nas ważny, szczególny dzień. Bo to czasem jedyny moment w roku kiedy możemy się zatrzymać, pobyć ze sobą, celebrować sukcesy i powiedzieć sobie „dziękuję”.

DZIEŃ PRACOWNIKA SOCJALNEGO

Zmiana wizerunku pracownika pomocy społecznej potrzebna od zaraz – czyli jak nauczyć się właściwie komunikować?

Nie od dziś wiadomo, że pozytywny obraz organizacji w świadomości jej odbiorców, to warunek sukcesu funkcjonowania. Wizerunek organizacji to podstawa nie tylko w nawiązywaniu relacji z otoczeniem, ale także budowania reputacji. W literaturze można przeczytać, że autentyczny, pozytywny wizerunek wewnętrzny należy budować na ugruntowanej tożsamości organizacji, czyli organizmu składającego się z duszy, umysłu i głosu. „Dusza” to wartości organizacji. „Umysł”, to świadome decyzje i działania, zgodne z obowiązującą wizją, misją, strategią organizacji. „Głos”, natomiast to system komunikacji organizacji, za pomocą którego komunikuje wartości i prezentuje tożsamość organizacji (Baruk, 2006, s. 33-34). Zawód pracownika socjalnego to zawód z misją, ośrodki pomocy społecznej ukształtowane są na człowieka i bazują na wartościach, a ich działania oparte są o procedury i strategię wynikające z misji organizacji. Dlaczego zatem przekonania i wyobrażenia o pomocy społecznej są nieadekwatne, stereotypowe, a prestiż

zawodu nadal niski? Wniosek wydaje się prosty – to „głos” organizacji nie jest wyraźny, zintegrowany z działaniami i wartościami. Gdzieś czytałam porównanie, że pomoc społeczna to jak praca gospodyń domowych – zauważalna dopiero wówczas gdy nie jest realizowana. O pomocy społecznej, pracownikach socjalnych mówi się wówczas gdy jakiegoś wsparcia zabraknie, stanie się tragedia, ktoś zostanie bez pomocy. Często z przekąsem mówimy, że zaraz padnie pytanie: a gdzie była pomoc społeczna? A my odpowiadamy: tam gdzie zawsze, na pierwszej linii, robiąc co w naszej mocy żeby innym żyło się lepiej. Ale nie o wszystkich potrzebujących wiemy, nie do wszystkich dotrzemy i nie wszyscy przyjmą naszą pomoc. I o tej codziennej, trudnej i żmudnej pracy się nie mówi. Po ludzku to nawet rozumiem – trudno mówić i patrzeć na biedę, cierpienie, nieszczęścia. Tak to już jest, że lubimy ładne obrazki, chwytające za serce, dające nadzieję, wprawiające w dobry nastrój. A nasza praca często ociera się o beznadzieję, smutek, biedę, nieszczęścia. To nie są piękne obrazki. Ale są też inne, te na których widać przywróconą nadzieję, radość, samodzielność, sukces. Musimy odczarowywać naszą pracę i nauczyć się



Ludzie z misją – wiarygodni, budzący zaufanie, których praca ma sens i wartości, a najważniejszą z nich jest człowiek

Różne domy i różne historie – o czym mówimy, gdy mówimy pomoc społeczna

Są takie domy, w których bywamy jedy-
nymi gośćmi. Domy, w których mieszkają
ludzie pełni czułości, słów, historii, których
nie mają już komu opowiadać. Jesteśmy
my. Są też domy, gdzie bieda aż przytła-
cza, a każda, najmniejsza pomoc jest jak
kubek ciepłej herbaty w mroźny dzień. Są
domy, w których nas nie chcą, a im bar-
dziej zamykają przed nami drzwi, tym bar-
dziej czujemy, że jesteśmy tam potrzebni.
Są też takie domy, do których wchodzi-
my z trwogą, gdzie przestraszone twarze
dzieci każą reagować natychmiast, sta-
nowczo. Pukamy do tych wszystkich do-
mów, tak często, jak potrzeba.

Są różne historie. To historie o ludziach.
Takie o samotności, które kończą się łą-
mi wdzięczności i słowami „dziękuję”. Hi-
storie o trudnościach, którym można za-
radzić i pozostaje miłe uczucie sukcesu
i wiara, że się da. Są też takie historie, przy
których tracimy nadzieję i złudzenia, a łą-
zy

są tylko łzami bezsilności, złości i frustra-
cji. I te historie, które już zawsze pozostaną
w sercu i pamięci i będą wracały niejedną
bezsenną nocą.

Są różne historie. To historie o ludziach.
Takie o samotności, które kończą się łą-
mi wdzięczności i słowami „dziękuję”. Hi-
storie o trudnościach, którym można za-
radzić i pozostaje miłe uczucie sukcesu
i wiara, że się da. Są też takie historie, przy
których tracimy nadzieję i złudzenia, a łą-
zy są tylko łzami bezsilności, złości i frustra-
cji. I te historie, które już zawsze pozostaną
w sercu i pamięci i będą wracały niejedną
bezsenną nocą.

Dlaczego misja jest tak nierozwal- nie związana z zawodem pracownika socjalnego i dlaczego należy o tym wspominać?

Dźwigać każdego dnia ciężar ludzkich
problemów, pracować w permanentnym
stresie, pod presją czasu, z odpowiedzial-
nością za ludzkie losy, a czasem życie,

można tylko wtedy gdy ma się prawdziwe
powołanie. To misja motywuje, dodaje sił
i nadaje tej pracy sens. Gdy spróbujemy
namalować ten obraz inaczej, nie poprzez
podkreślanie smutku, beznadziei, biedy,
frustracji, ale przez obrazy cudów, które
się dzieją, szans i sukcesów, o które w tym
obszarze jest dużo trudniej, to tworzymy
obraz prawdziwych superbohaterów...
Kim naprawdę jest dzisiejszy pracownik
MOPR? - to z pewnością człowiek z misją,
który w swojej pracy diagnozuje, informu-
je, doradza, motywuje, wspiera, rozwija,
nadzoruje, animuje, dokumentuje, inter-
weniuje i zapobiega. Na co dzień musi
przyjmować najróżniejsze role: urzędnika,
animatora, doradcy, mentora, coacha, in-
terwenta, asystenta, terapeuty, badacza,
analityka. Potrzeba ogromnej wrażliwości,
empatii, odporności psychicznej, wiedzy
i komunikatywności by się w tych wszyst-
kich rolach, obowiązkach i zadaniach od-
naleźć.

Zależałoby nam aby Miejski Ośrodek Po-
mocy Rodzinie i nasi pracownicy byli po-

strzegani jako: **Ludzie z misją** – wiarygod-
ni, budzący zaufanie, których praca ma
sens i wartości, a najważniejszą z nich jest
człowiek; **Profesjoniści**, wykształceni,
kompetentni, pracujący zgodnie z upraw-
nieniami i możliwościami; **Kreatorzy**, po-
szukujący rozwiązań, innowacji, gotowi
do wychodzenia poza podstawowy za-
kres obowiązków; **Kompetentni cyfrowo**,
nowocześni, elastyczni, gotowi na zmia-
ny; **Wszechstronni**, prowadzący procesy
w oparciu o szeroką wiedzę, z wykorzysta-
niem różnorodnych narzędzi pracy, talen-
tów i zasobów.

Co nam daje praca z misją?

Przede wszystkim radość z pomagania.
Poczucie, że nasza praca, ma rzeczywi-
sty sens, a na końcu każdego działania
jest człowiek. To praca, która rozwija, bu-
duje kompetencje i pozwala być z ludź-
mi i dla ludzi.

TO NIE JEST AUTOSTRADA

MAŁGORZATA NIEMKIEWICZ

DYREKTORKA MOPR

W OKRESIE 1.08.2016 – 31.07.2022

30 lat to sporo czasu, sporo pracy i wyzwań. To także okrągła okazja do podsumowań i refleksji. „Udało nam się polepszyć warunki pracy – jesteśmy na finiszu remontów i przenoszenia siedzib Centrów Prac Socjalnych, skracamy dystans między organizacjami pozarządowymi, a nami. Wchodzimy tam, gdzie inni nie dają sobie rady, służymy narzędziami i wszelką pomocą dla organizacji. Wytyczamy pewne kierunki, ale staramy się też słuchać tych, którzy są naszymi partnerami. To nie jest tak, że tylko dajemy i wymagamy, staramy się być blisko.” – podkreśla Małgorzata Niemkiewicz – dyrektorka MOPR.

W pomocy społecznej pracuje całe życie. Wcześniej przez dwadzieścia lat pracowała w gdańskiej „Caritas”. Przyszedł czas, że chciała pójść dalej, rozwinąć skrzydła kariery zawodowej i podjąć nowe wyzwania. Wtedy właśnie pojawił się konkurs na stanowisko dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku. Spróbowała, wystartowała. Zmieniła instytucję, ale wciąż pracuje dla drugiego człowieka.



TROCHE HISTORII

Pierwsza „Ustawa o opiece społecznej” uchwalona została w Polsce w 1923 roku i stała się początkiem państwowego systemu opieki zdrowotnej. Wprowadzony został obowiązek udzielania świadczeń z funduszy publicznych. Ustawa ta przetrwała ponad pół wieku. Pracownicy socjalni mieli siedziby w przychodniach rejonowych, a opieka społeczna była głównie kojarzona z zabezpieczeniem potrzeb bytowych, świadczeniami finansowymi i zapewnieniem opieki (usług) osobom chorym i niepełnosprawnym.

W 1990 r. po wprowadzeniu zmian w systemie zabezpieczenia społecznego pomoc społeczna została wyłączona ze struktur służby zdrowia i podporządkowana Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej. Zasady funkcjonowania pomocy społecznej określone zostały w ustawie z 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej. W ustawie położono nacisk na rozwój form pomocy niematerialnej, wprowadzona została praca socjalna oraz różne formy poradnictwa.

System pomocy społecznej objął pomoc środowiskową w miejscu zamieszkania oraz pomoc instytucjonalną.

Ustawa określiła zadania realizatorów pomocy społecznej – państwa i samorządów terytorialnych.

Do realizacji celów pomocy społecznej na szczeblu lokalnym zostały utworzone w 1990 r. ośrodki pomocy społecznej.

01.07.1990 r. rozpoczął działalność Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdańsku przy ulicy Nowe Ogrody 28/29 (dawna ul. Świerczewskiego) i od tego czasu wielokrotnie zmieniał swoją lokalizację.

Kolejne siedziby znajdowały się przy ulicy Dyrekcyjnej 5, Grodzkiej 20, Placu Gustkowicza 2 (budynek zaadaptowany po żłobku), Marynarki Polskiej 134a (budynek zaadaptowany na pomieszczenia biurowe po kotłowni), wreszcie przy ulicy Leczkowa 1a.

W latach dziewięćdziesiątych zostały także utworzone cztery Filie:

Filia nr 1 przy Alei Wojska Polskiego 10, Filia nr 2 przy ulicy Wajdeloty 28 A, Filia nr 3 przy ulicy Powstańców Warszawskich 3, a następnie przy ulicy Dyrekcyjnej 5, Filia nr 4 przy Alei Wojska Polskiego 10, alei Grunwaldzkiej 505, ulicy Gospody 7 i ulicy Lecha.

Od 1991 roku ośrodek pomocy społecznej realizował Eksperyment Gdański zainicjowany przez zespół socjologów Uniwersytetu Gdańskiego. Został on zaakceptowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Wojewódzki Zespół Pomocy Społecznej oraz Prezydenta Miasta Gdańska. Opracowano koncepcję zmiany mo-

delu pracy socjalnej, której głównym założeniem było utworzenie autonomicznych zespołów pracy socjalnej, dostosowanych rejonizacyjnie do administracji osiedlowej. Były one podległe bezpośrednio dyrektorowi MOPS. W ramach Eksperymentu stworzono także warunki do samodzielnej działalności pracowników socjalnych w zakresie rozwiązywania problemów podopiecznych w ramach obowiązujących przepisów. Chodziło o to, aby skrócić okresy rozpatrywania spraw i dać większą samodzielność pracownikom. Powstało wtedy 28 Zespołów Pracy Socjalnej.

W następnych latach powstawała kolejna filia, która w 2011 roku została przemianowana na Centra Pracy Socjalnej, co związane było ze wzrastającą liczbą osób wymagających wsparcia.

PRZYSZEDŁ ROK 2016...

1 lipca z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie wydzielono Gdańskie Centrum Świadczeń. MOPR mógł wreszcie skupić się przede wszystkim na pracy socjalnej. Cała kwestia finansowa, czyli przyznawania dodatków, świadczeń rodzinnych itp., przeszła do GCŚ.

Miesiąc później, nową dyrektorką MO-PR-u została Małgorzata Niemkiewicz. Zaczęła wdrażać nowy system pomocy. „Powstało kolejne – dziewiąte – Centrum Pracy Socjalnej, zmieniliśmy organizację wewnętrzną, nazwy działów. Zależało mi na tym, aby każdy pracownik potrafił pracować z każdym potrzebującym. Bez podziału – ten z bezdomnymi, ta z niepełnosprawnymi. Zależało mi też na tym, aby pracownicy nie byli już przypisywani do konkretnych rejonów Gdańska (ulic), jak to było do tej pory. Powód? Możliwość szybkiego zastąpienia danego pracownika w sytuacji choroby, nieobecności” - mówi Niemkiewicz.

- Co jest Pani sukcesem? – pytam
- Zespół oparty o wzajemne zaufanie

i dobre relacje. 500 osób to ogrom ludzi, jak pójść ramię w ramię, to w skali miasta można góry przenosić. Dziś jesteśmy elastyczni, umiemy ze sobą rozmawiać, lubimy się tak po ludzku. Te relacje są sukcesem, który przekłada się na odczarowywanie myśli o pomocy społecznej. Większość osób ma o nas złe zdanie – ja też przyznam, że miałam takie przed laty. I przyszedłam do tej pracy trochę na przekór samej sobie. Dziś wiem, jak moje zdanie było krzywdzące dla ludzi, którzy wkładają serce w swoją pracę.

Rozwijamy się i uczymy małymi krokami. To nie jest autostrada, po której robisz kilkaset kilometrów i wiesz, że je zrobiłeś. To jest ciągłe „bycie w procesie”.



NAPISZMY KOLEJNY ROZDZIAŁ ...

GRZEGORZ SZCZUKA
DYREKTOR WYDZIAŁU ROZWOJU
SPOŁECZNEGO URZĘDU MIEJSKIEGO
W GDAŃSKU

PRZYSZŁOŚĆ TO WYZWANIA

Mówiąc o przyszłości, myślimy o zmianach i wyzwaniach. Zmiany potrzebne są w systemie ustawodawczym. Mam tu na myśli ustawę o pomocy społecznej, która jest poza naszym zasięgiem, bo odbywa się na poziomie państwa. Na pewno potrzebne jest jednostkowe i indywidualne podejście do naszych klientów. Ale to już się dzieje....

W Gdańsku powstał program mieszkalnictwa społecznego, który oferuje wsparcie grupom wykluczonym ze względu na kryzys bezdomności, choroby psychiczne czy nałóg. MOPR jest udziałowcem tego programu. I to jest przyszłość.

Wyzwaniem dla Ośrodka Pomocy Rodziny będą na pewno osoby w wieku dojrzałym – późno senioralnym, które będą wchodziły w obszary mniejszej mobilności, ze względu na przykład na rozmaite choroby. W tej chwili ustawa każe nam pytać, ile taki senior zarabia, bo musi się wpisać w niskie kryterium dochodowe. Myślę, że przy starzejącym się społeczeństwie przyjdzie taki czas, że będziemy musieli rezygnować z tego kryterium dochodowego i realnie pomagać.

Negatywne myślenie o pomocy społecznej nie zmieni się od razu. Podjęliśmy jednak strategiczne kroki: nie ma już rozdawnictwa pieniędzy, bo z MOPR-u zostało wydzielone Gdańskie Centrum Świadczeń, które zajmuje się zapomogami. Po

drugie kilka lat temu zmieniliśmy nazwę - z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. Staraliśmy się uciekać też od słów „pomoc społeczna” i „opieka społeczna”, mówimy nie o pomaganiu i opiece, a raczej o wsparciu. Pojawiło się hasło przewodnie MOPR: „Nasze wsparcie – Twoja samodzielność”. Odmieniliśmy też przestrzeń – dokonujemy modernizacji miejsc, w których pracuje MOPR – to nie może być barak, do którego idzie się jak za karę, to musi być miejsce mobilizujące do działania. Następnym naszym krokiem jest cyfryzacja pracowników socjalnych – chcemy, aby mieli do dyspozycji tablety, które sprawią, że praca będzie szybsza i sprawniejsza. Wszyscy przecież wiemy, że biurokracja nie rozwija, a zabiera sporo czasu. Chcemy, aby pracownicy mogli jak najwięcej tego czasu poświęcić wsparciu ludzi, którzy tego potrzebują

ODDAJĘ CAŁĄ SIEBIE INNYM LUDZIOM

ANNA LIBISZEWSKA

Kiedyś chciałam zostać kierowcą autobusu, albo tira. Uwielbiam prowadzić samochód. Wiąże się też z moją potrzebą kontroli tego, co robię. Niestety życie zweryfikowało moje zapędy i moje marzenia, bo zachorowałam. Pojawiła się niepełnosprawność, niedoskonałość, a może po prostu szczególne potrzeby, bo chyba tak wolę o tym mówić.





Czuję, że mam taki dług wdzięczności, że coś muszę oddać innym. Ten Pan na górze chyba taki właśnie miał pomysł na moje życie.

Kiedyś chciałam zostać kierowcą autobusu, albo tira. Uwielbiam prowadzić samochód. Wiąże się też z moją potrzebą kontroli tego, co robię. Niestety życie zweryfikowało moje zapędy i moje marzenia, bo zachorowałam. Pojawiła się niepełnosprawność, niedoskonałość, a może po prostu szczególne potrzeby, bo chyba tak wolę o tym mówić. Gdyby nie MOPR, mogłabym zajmować się zwierzętami. W domu mam niesłyszącego kota i niewidomego psa. Starego, po wielu przejściach i operacjach. Domową bandę mam raczej schorowaną – śmieje się Pani Ania.

- A to poczucie kontroli przekłada się na pracę? - dopytuję.
- Na stanowisku kierowniczym pewnie tak. Mam na myśli jakość i standardy pracy. Natomiast cały czas ćwiczę i przekonuję samą siebie, że trzeba trochę odpuszczać i mieć zaufanie do ludzi, pozwolić im spojrzeć po swojemu. To jest trudna sztuka,

ale myślę, że mi się to udaje.

- Ale taka kontrola w interwencji kryzysowej to chyba też jest słowo klucz – nie odpuszczam.
- Czy słowo klucz, to nie wiem, ale na pewno chodzi też o kontrolę nad własnymi emocjami, planowaniem, kontrola nad tym, co może pójść nie tak, bieżące monitorowanie tego, jak sprawy się układają, czy coś wychodzi nam poza normy, poza to, co sobie założyliśmy. Trochę się to wiąże.

Pani Anna trafiła do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie bardzo świadomie, mam wrażenie, że po różnych doświadczeniach życiowych i zawodowych wiedziała, czego chce. Pracowała w sieci McDonald's – na różnych stanowiskach - od sprzątania po pracę na stanowisku kierowniczym. Potem zaczęła pracować w bankowości, sprzedawała kredyty, lokaty, inwestycje.



Pani Anna ceni sobie swój zespół pracowników. Lubi ich, tak po ludzku. Uważa, że to ona – kierowniczka – jest w pracy dla nich, a nie odwrotnie. Wszyscy i tak grają do jednej bramki - pomagają tym, którzy tej pomocy potrzebują.



- Bardzo łatwo jest namówić klienta na kredyt, pracując na jego potrzebach, no bo na tym to się przecież opiera. Ale co z tego, jeśli w konsekwencji zawiązujemy komuś pętlę na szyi, tak mówiąc kolokwialnie. Ktoś może popłynąć, biorąc kolejną pożyczkę, kolejny kredyt. Nie o to chodzi.

Widziałam ludzi zadłużających się kolejny raz, biorąc kolejny kredyt czy kolejną pożyczkę, żeby spłacić swoje zobowiązania. Stwierdziłam, że to chyba nie jest to, co chciałabym robić. Chciałabym pomagać ludziom, robić

dla nich coś fajnego, coś dobrego, coś, co może zmienić ich życie. Czuję, że mam taki dług wdzięczności, że coś muszę oddać innym. Ten Pan na górze chyba taki właśnie miał pomysł na moje życie.

- Sama też doświadczyłam wielu kryzysów i dramatów życiowych. Całej gamy, od przemocy i problemów w rodzinie z alkoholem, po samotne macierzyństwo. Dotykały mnie też sytuacje związane z biedą, z ubóstwem. A jednak zawsze spotykałam na swojej drodze kogoś, kto wyciągał do mnie rękę. Być może dlatego właśnie czuję tę potrzebę niesienia bezinteresownej pomocy drugiemu człowiekowi w najróżniejszych kryzysach.

nie, trochę stacjonarnie. Przyszedł ten mój pierwszy dzień pracy zdalnej, a z nim... atak padaczki. W szpitalu okazało się, że mam guza mózgu.

- Zostałam bardzo szybko operowana i skończyło się dobrze, choć przez jakiś czas byłam mocno ograniczona, nie chodziłam, gorzej mówiłam, miałam problemy z pisaniem, trochę podupał mi wzrok. Można powiedzieć, że byłam całkowicie zależna, bo i karmiona, ale też wymagałam opieki pielęgniarzkiej.

- Czy wtedy mogła Pani liczyć na pomoc kolegów i koleżanek z pracy? - pytam.

- Tak. Od pierwszych minut tego kryzysu miałam osoby bliskie, które gdzieś tam czuwały nade mną. Mój cały zespół pisał, dzwonił, dopytywał, usłyszałam wiele słów otuchy, wsparcia. Dyrekcja MOPR-u, nie ukrywam, nie jest to żadna wazelina, zapewniała o tym, że tyle czasu, ile będę potrzebowała, to tyle czasu mam zdrowieć i dochodzić do siebie.

Zastanawiam się, kiedy Pani Anna poczu-

Pani Ania podkreśla, że jej sytuacja życiowa nie pozostała bez wpływu na sposób postrzegania pracy socjalnej. Ponieważ sama przeżyła różne historie, patrzy inaczej na problemy swoich klientów. Wie, jak ich traktować, jak z nimi rozmawiać, jak się nad nimi pochylić.

- Myślę, że to wszystko jakoś mnie tak trzyma z MOPR-em i to jest powód, dla którego tutaj jestem – dodaje z pewnością w głosie.

Pani Anna przeszła ciężką chorobę, o której dzisiaj potrafi opowiadać bez tabu. Wszystko działo się w momencie, kiedy powstawał Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

- Budowaliśmy ośrodek, dokładaliśmy nowe działania, poszerzaliśmy ofertę. Nagle przyszła pandemia, zaczęliśmy pracować w hybrydowej formule trochę zdal-





ła chęć i potrzebę powrotu do pracy.

- Ktoś z mojego zespołu zadzwonił do mnie i zapytał o jakieś hasło. I wtedy tak sobie pomyślałam: kurczę, jednak jestem im potrzebna, robią wszystko, wszystko działa, ale jednak w sytuacji podbramkowej wykonali do mnie telefon. I to był chyba taki impuls do szybkiego powrotu do zdrowia i do zaparcia się, żeby wrócić do pracy. Pamiętam, że jak poszłam na wizytę kontrolną do lekarza już po wyjściu ze szpitala, to pan doktor zaproponował mi kontynuację zwolnienia. Absolutnie się na to nie zgodziłam. Powiedziałam żartobliwie, że jeszcze tydzień w domu i ja zwariuję, wyląduję w szpitalu psychiatrycznym.

Pytam Panią Anię o trudny moment, związany z wykonywaną pracą, w interwencji kryzysowej.

- Tych momentów było bardzo dużo i każda sytuacja była szczególna, każda gdzieś tam utkwiała w pamięci, ale może wspomnę o takim jednym, chyba najbardziej ulubionym moim podopiecznym. To był taki staruszek, który mieszkał na działkach na pograniczu Gdańska w takiej budce, która była bardziej drewnutnią. Mieszkał tam zupełnie z wyboru, schorowany, na bardzo silnych lekach. Opowiadał, że kiedyś w młodości był żołnierzem i podczas ćwiczeń ktoś go postrzelił. Faktycznie miał taki ubytek w czaszce i to spowodowało neurologiczne następstwa. Ale pan był przeuroczy, przygarnął psa, takiego bezdomniaka, którego ktoś przywiązał przy bramie schroniska. Więc my na rękach stawaliśmy, żeby pomóc panu Zygmuntowi. Zabezpieczyliśmy go finansowo, ale nie chciał się wyprowadzać z działki. Twierdził, że nie zostawi zwierzęcia. To było trudne, że nie chciał się zdecydować, a jednocześnie bardzo mnie tym ujął.

- Miał taką pasję, że chodził po różnych śmietnikach, kramach, stoiskach, straganach, gdzie wyszukiwał figurki z mosią-

zdu. I to były figurki najróżniejszych zwierząt. I kiedyś, to było na początku mojej pracy w MOPRze, sprezentował mi słownika. Takiego małego, mówiąc że on ma mi przynieść szczęście. Zawsze mi przypomina o Panu Zygmuncie.

- Kiedyś Pani zwątpiła w sens tej pracy?

- Nie było ani minuty, żebym zwątpiła. Mogłam być zmęczona, mogłam mieć dużo obowiązków, ale nigdy nie zwątpiłam. Ta praca to chyba moje życie.

Nie wiem, czy potrafiłabym żyć inaczej. Ja po prostu kocham tę robotę. Mogę się tu spełniać, mogę robić coś dla innych. Czuję się potrzebna. Każdy dzień to nowe wyzwanie. Interwencja ma taką specyfikę, że działamy szybko, na tu i teraz. I ten efekt pracy widać natychmiast. Trzeba być elastycznym, ale i szybkim w podejmowaniu decyzji. Trzeba umieć radzić sobie ze stresem, z tymi trudnymi sytuacjami.

- A w jaki sposób odreagowuje Pani ten stres?

- Po trudnym dniu pracy wracam do domu i mówię do męża, że muszę sobie poszedełkować. Z szydełkiem historię zaczęłam dzięki mojej pierwszej koordynatorce z MOPRu i koleżance od wspólnych podróży.

-A co jest dla pani najważniejsze w życiu?

- Dobro drugiego człowieka, ale nie w takim kontekście, że chciałabym dostawać tylko dobro od ludzi. Chodzi o to, żeby drugiemu człowiekowi było dobrze, żebyśmy nie musieli mówić na odczepne: słuchaj, wszystko będzie dobrze. Tylko żeby to dobro się działo, żeby każdy był szczęśliwy mniej lub bardziej, żebyśmy spełniały się w marzeniach małych i dużych. Nawet mamy w Ośrodku Interwencji Kryzysowej takie powiedzenie, że trzeba uważać o czym się tam marzy, bo to marzenie może się spełnić...

ZAWSZE CHCIAŁAM MIEĆ DUŻĄ RODZINĘ

WIESŁAWA BUKSIŃSKA

Rozmowę z Panią Wiesławą poprzedza oglądanie zdjęć. Na jednym z nich moja rozmówczyni się zatrzymuje i uśmiecha...





Rozmowę z Panią Wiesławą poprzedza oglądanie zdjęć. Na jednym z nich moja rozmówczyni się zatrzymuje i uśmiecha...

- Byliśmy wczoraj z Kubą nad morzem. To jest nasz wychowanek, który jest u nas od urodzenia i ma w tej chwili dwa lata i siedem miesięcy. Chodził po piasku, jak po polu minowym. Delikatnie. Lubi się bawić, bardzo lubi dzieci, uwielbia dzieci. Mamy jeszcze trójkę dzieci w domu.

Na tym zdjęciu Kuba siedzi za jednym chłopcem. Obok jest jeszcze ktoś.

- To są dzieci, które są teraz w placówce opiekuńczej. Były u nas przez 2,5 miesiąca, bo wiadomo, że tylko na chwilę do nas przychodzą. Trzeba było je szybko zabezpieczyć. Z interwencji. Wczoraj pojechałam z Kubą odwiedzić dzieci w placówce. Chodziliśmy po Gdańsku, pojechali-

śmy sobie na plażę, potem odwiozłam je do domu. **To są dzieci, które będą w pieczy zastępczej do 18 roku życia. Cieszę się, że one chcą wracać do nas, że się dobrze u nas czuły.**

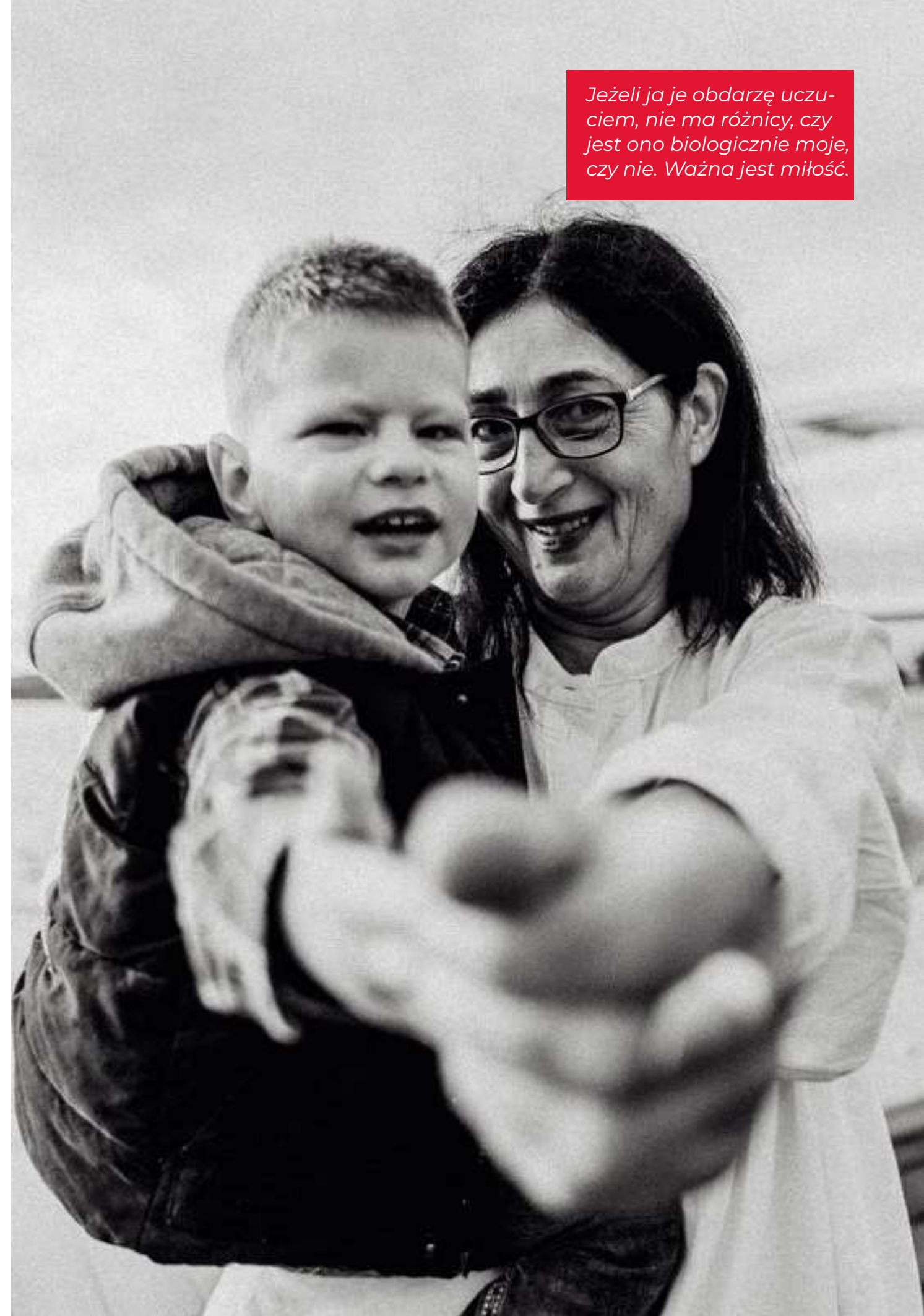
Pani Wiesławo, słyszałam, że bardzo lubi Pani swój dom.

- Uwielbiam swój dom. Dla mnie zawsze był bardzo ważny. Ten dom ma klimat. To jest taki styl rustykalny. Mamy mnóstwo obrazów. Uwielbiam obrazy.

Ale dom to nie tylko cztery ściany, ale przede wszystkim ludzie, którzy ten dom zamieszkują.

A tych ludzi, tych małych ludzi przez te wszystkie lata u Państwa w domu było bardzo dużo – kontynuuję...

Jeżeli ją je obdarzę uczuciem, nie ma różnicy, czy jest ono biologicznie moje, czy nie. Ważna jest miłość.





- Dużo. Jesteśmy pogotowiem rodzinnym od 14 lat. Kiedy zaczęliśmy myśleć o tym, ja jeszcze pracowałam zawodowo, jestem nauczycielką. I 4 lata wcześniej już zgłosiliśmy się z mężem, przeprowadziliśmy się do nowego domu, który wybudowaliśmy sobie za miastem. Po roku zgłosiłam się do rejonowego PCPR-u, że chcielibyśmy być rodziną zastępczą.

Pani się na mnie dziwnie popatrzyła i powiedziała, że rejon nie ma problemu z rodzinami zastępczymi. Zatem grzecznie podziękowałam i wyszłam. Temat umarł. Kiedy przeszłam na emeryturę, gdański MOPR otworzył się na rodziny z zewnątrz. Nie tylko z miasta Gdańska, ale również na rodziny, które mieszkały w innych gminach. Zgłosiliśmy się. Kwalifikacje i kurs robił ośrodek na Abrahama.

Było nam o tyle łatwiej, że ja już miałam wykształcenie pedagogiczne, pracowałam całe życie z dziećmi. Zrobiliśmy

kurs i pamiętam, że umowę mieliśmy od 1 kwietnia, a już ostatniego dnia marca była potrzeba zabezpieczyć dwóch chłopców z interwencji domowej. Więc jeszcze bez umowy pojechałam z kuratorem odebrać dwójkę dzieci, które się pojawiły u nas tego dnia.

Zawsze wiedzieliśmy, że chcemy mieć małe dzieci. To był taki nasz priorytet. Nasza trójka dzieci biologicznych ma dysleksję, więc potrzebowały długo pomocy w szkole. Zawsze wiedziałam, że chcę mieć małe dzieci, ja już nie chcę dzieci szkolnych. Więc tych dzieci małych było u nas przez te lata około 25, takich noworodków.

Dostajemy nieraz zdjęcia od rodzin. Trudno uwierzyć, że to są nasze dzieci. Mają coś w oczach. To są cudowne dzieciaki.





Było ich u nas pięćdziesięcioro.

Poza noworodkami, Pani Wiesława z mężem przyjmowali także starsze, jeśli była taka potrzeba.

- 6 lat temu przyszła do nas dwójka dzieci, chłopiec miał 2 lata, jego brat 11. Są u nas do tej pory, ponieważ dopiero teraz w ostatnim okresie zabrano prawa rodzicielskie rodzicom. Ja zostałam ich opiekunem prawnym.

Myślę, że byłoby teraz już nieludzkie po 6 latach zabierać te dzieci do pieczy zastępczej docelowej, gdzie chłopiec za niecały rok się usamodzielní, bo będzie już miał 18 lat.

W tej chwili jest w szkole średniej, a jego brat zostanie z nami jeszcze, dopóki będziemy rodziną. Jak ten chłopiec w wieku szkolnym, który miał 11 lat do nas przyszedł, nie potrafił czytać, składał po literze.

Myśmy zaczęli w czwartej klasie od zera. On był przepuszczany z klasy do klasy, nie był dzieckiem, które sprawiało trudności wychowawcze. Był bardzo fajnym człowiekiem. Wychowywał swojego brata. Opiekował się nim, ponieważ mama urodziła w międzyczasie jeszcze jedno dziecko. No i rodziców nie było.

Dopiero po pięciu, sześciu prawie latach, on się zaczął otwierać, opowiadać, że w nocy wstawał, karmił brata.

Pani Wiesława bardzo często w rozmowie powtarza, że zawsze chciała mieć dużo dzieci, pomagać im, odpowiadać na ich potrzeby. Mimo, że jest spełniona, jako matka. Ma trójkę własnych dorosłych już dzieci.

- Pamiętam jak urodziłam trzecie dziecko, od razu powiedziałam, że ja mogę mieć i czwarte, ale już nie będę rodziła, tylko mogę je adoptować.

Jeżeli ja je obdarzę uczuciem, nie ma różnicy, czy jest ono biologicznie moje, czy nie. Ważna jest miłość.

Niestety nie doszło do adopcji. Chyba więc nie do końca wyjałowiły się moje pokłady uczuć macierzyńskich. Poza tym pracowałam z dziećmi, to było w przedszkolu. Pamiętam jak mówiłam w pracy koleżance, nauczycielce, że chciałabym być rodziną zastępczą.

Nie miałam wtedy pojęcia, na czym to polega. Wiedziałam tylko, że chcę mieć i, że zostaną u nas do usamodzielnienia się.



Czyli tak na zawsze. Mój mąż wiedział, że ja tych dzieci nigdy z domu nie wypuszczę, że one z nami zostaną do końca. Trochę się tego bał. Bardzo długo też dojrzewał. To nie może być robione na siłę, bo tu chodzi o całą rodzinę. Nasze dzieci również się zgodziły.

Chciałam zapytać o trudne momenty związane z pieczą zastępczą, czyli z tym byciem rodzicem, ale nie rodzicem.

- Myślę, że było mi o tyle łatwiej że miałam wykształcenie pedagogiczne, że pracowałam przez całe życie swoje zawodowe z dziećmi i miałam również kontakt z rodzinami tych dzieci, więc na pewno byłam tu wygrana i było mi łatwiej poruszać się w tych obszarach.

Mam w gronie nauczycieli różnych specjalistów. Jeżeli więc pojawiały się jakieś problemy, ja wiedziałam, do kogo mogę podejść. Przybył do nas raz chłopiec, z którym nie mogłam sobie specjalnie poradzić, więc zadzwoniłam do koleżanki – specjalistki – i ona mi pomogła.

Tej pracy nie można obojętnie wykonywać, trzeba być zaangażowanym, ale też jest potrzebny jakiś dystans. Nabiera się go z wiekiem. To jest też moja misja.

Uwielbiam to robić, ale myślę, że skończymy tę naszą przygodę szybciej, bo mąż chyba potrzebuje więcej już spokoju. **Boję się tego momentu, bo ja nie jestem osobą, która tak będzie siedziała i pachniała ładnie, a potem czekała, żeby w tym życiu coś się jeszcze wydarzyło. Ja lubię wyzwania.**

A pasje, Pani Wiesławo? Na pewno jakieś Pani ma...

- Szyję i to jest moja odskocznia. Jestem przy maszynie codziennie wieczorem, jak położę najmłodszego spać, to jest mój odpoczynek. Cicho gra radio z muzyką i ja wtedy sobie szyję różne rzeczy. Kupuję mnóstwo materiałów i później kombinuję, co można z tego zrobić. Komu uszyć, przyjemność jakąś zrobić.

A co z wioślarstwem? - pytam z zacieka-

wieniem. Bo w pewnym momencie pojawia się u Pani w życiorysie także ten epizod.

- Wioślarstwo uprawiane w klubie Gedania, w tej starej Gedanii, gdzie jeszcze było pięć sekcji, miała siedzibę na Dzierżyńskiego. Piękny okres. Poznaliśmy się tam z mężem. To jest 10 lat spotkań dzień w dzień z różnymi ludźmi. Fajny czas wyjazdów różnego rodzaju. **Mi i mężowi chyba dobrze wychodziło to wiosłowanie, bo byliśmy w kadrze narodowej, więc wyjazdy zagraniczne, nieskromnie powiem, że udało nam się nawet pojechać na Olimpiadę do Moskwy.**

Od razu po opowieści o Olimpiadzie, zauważam pewną analogię. Chodzi o wyzwanie – w sporcie i w życiu.

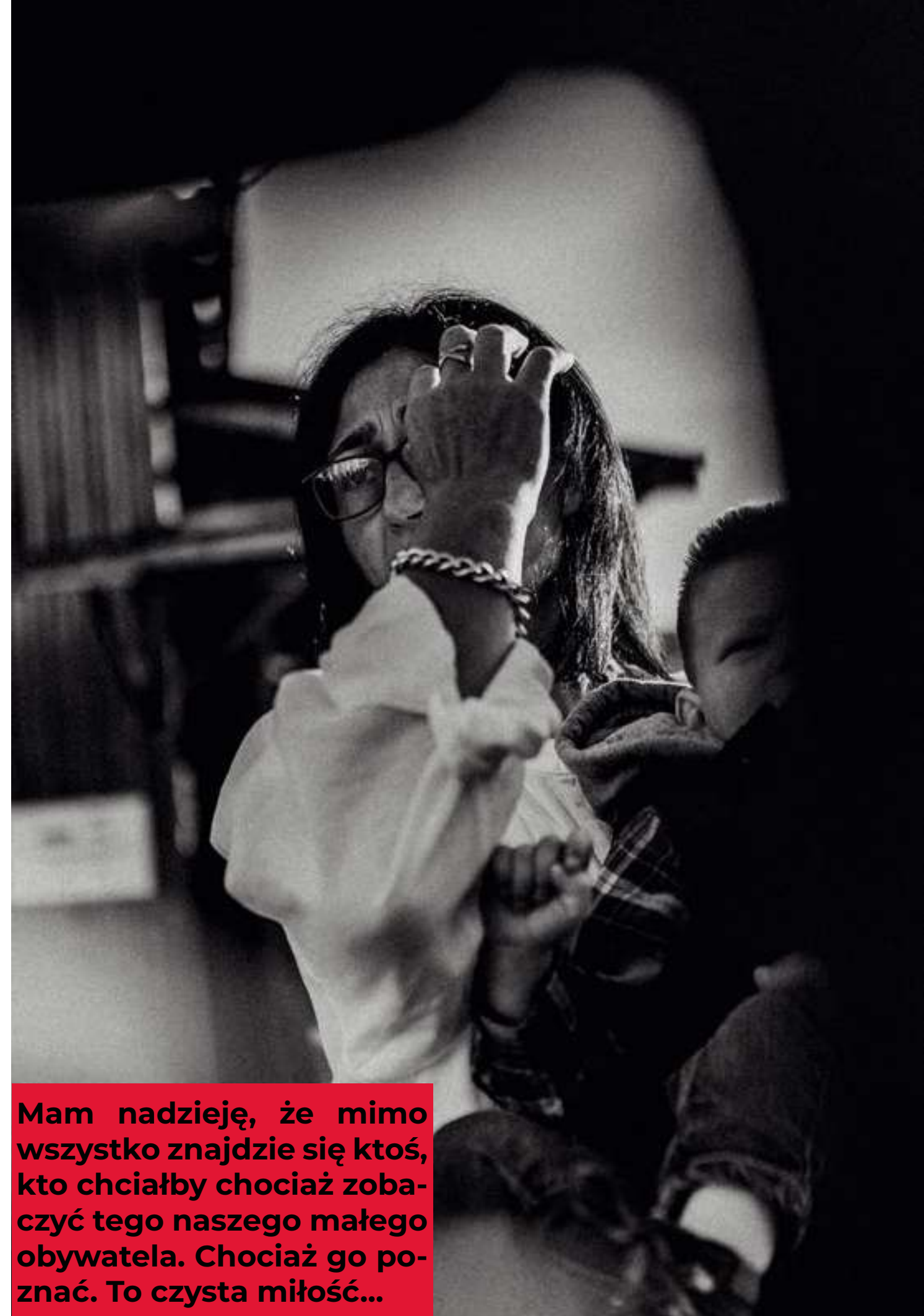
- To chyba wynika z mojego charakteru. Jak coś zaczynam, to zawsze kończę. Walczę w tym życiu, nie poddaję się. Tak chyba trzeba.

Nie jest Pani już tak po ludzku zmęczona?

-Nie. Brakuje mi jedynie urlopu, żeby złapać oddech, dystans. Mąż zadał ostatnio pytanie, gdzie jedziemy w przyszłym roku, ale to jest trudna sytuacja, bo dopóki jest u nas Kuba, nie możemy pojechać, żeby zostawić go pod opieką inną niż naszą. On się wtedy bardzo stresuje.

Kuba dostaje od nas to, czego potrzebuje, ale tak naprawdę to Kuba potrzebuje rodziny adopcyjnej, rodziny, która go pokocha. Tak jak inne dzieci mają mamę, tatę, a my tylko jesteśmy cicią i wujkiem.

Ale ze względu na jego problemy zdrowotne, trudno znaleźć dla niego rodzinę. Żadna rodzina w kraju nie zdecydowała się nawet go poznać. Przyjdzie moment, że on będzie musiał od nas odejść i to będzie tragedia dla niego, jeżeli będzie musiał odejść do placówki, on tam zginie.



Mam nadzieję, że mimo wszystko znajdzie się ktoś, kto chciałby chociaż zobaczyć tego naszego małego obywatela. Chciał go poznać. To czysta miłość...

CZASAMI TRZEBA ZAJRZEĆ PRZES DZIURKĘ OD KLUCZA...

DANUTA ŁUKASIK

Pani Danuta nosi okulary. Zanim ją spotkałam i usiadłyśmy naprzeciwko siebie, aby porozmawiać, zaczęłam ją sobie wyobrażać. W moich myślach ubrana była w długi płaszcz, w ręce trzymała lupę, a na głowie miała kapelusz, taki, jaki nosił Sherlock Holmes. Wszystko dlatego, że Pani Danuta kojarzy mi się z detektywem...





Pani Danuta nosi okulary. Zanim ją spotkałam i usiadłyśmy naprzeciwko siebie, aby porozmawiać, zaczęłam ją sobie wyobrażać. W moich myślach ubrana była w długi płaszcz, w ręce trzymała lupę, a na głowie miała kapelusz, taki, jaki nosił Sherlock Holmes. Wszystko dlatego, że Pani Danuta kojarzy mi się z detektywem...

- Tak, to co w tej chwili robię rzeczywiście polega na tym, że muszę być takim małym detektywem – potwierdza moje domysły Pani Danuta.

- Żeby tak dojść do tych ludzi, żeby sprawdzić co tam się faktycznie zadziało, muszę troszeczkę popytać i nie tylko daną osobę, ale też tak troszeczkę obok całej sprawy – rozmawiać z innych ludźmi. Stąd też spotykam się w grupach z innymi specjalistami, żeby właśnie sprawdzić, jak dzieci funkcjonują poza domem, jak mama funkcjonuje, czy tata. Ot, taki ze mnie detektyw.

Lubi to pani?

- Lubię, bardzo lubię dociekać skąd się biorą problemy w rodzinie, to jest taka moja pasja.

Czym Pani konkretnie zajmuje się w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie?

- Obecnie zajmuję się procedurą niebieskiej karty, więc mam kontakt z ofiarą, mam kontakt ze sprawcą, z policją, ze szkołami i z różnymi innymi instytucjami, poradniami psychologicznymi, z prawnikami. Muszę organizować grupy robocze, w których właśnie spotykamy się z kilkoma specjalistami, żeby mieć ten obraz rodziny i ewentualnie ustalić, w jakim kierunku daną rodzinę prowadzić, żeby wyszła z tego kryzysu i przemocy.

W pracy, jaką wykonuje Pani Danuta,



Spotykam się w grupach z innymi specjalistami, żeby sprawdzić, jak dzieci funkcjonują poza domem, jak mama funkcjonuje, czy tata. Ot, taki ze mnie detektyw.



Ofiary są bardzo często wycofane i nie chcą mówić. Wstydzą się.

liczy się wspomniana dociekliwość detektywistyczna, ale także, a może przede wszystkim - umiejętność słuchania.

- Staram się wyłuskać potrzeby danej rodziny. Każdy człowiek jest inny, chodzi o to, żeby patrzeć na drugą osobę indywidualnie i nie sugerować się tym, że ja bym inaczej zrobiła. Staram się tak rozmawiać z osobą, żeby znaleźć w niej zasoby, które się przydadzą do tego, aby ona też zajrzała w głąb

siebie i zobaczyła sytuacje, w których sobie fajnie radziła. Żeby wykorzystała je w późniejszym okresie swojego życia. Wszystko po to, żeby zatrzymać przemoc w rodzinie, dlatego sięgamy do przeszłości.

Czyli psychologiem też trochę Pani jest.

- Troszeczkę też, bo muszę wiele rzeczy zauważyć, nawet dla własnego bezpieczeństwa. Szczególnie w rozmowie ze sprawcą, żeby umieć się wycofać albo wycofać się z pytania, które widać, że powoduje u drugiej osoby agresję.

Droga zawodowa pani Danuty zaczęła się od Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Ponieważ praca urzędnika siedzącego przy biurku jej nie odpowiadała, zatrudniła się w laboratorium medycznym w jednej z przychodni. Potem zlikwidowano jej stanowisko pracy i musiała szukać kolejnej drogi. W 1989 roku została pracownikiem socjalnym, czyli wtedy jeszcze - instruktorem służb społecznych.

- Na początku myślałam, że ta praca będzie na chwilę, ale tak mnie wciągnęła, że od tego 1989 roku jestem do dziś. Teraz pracuję na Oruni Dolnej, jest to specyficzny rejon, dość trudny. Ale daje też dużo satysfakcji, bo tam są ludzie troszeczkę inni niż tutaj, z centrum Gdańska. Są łatwiejsi w kontakcie, chcą pracować z nami, jesteśmy jeszcze dla nich jakimś autorytetem.

Nie żałuje Pani tej swojej drogi,





tego wyboru zawodowego? - pytam
- W tej chwili nie, bo mogę być trochę psychologiem, troszkę tym prawnikiem, detektywem. Ale były takie momenty, kiedy człowiek w takim dużym napięciu pracował, bo nigdy nie wiedział, co się wydarzy. Jak przykładowo zaplanowałam sobie, że siadam rano, skończę to pismo do sądu, a później zrobię to i to, a tu rano człowiek przychodził, nie, ty musisz wsiąść w autobus i gonić, bo jest interwencja. Więc były takie momenty, że czasami miałam tego tempa po prostu dość.

Podzieli się pani ze mną takim naprawdę trudnym momentem w czasie pracy?

- Nie było takich trudnych momentów, dlatego, że obecnie zajmując się procedurą niebieskiej karty, mam z tej pracy bardzo dużą satysfakcję, pomagając ofiarom odnaleźć się w tej trudnej sytuacji. Na koniec zawsze daję też nadzieję takiej osobie, a ona szczerze dziękuje za wsparcie.

Często zostaję do dyspozycji moich klientów, znam ich sytuację i wiem, kiedy powinnam odebrać telefon, nawet w godzinach wieczornych. I to mi daje właśnie satysfakcję, że te osoby nie kończą się na tej jednej rozmowie, ale dzwonią, pytają się, radzą. A ja mam dużą otwartość do drugiego człowieka. Cieszę się, że ludzie się mnie nie boją i chcą do mnie dzwonić, czy przychodzić.

Bała się Pani kiedyś?

- Bałam się. Szczególnie na początku, rozmawiać głównie ze sprawcami. Chociaż



powiem szczerze, że z ofiarami też się bardzo ciężko rozmawia. Bo to nie jest proste. Ofiary są bardzo często wycofane i nie chcą mówić. Wstydzą się.

Mamy teraz z Ukrainy sporo niebieskich kart i u nich jest inna kultura. Panie przyjmują przemoc tak, jak myśmy kiedyś, 30 lat temu. Twierdzą, że to jest normalne, że mąż krzyczy, bije dzieci, nie daje pieniędzy.

U nas już tego nie ma, ale bardzo często są osoby, które niestety nie chcą mówić, nie wszystko mówią. I wtedy potrzebny jest detektyw, który się we mnie budzi. Muszę zebrać informacje, żeby dowiedzieć się, dlaczego ta osoba nie chce o tym mówić, skąd to się bierze.

Czyli zajrzeć przez tę dziurkę od klucza? - dopytuję

- Zgadza się. I tak samo jest ze sprawca-

mi przemocy. To nie musi być mężczyzna, to może być kobieta. Czasami jest tak, że mamy niebieskie karty, gdzie sprawcą przemocy nad dziećmi jest kobieta. I też dociekam skąd się u niej to bierze, żeby też wiedzieć, gdzie ją pokierować i jak jej pomóc w radzeniu sobie z tymi emocjami.

A co takiego lubi Pani w tej pracy?

- Jak trafi się osoba z poważnym problemem. Jest to nowa osoba, której nie znam, i której muszę się przyjrzeć.

Ten detektyw mnie tak bardzo ekscytuje. Wtedy czuję się jak rybka w wodzie i lubię po prostu drążyć. W jakiś sposób dowiadywać się i zbierać fakty o tej osobie.

A kim jest pani Danuta poza Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, czyli w takim życiu osobistym, prywatnym, poza pracą?



- Poza pracą jestem mamą, babcią, żoną. Mam swoje zwierzątka w domu. Oddaję swoje serduszko tym małym potrzebującym, bo akurat to są kotki. Bardzo często najdy.

Przez całe moje życie się sporo tych kotków przewinęło przez mój dom. Moja rodzina też kocha kotki, kocha zwierzęta. Być może przekazałam im tę miłość.

Lubię spędzać czas z rodziną. Bardzo często razem wyjeżdżamy, mamy takie swoje miejsce na Wdzydzach, gdzie chodzimy na grzyby, pływamy na łódce, na żaglówce. Fajnie, że chcą spędzać ze mną czas.

A jakie ma pani plany, myśli pani o emeryturze?

- Ostatnio musiałam się zadeklarować już na przejście na emeryturę, bo u nas trzeba dwa lata wcześniej zdecydować, czy się idzie, czy nie. I powiem szczerze, że przeciągnęłam sobie dwa lata, bo pomyślałam sobie: co ja będę w tym domu robić? Nie mam konkretnych planów, czas pokaże. Nie nastawiam się, niczego nie oczekuję. Chce tylko, aby to był fajny, spokojny, rodzinny czas.



NAWET KWIATY TRAKTUJĘ JAK SWOICH PODOPIECZNYCH

ANNA POCHEĆ

Pani Anna to smukła brunetka. Przychodzi na spotkanie punktualnie i niemal od razu okazuje się, że mamy wspólne upodobania – ręcznie robione torebki. Różnica jest taka, że ja swoją dostałam od znajomej, a Pani Ania swoją zrobiła sama, na szydełku.





Czuwam nad dobrem dziecka, czyli zawsze badam, czy jemu jest dobrze w tej rodzinie. Towarzyszę też dzieciom w ich emocjach.

Pani Anna to smukła brunetka. Przychodzi na spotkanie punktualnie i niemal od razu okazuje się, że mamy wspólne upodobania – ręcznie robione torebki. Różnica jest taka, że ja swoją dostałam od znajomej, a Pani Ania swoją zrobiła sama, na szydełku.

- Szydełkuję od dawna. Robię takie rzeczy dla domu, czyli firanki, koce, osłonki na doniczki, serwety na stół, obrusy.

- A dla koleżanek z pracy też Pani wykonuje jakąś biżuterię? - pytam

- Tak, kiedyś robiłam, wiele moich koleżanek miało kolczyki, na przykład z Mikołajami, które bardzo się podobały, były noszone w okresie Świąt. Brakuje mi czasu, bo głowę mam pełną pomysłów.

- Bo wciąż absorbuje Panią praca...

- Tak, choć staram się ubrać ją jednak w ramy czasowe, bo to sprzyja higienie pracy. Po południu mam wtedy czas

dla siebie i się relaksuję. Siadam do szydełka, liczę oczka. Moje myśli odchodzą od problemów moich podopiecznych i wtedy jestem w stanie się zrelaksować i przejść do następnego działania. Na przykład wymyślenia czegoś na kolację...

Pani Ania uśmiecha się i dodaje:

- Lubię też czytać książki psychologiczne. Ponieważ nie jestem z wykształcenia psychologiem, ta wiedza jest mi bardzo potrzebna na co dzień w pracy.

Pani Anna pracuje w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie od wielu lat.

- Najpierw poszłam do szkoły pracowników socjalnych, zaciągnęła mnie tam koleżanka, to nie była jakaś moja wizja. Później nie pracowałam w zawodzie, w międzyczasie poszłam na studia, studiowałam na Wydziale Prawa i Administracji. I tak pomyślałam, że dlaczego

by nie MOPR. Spróbowałam, złożyłam podanie i zostałam przyjęta. To było jeszcze w czasach przed internetowych, więc wszystko było na kartkach.

Później, jak uzyskałam dyplom na Wydziale Prawa i Administracji pomyślałam, że spróbuję swoich sił w czymś innym. I rzeczywiście spróbowałam, ale ta praca za biurkiem mi nie pasowała.

Zawsze tęskniłam za kontaktem z ludźmi. I w momencie, kiedy moje koleżanki dowiedziały się, że poszukuję pracy, odpowiedziały, że tutaj jest wolne miejsce. Przyszłam, jestem i zostałam do dzisiaj.



*Szydełkuję od dawna. Robię
takie rzeczy dla domu, czyli
firanki, koce, osłonki na do-
niczki, serwety na stół, obru-
sy.*





Nie wahala się Pani skorzystać z tego powtórnego zaproszenia?

Nie, bo to było dla mnie bardzo miłe, że ludzie mnie chcieli, że pomyśleli o mnie, czyli dobrze musiało im się ze mną pracować, więc to było dla mnie bardzo miłe i sympatyczne. Znałam tę pracę. Praca z drugim człowiekiem i dla drugiego człowieka jest przyjemna i to, że my mamy taką pracę polegającą na pomaganiu, jesteśmy zawodowymi pomocaczami, wydaje mi się, że to jest łączenie dwóch rzeczy w jednym, czyli mogę pracować, zarabiać na życie, a ponadto mam dużo satysfakcji z pomagania, to buduje nasze poczucie sprawczości.

Ma Pani też dobry, zgrany zespół.

- Ja nie wiem, czy w innej pracy bym w ogóle mogła coś sobie takiego wymarzyć, żeby był fajny zespół ludzi empatycznych, cierpliwych, wrażliwych, dobrych i do tego

jeszcze właśnie można innym pomagać, zwłaszcza dzieciom.

Pani Anna zajmuje się w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie pieczę zastępczą.

- Jestem koordynatorką rodzinnej pieczy zastępczej, czyli współpracuję z rodzinami zastępczymi, pomagam im w wychowywaniu dzieci w ten sposób, że staram się zaspokajać ich potrzeby, które są naturalne, jeżeli ktoś nie wie o co chodzi w pieczy zastępczej.

Czyli na początku tłumaczę, jak to jest, z czym to się wiąże, co teraz będzie się działo. Tłumaczę też te procesy dzieciom, jeżeli oczywiście ich wiek pozwala na zrozumienie tych wszystkich rzeczy. **Później im towarzyszę, bo główny ciężar wychowania dziecka leży na rodzicu zastępczym, ale ja jestem po to, żeby go wspierać w trudnych momentach.**





Często tak jest, że moja praca polega na tym, żeby po prostu kogoś wysłuchać, bo mu jest trudno. Są rzeczy, na które nikt nie ma wpływu. Dzieją się poza nami i nie możemy ich zmienić, a w momencie, kiedy jest ktoś, kto zrozumie, to jest po prostu łatwiej się z tym zmierzyć.

Często są to łzy, często się pośmiejemy. Jest bardzo, bardzo różnie, natomiast zawsze staram się być pomocna. To są przeróżne sprawy, czasem drobne. Dla mnie to jest czasem tylko wykonanie telefonu do kogoś. A dla rodziny zastępczej to już spora pomoc.

Czuwam nad dobrem dziecka, czyli zawsze badam, czy jemu jest dobrze w tej rodzinie. Towarzyszę też dzieciom w ich emocjach.

Bo dzieci zawsze mają nadzieję, że rodzic biologiczny poukłada sobie życie i je weźmie z powrotem. Towarzyszenie dzieciom w tych rozczarowaniach, w tych trudnych emocjach, jak one nie uzyskują od rodziców tego, co by chcieli, to jest chyba jedna z najtrudniejszych rzeczy w tej pracy.

Na co jeszcze z Państwa strony może liczyć rodzina zastępcza?

- Każda rodzina zastępcza ma przypisanego psychologa. On też rozmawia z dziećmi, więc to jest duże wsparcie. Uważamy, że wszystkie dzieci z pieczy powinny uczestniczyć w psychoterapii i to się dzieje, bo teraz na przykład dzięki pieniądzą z miasta mogliśmy zakupić na wolnym rynku taką terapię.

Opowie mi Pani o najtrudniejszym momencie w pracy?

- Pamiętam jedną mamę, która rzekła się praw rodzicielskich do swoich córek, żeby one poszły do adopcji. Zawsze się cieszymy z takich sytuacji, kiedy dzieci idą do adopcji, bo to jest dla nich szansa na życie w jak najlepszym komforcie. **A tutaj to była taka radość przez łzy, ponieważ ta mama była dobrą mamą. Była bardzo opiekuńcza, była bardzo wrażliwa. To była ciepła, kochająca kobieta.** Ale życie jej się tak ułożyło, że nie mogła samodzielnie wychowywać dzieci, a nie miała wsparcia

od bliższej, czy dalszej rodziny. I ta świadomość, że gdyby ona miała to wsparcie, to tak się ta historia nie musiała skończyć. To była bardzo trudna sprawa. I pamiętam, jak tej starszej dziewczynce musiałam wytłumaczyć, dlaczego mama tak zdecydowała.

Jak już rozmawiamy o emocjonalności, mówiła Pani o dzieciach, a ja chciałybym porozmawiać też o Pani emocjach – ciągnę dalej Pani jest kimś ważnym w życiu tych dzieci, w ogóle w życiu rodzin zastępczych. Jak pracować z taką rodziną, nawiązać relacje, możliwie jak najbliższą, ale jednak zachować profesjonalizm?

- Wchodząc do rodziny zastępczej, przede wszystkim tłumaczę moją rolę i moją funkcję i omawiamy sobie wtedy zasady współpracy. W ten sposób wszyscy wiemy gdzie się coś zaczyna, a gdzie kończy. Musimy się poznać. Musi upłynąć jakiś czas. Czasem trzeba cierpliwie



poczekać, aż nauczymy się współpracy.

Pani Ania o trudnych momentach mówi ze sporym dystansem, bardzo profesjonalnie. Słysząc w jej opowieści lata praktyki. Uśmiecha się, kiedy pytam o satysfakcję z pracy w pomocy społecznej.

- Tak, satysfakcja jest ogromna, bo mogę pomóc i to już jest samo w sobie źródłem satysfakcji. I to, że ktoś ma mnie, jako wsparcie, to też jest satysfakcja.

Wielu ludzi jest teraz samotnych, obserwujemy kryzys rodziny, kryzys rodziny wielopokoleniowej. Te pokolenia nie potrafią ze sobą współgrać, pomagać sobie, interweniować w pewnym momencie, bo gdyby tak było, to my byśmy mieli mniej pracy i mniej dzieci w pieczy zastępczej. Satysfakcja jest też, że mogę robić coś dobrego.

Dostała Pani kiedyś jakąś laurkę od swojego podopiecznego?

- Laurki nie, ale w tym roku dostałam wafelka od chłopca, który naprawdę prawie nic nie ma. On też nie umie dzięko-

wać, pracujemy nad tym. Ten wafelek był dla mnie bardzo wzruszający. **To był taki dowód wdzięczności jego dla mnie. Na początku myślałam, że sobie ten wafelek w ogóle w ramkę oprawię i gdzieś położę, ale nie.** Z moją koleżanką w kolejnym dniu zjadłyśmy go przy kawie, poczęstowałałam ją i celebrowałyśmy tego chłopca, jego sytuację, rozmawiając o nim. To było naprawdę takie ciepłe i wspaniałe.

Pani Anno, mamy jesień, zmienia się pogoda, zmieniają się barwy, jest coraz mniej kwiatów. Pani chyba lubi kwiaty, prawda?

- Bardzo. To są trochę tacy moi podopieczni. Jak przychodzę, to patrzę, któremu brakuje wody, czy nie choruje. Zwiększam swoją wiedzę na temat kwiatów w internecie. Kiedyś nawet i z nimi rozmawiałam. One wiedzą, że ja przyjdę i docenię każdy nowy kwiatusek, który się pojawił.

Jak pracowałam w MOPR-ze w 2010 roku, jeszcze nie było nas przy ulicy Leczkowa, ale właśnie jak wróciłam do tej pracy ponownie, do pokoju, gdzie było moje biurko i w pokoju na oknie stał taki kwiatek w pięknej doniczce. On był bardzo marny, sama tylko łodyżka i kilka listków. Zapytałam koleżankę, co mu jest, a ona powiedziała, że on jest do wyrzucenia. Stwierdziłam, że wyrzucić to zawsze można, a ja mu dam drugą szansę.

Zaopiekowałam się nim. Dzisiaj, 13 lat później, stoi u mnie na oknie. Jest moją chlubą, dumą. Dziękuje mi przez prawie cały rok pięknymi kwiatami, bo to jest hibiskus. Naprawdę się tak odwdzięcza, a ja się śmieję, że wzięłam go w rodzinę zastępczą...



JESTEM PUZZLEM W UKŁADANCE

MARIOŁA URBAN

Spotykamy się pięknego, słonecznego, jesiennego dnia. Pytam Panią Mariolę o zbiory i przetwory, bo wiem, że bardzo je lubi...





Pracuję najczęściej metodą małych kroków po to, aby klient poczuł, że może coś zmienić, powoli...

Absolutnie nie narzekam na nudę jesienią. Mam działkę, robię nalewkę z pigwy, która cieszy się powodzeniem, ale ma też właściwości zdrowotne. W weekend byłam na grzybach, zebrałam je, przetworzyłam. Dzisiaj na pewno zrobię przepyszny sos kurkowy ze słodką śmietaną i koperkiem, rodzina będzie zadowolona – uśmiecha się Pani Mariola.

Bo rodzina jest w jej życiu bardzo ważna. To jej poświęciła się przez pierwsze lata. W Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie pracuje już 15 lat, wcześniej pracowała w handlu, bo taka praca była łatwiejsza, przy małych dzieciach.

Dziś jest pracownikiem socjalnym. - Uważałam, że przy maluchach nie będę w stanie poświęcić się drugiemu, obcemu człowiekowi. Ale gdy dzieci podrosły, dostałam szansę żeby się rozwinąć i wykorzystać swoje umiejętności ze studiów. Wtedy trafiłam do MOPR. Daję ludziom wędkę, a nie rybę, bo rybę zje się od razu, a wędką łowi się powoli. W tej pracy nauczyłam się pokory i tego, że trzeba dawać ludziom szansę.

- Wracając do działki... czy praca w ogrodzie to sposób na odreagowanie stresów w pracy? - dopytuję...

- Kiedyś nie, bo nie do końca wiedziałam, z czym się wiąże praca pracownika so-



Praca w MOPR daje Pani Marioli dużą satysfakcję. Pracuje w zespole, gdzie każdy jest indywidualistą, każdy jest jak puzzle, który dokłada się do całości układanki.



klient poczuł, że może coś zmienić, pozwoli...

Jestem pomagaczem, żandarmem, ale rozliczam z obietnic, zwłaszcza wtedy, kiedy klient obiecał, że nawiąże kontakt z rodziną, czy, że pójdzie do urzędu i coś załatwi.

Podopieczny ma czuć, że sam naprawia swoje życie, że ma na nie wpływ. Przeszłość naszych panów jest różna, ale nikt nie rodzi się zły, tylko w którymś momencie błądzi i trzeba mu pomóc.

Kiedy pytam Panią Mariolę o trudne momenty w pracy, na chwilę się zamyśla. Po paru sekundach przytacza konkretne sytuacje:

Na początku swojej pracy jeździła w te-

cialnego. Osoby z zewnątrz myślą, że nasza praca to tylko dawanie pieniędzy i nic poza tym. Ale to przede wszystkim praca, w której człowiek angażuje się emocjonalnie, ma kontakt z drugim człowiekiem. Każdy z nas jest inny, do każdego trzeba inaczej podejść: do osoby starszej, czy niepełnosprawnej, albo z zaburzeniami psychicznymi albo nawet do młodego człowieka.

Zdaniem Pani Marioli, praca pracownika socjalnego, zwłaszcza takiego, który na co dzień zajmuje się osobami w kryzysie bezdomności, nie jest ani doceniana, ani nawet przedstawiana w dobrym świetle:

- Zajmuje się „działką”, która nie ma sukcesów

medialnych, bo zazwyczaj osoby bezdomne pokazują się w złym świetle...

że nocują na klatkach, zostawiają nieczystości, rzadko pokazuje się aspekty związane z wychodzeniem z bezdomności, klimatyzowaniem się, zamieszkiwaniem w placówce, a potem samodzielnym życiem naszych klientów.

W naszym zespole mamy osoby, które uczą bezdomnych treningów budżetowych, umiejętności społecznych, na przykład tego, że trzeba zapłacić rachunki, odkładać oszczędności na leki albo nieprzewidywalne wydatki. Szkoda, że tego się nie pokazuje. A przecież nasza praca ma bar-

dzo wielopłaszczyznowy wydźwięk. Chodzi o aspekty psychiczne i emocjonalne, pracownik socjalny jest wielozadaniowy i musi spojrzeć na człowieka holistycznie. Do każdej osoby dobiera się indywidualnie plan pomocy.

Pani Mariola podnosi głos. To zrozumiałe, bo nawet podczas zwykłej rozmowy o pracy, pojawiają się rozmaite emocje. Nie krzyczy, ale mówi wyraźnie i dość głośno...

- Czasem nie dosłyszę, - zdradza. Wtedy więc proszę, aby ktoś powiedział głośniej, a mój głos rozbrzmiewa specyficznie, tak jakbym bardzo głośno mówiła... ale nie krzyczę – śmieje się Pani Mariola.

Nie wiem, czy jestem ciepłą osobą, jestem raczej surowa i wymagająca. Pracuję najczęściej metodą małych kroków po to, aby





ren na rowerze. Któregoś dnia przepełnęła promem do placówki dla Kobiet z Nowego Portu na Sucharskiego. Była tam kobieta w zaawansowanej ciąży, z małym dzieckiem. Jej partner bał się, że straci nad partnerką kontrolę, nie będzie mógł nią manipulować. Kiedy trafiła do placówki, Pani Mariola złożyła wniosek o zabezpieczenie dziecka. To najwyraźniej nie spodobało się partnerowi kobiety, który wtargnął do placówki i zaczął się denerwować i odgrażać.

- Pamiętam, że rower uratował mi wtedy tyłek, bo wsiadłam na niego i pędziłam ile sił! - śmieje się Pani Mariola. - Drugi moment jest świeży - kontynuuje. W dobie covidu mieliśmy ograniczony kontakt z klientami. W siedzibie w Nowym Porcie była sala przyjęć, gdzie pracownik socjalny był oddzielony szybą. Policja nam przywiozła małżeństwo, które koczowało wcześniej na plaży. W toku rozmowy, pan nagle się przewrócił i leżał nieruchomo na podłodze. Wyszliśmy zza szyby z koleżanką, która była przeszkolona w udzielaniu pierwszej pomocy. Kiedy podeszła bliżej, pan ją chwycił za nogi, ściągnął w dół, ona się uderzyła i leżała na podłodze. To było przerażające. Na szczęście pomógł nam kolega i wezwaliśmy policję. Okazało się, że małżeństwo ma zaburzenia psychiczne, rodzina zgłosiła ich zaginięcie. Najedliśmy się strachu. Pewnie można było to zrobić inaczej, ale jak? - pyta moja rozmówczyni...

- Chciała pani kiedyś rzucić tę pracę?

- Jeszcze nie, chociaż kolana i kręgosłup doskwierają, ale jeśli jest chwila zwątpienia, to wystarczy dobre słowo od koleżanek, czy od młodszych kolegów. I od razu wstaję na nogi. Wydaje mi się, że jestem na właściwym miejscu, mogę robić inne ciekawe rzeczy i nauczyć nową młodą kadrę praktycznego podejścia do pracy.

Praca w MOPR daje Pani Marioli dużą satysfakcję. Pracuje w zespole, gdzie każdy jest indywidualistą, każdy jest jak puzzle, który dokłada się do całości układanki.

- Pracujemy metodą burzy mózgów, nie zostaję sama z problemem, przegadujemy wszystko na bieżąco. Kiedyś chciałam

być pielęgniarką, ale z kolei nie chciałam robić zastrzyków, żeby ktoś płakał i cierpiał - na przykład maluszki. Byłam harcerką, więc angażowałam się w akcje pomagania po cichu osobom starszym, potem były festyny przykościelne, czy te organizowane przez rady dzielnic. Można było pomóc konkretnej osobie, nie organizacji. I zawsze pomagałam.

To jest praca, pasja, czy misja? - pytam, zbliżając się do końca rozmowy.

- Jeśli to by była praca, to powinna przynosić duże korzyści finansowe, ale tu muszę rozwiązać wątpliwości - nie jest tak, nie zarabia się dużo i nie robi kariery.

Pasja? Jest po części, ale misja też. Każdy z pracowników ma w duchu aspekt pomagacza, dzieli się czasem, umiejętnościami, wiedzą.

Każdy podopieczny to osobna historia. W zespole MOPR każdy jest za coś odpowiedzialny. Każdy coś innego robi, potem przekazuje pałeczkę i biegnie dalej. Jeśli osoba bezdomna trafi do naszego systemu i będzie chciała wziąć coś dla siebie, to każdy z pracowników jej tej pomocy udzieli.

Ponieważ zbliża się pora lunchu, pytam Panią Mariolę o plany na dziś...

- Dzisiaj obiecany sos kurkowy z koperkiem i ziemniakami. Może zrobię jeszcze kompot śliwkowy, bo koleżanka z pracy ma swoje śliwki i się nimi dzieli. Jak w dobrym zespole...

NIE JESTEM SZTYWNA PANIĄ ZZA BIURKA

ALEKSANDRA LEHMANN

Drzwi do pokoju otwiera uśmiechnięta blondynka. W oczy od razu rzucają mi się jej tatuaże. To właśnie od nich postanawiam rozpocząć rozmowę...



Jak miałam 16 lat, mama powiedziała mi, że po osiemnastce mogę sobie jeden tatuaż zrobić. Tak też się stało, ale na jednym się nie skończyło. Potem był drugi, trzeci. Mam ich dużo. Co ciekawe, pomagają mi w pracy. Pamiętam, jak z ciężkim sercem szłam do urzędu i myślałam: „Jezu, zjedzą mnie”, ale jakoś się udało. Młodzież, z którą pracuję najczęściej, reaguje na tatuaże fenomenalnie, bo nie jestem sztywną panią zza biurka, tylko jak nie ma o co zagadać, a czasami nie ma, to można zagadać o tatuaże. Nie wiem ile ich jest, przestałam liczyć: dwie nogi od kolana całe, coś na plecach, coś na ręce...dzisiaj umówiłam się na

kolejny.

- To taka nagroda za przepracowany miesiąc? - podpytuję

- Dokładnie tak, nagradzanie siebie jest bardzo ważne – śmieje się Pani Ola.

Do pierwszego tatuażu podchodziłam z namysłem, z przeświadczeniem, że musi on coś znaczyć. To były czasy tribali (nawiązujących do tradycyjnych tatuaży plemiennych), więc mam aniołko - diabełka, który ma skrzydła z tribala. Ma to pokazywać dwoistość ludzkiej natury.

- U pani więcej diabła czy anioła w pracy?

- Ciężkie pytanie. Myślę, że anioła pod kątem misji, bo o premiach w budżetówce nie mamy co myśleć, więc aniołek jest



Chyba coraz gorzej jest z samooceną i poczuciem własnej wartości u młodych ludzi. Coraz więcej mam takich tematów.

"Mój pierwszy podopieczny bawił się na moim weselu, ma dziś pracę, dziecko, narzeczoną, a był skazany na niepowodzenie i wiele osób mnie pytało na początku: po co ty się w ogóle angażujesz, przecież nic z tego nie będzie!"





ścią ruchową. Od dziecka. Pozorne trudności potrafi jednak przekuć na wartość dodaną:

- Bardzo fajnie na ludzi działa moja niepełnosprawność, bo ludzie zaczynają widzieć, że jak się chce, to można. Mogłabym leżeć i nic nie robić, ale robię. Na młodych działa to bardzo motywacyjnie. Na starszych też – przestają szukać wymówek. Od dziecka jestem niepełnosprawna, mnóstwo czasu w dzieciństwie zabrał mi szpital, więc być może dlatego teraz tak dobrze mi się pracuje z młodymi, bo chcę coś nadrobić...

- Ale jestem też wtedy autentyczna. Czasem palnę jakąś głupotę, ale się tym nie przejmuję. Wiem, że nie przychodzi do mnie przypadek, tylko człowiek. Pamiętam, jak zaczynałam pracę psychologa, to mi kładli na biurko teczkę osób, które miały do mnie przyjść na drugi dzień. Dziś już tego nie czytam. Każdy człowiek jest już dla mnie czystą kartką, dużo lepiej wychodzi nam terapia.

Bo wtedy włącza się uważność i słuchanie – dopowiadam...

we mnie, żeby to przetrwać, ale diabełek też. Mam charakter i go lubię. Sporo we mnie z dziecka i dlatego tak dobrze dogaduję się z młodymi ludźmi. Jestem dla nich wiarygodna. Nie muszą być idealni. Jak przychodzą do mnie i widzą, że jestem młoda, luźna, nie jestem panią z kokiem, która mówi do młodego człowieka zza biurka.

Pani Ola chce pokazać młodym osobom, jak ważna w życiu jest pasja. Stąd też tatuże, stąd rap, który bardzo lubi, zwłaszcza ten z lat 90-tych, w którym twórcy poruszali dużo ważnych kwestii.

- Miałam chłopaka w terapii, który rapował. Mama kazała mu usunąć kanał na youtube, bo za bardzo przeklinał. To jest sytuacja, w której bardziej trzeba pracować z rodzicem, niż z nastolatkiem. Bo rap

i muzyka to dla młodego forma oczyszczenia, pasji, to daje dużo dobrego. W pandemii notorycznie odbierałam telefony, bo młodzi byli odizolowani. Wzmogły się problemy z uzależnieniami medialnymi, bo nie można było dać szlabanu na internet czy komputer. Odetchnęliśmy po pandemii i zaczęła się wojna, a co za tym idzie - kolejne traumy do przepracowania.

Chyba coraz gorzej jest z samooceną i poczuciem własnej wartości u młodych ludzi. Coraz więcej mam takich tematów. Miałam kiedyś dziewczynkę, która przychodziła do nas ubrana cała na czarno, spóźniła się godzinę na warsztaty, żeby pokazać, że żadne zasady jej nie dotyczą. Po paru miesiącach jak kończyliśmy, to była już bardzo prospołeczna, a jak pisałyśmy na messengerze, to już nawet mi

wysyłała serduszka. To jest trudna praca, ale bardzo wdzięczna, bo relacje są niesamowite, można towarzyszyć drugiej osobie w trudnym czasie i budować zaufanie, sympatię, pokazywać, że można na wszystko spojrzeć z różnej perspektywy.

Co jeszcze jest w tej pracy dobre? To, że Pani Ola ma z podopiecznymi relacje mało formalne, łatwo przechodzi na „ty”, spotyka się w terenie, nie za biurkiem.

- Mój pierwszy podopieczny bawił się na moim weselu, ma dziś pracę, dziecko, narzeczoną, a był skazany na niepowodzenie i wiele osób mnie pytało na początku: „po co ty się w ogóle angażujesz, przecież nic z tego nie będzie!”

Pani Ola jest osoba z niepełnosprawno-



- Tak! Ludzie nie słuchają. Jak słyszę w tramwaju jak ktoś mówi: „ale miałam ciężki dzień”, a ta druga osoba odpowiada: „naprawdę? A ja to dopiero miałam ciężki dzień!”. I wtedy już się nie chce gadać. Do tego dochodzi sto tysięcy rad, o które nikt nie prosi. I to wszystko przytłacza. Psychologowi nigdy nie zabraknie pracy...

Pani Ola zawsze chciała być psychologiem. Nie widziała siebie w innym miejscu. Od małego przyprowadzała do domu różne dzieciaki.

- Moja cudowna mama czekała codziennie z większą ilością obiadu, bo wiedziała, że zawsze mogę kogoś głodnego przyprowadzić. Psychologia to jedyne studia, na jakie złożyłam papiery, mimo, że mama bardzo się martwiła, co zrobię, jeśli się nie dostanę. Ale mnie przyjęli i poznałam tam fantastycznych ludzi, fantastycznych wykładowców, moja promotorka zawsze mówiła: „traktuj człowieka jak człowieka w pracy i poza pracą i będzie cudnie”. I gdzieś to zdanie cały czas mam w głowie.

Do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie przyszła, żeby wziąć udział w konkretnym projekcie „Sukces Gdańskiej Rodziny”. Tak już została. Od projektu do projektu, to już prawie 11 lat...

- Zaczęło mi się to podobać. Mam stabilny etat, możliwości rozwoju, przekrój tematów, mogę naprawdę się rozwijać. Ktoś mądry powiedział kiedyś, że jak się lubi swoją pracę, to się w życiu nie przepracowuje ani jednego dnia. Coś w tym jest...

W pracy Pani Oli nie brakuje trudnych momentów. Zwłaszcza wtedy, kiedy ma do czynienia z ludźmi doświadczającymi przemocy.

- To jest coś, czego długo nie mogłam sama przeboleć, ale doszłam do wniosku, że co z tego, że będę płakać? Nikomu nie pomogę. Ta praca bardzo się przenięka z domową pracą, bo odbieram telefony, piszę smsy o dziwnych godzinach, ale praca psychologa nigdy nie będzie pracą

etatową. Jeśli ktoś mi mówi, że potrzebuje tu i teraz pogadać, to ja jestem. Trudne są sytuacje odbiorów dzieci. Albo interwencje, agresja, krzyki. Wtedy bardzo mocno to odreagowuję. Przed świętami Bożego Narodzenia mieliśmy taką sytuację. Poszłam do dziewięcioletniego chłopca i zaczęłam mu tłumaczyć, że Święta, choinka, że w placówce nie będzie tak samo. A chłopiec mi wtedy jasno powiedział, że wszędzie będzie lepiej niż w domu. I to był moment, po którym długo dochodziłam do siebie.

- To praca, czy misja?

- Praca, misja, wszystko po trochu. Nie liczę czasu, zwłaszcza jak robimy warsztaty z młodymi, którzy dają mi bardzo dużo energii. Wkurza mnie tylko biurokracja, mamy kontrole, wszystko musi się zgadzać, trzeba zwracać uwagę na podpisy. Od początku miałam pomysły, żeby młodych w ciągu pracy wyciągać w teren, na przykład do studia nagraniowego. To była moja obawa – jak dam sobie radę z moimi dzikimi pomysłami w instytucji? Ale się udaje i idzie w coraz lepszym kierunku. Okazuje się, że nawet instytucja się zmienia, że się da...

- Kim jest Ola poza pracą w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie?

- Po prostu Olą, jest spójna. Nie musi być kimś innym w pracy i poza. Dlatego młodzi mnie chętnie zapraszają do swojego świata. Raperzy – moi znajomi – często pracują z moją młodzieżą za darmo, organizują warsztaty dla nich. Bardzo im za to dziękuję, a są wśród nich: Dawid "Dejwid" Masierak, Przemek "Kear" Szymański, Łukasz "Krik", Przemek Popławski ze Studia Selektu, Kacper Matuszewski, Julita "Ziela" Zielińska, cała "Nazwa Robocza" tj. Piotr "Biciu" Tomaszewski, Sara Chont, Adam Miłocki, Marcin "Mel" Meller, Mikołaj "Be-atsztajn" Podlasiński.

Jej marzeniem są studia z seksuologii. Myśli też o napisaniu książki, żeby kogoś zainspirować. Bariery jest jedynie czas, którego wiecznie brakuje.

- A jaki ma Pani plan w związku z nowym



tatuazem? Co powstanie? - wracam do początku rozmowy.

- To jest chyba forma adrenaliny, że nie wiem nigdy co powstanie, to jest wykraczanie poza strefę komfortu. Jakiś czas temu zaczynałam medytować i chłopak, który robił warsztaty, dał mi wtedy ankietę do wypełnienia. Napisałam, że chciałabym nauczyć się wychodzenia ze strefy komfortu. On zapytał wtedy, czego nie lubię. Odpowiedziałam, że zimna i wody. Co zrobił? Kazał mi urwać się z pracy i morować. Poszłam, to było bardzo uwalniające. I tym też się dzielę z innymi. Że można przełamywać własne słabości.

LUBIĘ SWOJĄ DOCIEKLIWOŚĆ

DANUTA KRAUSE

Pani Danuta nosi kolorowe ubrania. Sama też lubię barwy i rozmaite wzory, więc nieć porozumienia między nami, buduje się bardzo naturalnie i niemal ekspresowo.





Staram się zawsze opracować strategię pomocową, nie boję się angażować do tej pomocy innych instytucji, bo musimy działać razem. Najbardziej rozdarte jest serce, kiedy dzieciom dzieje się krzywda.

Zamykamy oczy. Pytam Panią Danutę o obrazy, jakie pojawiają się w jej głowie, kiedy myśli o Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie...

- Są to obrazy moich klientów. To starsze panie i panowie, jest bardzo duży przekrój podopiecznych, są też osoby niepełnosprawne, ale najbliższe mojemu sercu są właśnie osoby starsze. Na Chełmie zakładałam kiedyś Klub Seniora, staliśmy się tam rodziną i to chyba rzutowało na moją drogę zawodową. Starszy człowiek, taki nieporadny, często zostawiony przez rodzinę, wymagał kompleksowego wsparcia. Pani Danuta zajmowała się także oso-

bami po zakładach karnych i rodzinami dysfunkcyjnymi. Pracownik socjalny był zawsze pierwszą osobą do kontaktu dla osoby potrzebującej.

- Zawsze staram się podchodzić do człowieka w sposób, w jaki chciałabym, żeby ktoś do mnie podchodził. Jestem osobą otwartą, życzliwą, skupiam się na problemie, jestem skrupulatna i dociekliwa. Staram się zawsze opracować strategię pomocową, nie boję się angażować do tej pomocy innych instytucji, bo musimy działać razem. Najbardziej rozdarte jest serce, kiedy dzieciom dzieje się krzywda. Weszłam kiedyś niezapowiedzianie do



"Jako dziecko bawiłam się w niewidzialną rękę, mieszkalam na wsi, podrzucaliśmy z koleżanką samotnej starszej pani jedzenie, zostawialiśmy je w przedsionku jej domu."

miło Cię widzieć



takie zastanowienie się. Często ta pomoc musi iść wielotorowo, bo to jest więcej niż jeden problem. Czasami nawiązujemy kontakt z rodziną naszych podopiecznych, uzmysławiamy, że trzeba się zainteresować, poświęcić więcej czasu i uwagi. Z kolei osobami niepełnosprawnymi trzeba pokierować, aby je włączyć do środowiska, zaktywizować. I potem są bardzo zadowoleni, jak na przykład trafią do dziennego klubu samopomocy. Czasami wystarczy zaledwie asystent osoby niepełnosprawnej i już ten człowiek się zmienia, udaje się go wyciągnąć do kina, czy gdziekolwiek. To są moje drobne sukcesy, że ta osoba została włączona do aktywności społecznej.

Moja rozmówczyni raz na kilka tygodni stara się odwiedzić swoich podopiecznych w domu. Każda z tych osób chciałaby zjeść ciastko i wypić z Panią Danutą kawę, ale nie zawsze jest na to czas.

- To są tak ciekawe osoby, mają tyle nam do powiedzenia, możemy tyle się nauczyć.

matki samotnie wychowującej piątkę małych dzieci. Dziewiąte piętro, a na miejscu dzieci, w tym najstarsze dziecko w wieku 5 lat, zostawione bez opieki. Wszczęłam wszystkie procedury.

Takie sytuacje zostają na długo w pamięci – opowiada Pani Danuta i dodaje:

- Po tej interwencji do domu wróciłam już wieczorem. Chciałam podzielić się opowieścią z mężem. I wtedy rozbroili mnie moi synowie – sześć i dziewięcioletni. Przyszli i powiedzieli: „Mamo podjęliśmy decyzję. My z Adrianem zamieszkamy w jednym pokoju, a drugi przeznaczymy dla tych dzieci”. Byłam z nich dumna. Przez lata pracy w pomocy społecznej, te odruchy pomocowe wyrabiają się też w naszych dzieciach, a potem wnukach. Pani Danuta pochodzi z rodziny wie-

lodzietnej, spod Kościerzyny. Wsparcie i wzajemna pomoc były w domu zawsze na porządku dziennym:

- Jako dziecko bawiłam się w niewidzialną rękę, mieszkalam na wsi, podrzucałyśmy z koleżanką samotnej starszej pani jedzenie, zostawiałyśmy je w przedsionku jej domu.

Co może pani nazwać sukcesem zawodowym? - pytam.

- Chyba zadowolenie klientów. Jak widzę uśmiech na twarzach szczególnie moich osób starszych. Społeczeństwo się starzeje i coraz więcej jest usług opiekuńczych świadczonych w domu. Czasem przychodzę do moich podopiecznych tak po prostu, aby zapytać czy wszystko w porządku.

To drobiazgi, ale nie dla

osób starszych. One mogą wtedy z kimś porozmawiać, ich życie może stać się trochę łatwiejsze. Samotność w naszych czasach to jest drążące uczucie, osoby starsze naprawdę odczuwają to drastycznie...

Rozeznaję potrzeby, w trakcie rozmowy staram się aby to od osoby potrzebującej wyszło, czego właściwie oczekuje, jakiej pomocy. Ja nie jestem osobą wszechwiedzącą, staram się więc wykrzesać w nich





Ja też od nich czerpię wiedzę i doświadczenie. Zakładając klub seniora na Chełmie, robiliśmy taki bardzo ciekawy projekt – integracji osób starszych z niepełnosprawnymi i dziećmi. Muszę powiedzieć, że początki były bardzo trudne, ludzi starszych osoby niepełnosprawne denerwowały, były hałaśliwe, przeszkadzały, nie pozwalały mówić o chorobach. Ale z biegiem czasu wszyscy się zżyli. Piekli razem ciasto, zaczęło się robić bardzo rodzinnie. I to też jest takim sukcesem, że udało się ich z pewnymi rzeczami oswoić.

Ile to już lat w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie? - dopytuję

- W sierpniu minęło 27, kawał życia. Muszę opowiedzieć historię, jak się przyjmowałam do pracy po urlopie wychowawczym. Poszłam na rozmowę, przyjmowała mnie pani dyrektor i nagle mówi, że mogę zacząć pracę w sierpniu i, że jest miejsce na Jasieniu. A ja znałam tylko Orunię i Dolne Miasto, o innych nie miałam pojęcia. Uparłam się na tę Orunię. Potem okazało się, że nikt nie chciał tam pracować. I wszyscy się śmiali, bo na tamten czas to była praca za karę. A mi Orunia wydawała się taka swojska. Pracowałam tam 5 lat, potem na Chełmie, na Kartuskiej i wróciłam na Orunię.

- Przypadek? - pytam

- Chyba tak. Znudziła mi się praca w Pewexie. Koleżanka namówiła mnie na MOPR. Zawsze lubiłam otaczać się ludźmi, robić coś dla ludzi. Chciałam pogadać. Jakoś tak samo wyszło. Umiem słuchać, jestem chętna na nowości, zmiany, sama poszukuję różnych rozwiązań, ale do końca nie wiem dlaczego tak się stało...

W pracy pracownika socjalnego bardzo przydaje się też dociekliwość.

- Zmarła moja klientka, znaleziono ją w domu. Wszystkie służby zostały powiadomione, także prokuratura. Klientka zawsze mi mówiła, że nie ma rodziny. Intuicja mi podpowiedziała, żeby napisać do rejestru PESEL do Ministerstwa, żeby dowiedzieć się, czy miała rodzinę. Prokurator już wydała zgodę na pochówek, ale ja nie

pozwołam jej pochować. Po kilku dniach otrzymałam informację, że ta pani ma żyjącą matkę, mieszkającą w Malborku. Policja z Malborka powiadomiła ją o zgonie córki. Ta pani przyjechała do Gdańska. Zabrała córkę do grobu rodzinnego, mówiła, że nie wiedziała jej od 20 lat. Przeżyła ogromną tragedię, ale widziałam, że było to dla niej ważne, że mogła pochować córkę w grobie rodzinnym. To był dla mnie jeden z największych sukcesów w pracy. Czasem to drażnienie i dociekliwość są bardzo przydatne... Raz otrzymaliśmy też oświadczenie jednego pana. Zawsze był taki roszczeniowy, nigdy nie przypuszczaliśmy, że darzy nas sympatią. W piśmie oświadczył, że w razie jego śmierci prosi, aby MOPR pochował go w grobie matki, wskazał nam gdzie znajdują się wszystkie dokumenty i ubranie pogrzebowe. Gdy przyszedł czas, pochowaliśmy go według wskazówek.

Świadczy to o dużym zaufaniu do nas i to są takie miłe drobne zaskoczenia.

Zbliżamy się do końca naszej rozmowy. Wiem, że Pani Danuta bardzo lubi podróżować, pytam więc o plany na jesień i zimę...

- Planujemy z koleżanką wycieczkę do Indii. Jestem otwarta na kultury, inność, lubię kolorowy świat, nawet w modzie. Lubię się bawić modą, koleżanki zasięgają nawet ode mnie porad, mówią nam mnie „stylistka” - śmieje się Pani Danuta. Najmniej lubię te dalekie loty samolotem, bo boję się latać, ale do Indii polecę...

KAŻDY CZŁOWIEK MA SWOJĄ HISTORIĘ

ANETA BOJKO

Pani Aneta ma cudowny, szczerzy uśmiech. Nie da się go opisać, trzeba ją poznać i zobaczyć, aby zrozumieć, co mam na myśli...





Na początku swojej pracy Pani Aneta dużo bardziej angażowała się prywatnie, dopiero z czasem nauczyła się, że nie można oddać się całkowicie pracy, bo człowiek może się wypalić.

Zaczynamy towarzyską rozmowę o wyjeździe w góry. Ostatnio udało jej się pojechać na pięć dni w Tatry z koleżankami z pracy. Wcześniej były w Gruzji i w Pieninach, jeżdżą, aby odechnąć, złapać energię i oddech.

– Rozmawiacie tam o pracy? – pytam.

– Tylko czasami, ale bardziej na zasadzie wymiany doświadczeń i myśli – odpowiada Pani Aneta. Śmieje się, że zawsze jak gdzieś razem pojedą, to na czołe mają napisane „pracownik socjalny”: jak ktoś chce zapytać o drogę czy poprosić o jakąkolwiek inną pomoc, zawsze podejdzie do nich, bo one nie boją się patrzeć ludziom w oczy. Nie boją się zauważać, że drugi

człowiek potrzebuje pomocy, wsparcia czy po prostu dobrego słowa.

Rozmowa bardzo miło się toczy. Nic dziwnego, bo Pani Aneta jest bardzo otwarta i kontaktowa. Sama o sobie mówi, że potrafi słuchać, wyłapywać trudne momenty i szukać rozwiązania. Jest elastyczna i sporo w niej empatii.

Kończąc studia, kompletnie nie wiedziała, kim jest pracownik socjalny. Wiedzę uzyskiwała stopniowo – dopiero, gdy piętnaście lat temu trafiła do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W dzieciństwie przygarniała z siostrą bezdomne koty, ale





ludziom z butami do domu. Czy nie spotkam się z agresją i z niezrozumieniem”? - pytała samą siebie. Potem przyszły obawy praktyczne: czy zdąży z terminem, czy będzie w stanie przygotować dokumenty na czas tak, aby jej podopieczni dostali pomoc. Z biegiem lat było już łatwiej. Pani Aneta przyznaje, że pracownik socjalny łączy w sobie wiele innych zawodów. Musi być policjantem – pilnować, psychologiem – przytulić, trenerem, by dopingować, pokazać w którą stronę, ale musi też wiedzieć, kiedy się wycofać, nie naciskać, trzeba umieć słuchać drugiego człowieka i podążać za nim.

Na początku swojej pracy Pani Aneta dużo bardziej angażowała się prywatnie, dopiero z czasem nauczyła się, że nie można oddać się całkowicie pracy, bo człowiek może się wypalić. Trzeba umieć trzymać dystans między pracą a życiem prywatnym. Stąd podróże, spacer, książki – inne pasje, które pozwalają na oddech i są odskocznią.

o tym, że chęć niesienia pomocy może być przekuta w działanie, przekonała się dopiero w MOPS-ie. I zaczęła działać.

Pochodzi ze wsi w województwie Warmińsko Mazurskim, do Gdańska przyjechała w wieku 19 lat. Studiowała zaocznie i pracowała.

Na początku mieszkała z trzema koleżankami, a pierwszym ich lokum była murowana altana na terenie ogródków działkowych

na gdańskim Jasieniu. Nikt nie powiedział, że altana na działkach to średnie miejsce do mieszkania dla trzech młodych dziewczyn, zwłaszcza zimą.

Dostały więc niezłą lekcję. Pani Aneta wspomina tę historię dlatego, że teraz te ogródki działkowe leżą w rejonie jej pracy. Jeździ na Jasień do klientów, którzy korzystają z pomocy Ośrodka. Dziś – po piętnastu latach – znalazła swoją dawną altankę

i z dużym sentymentem wraca do przeszłości. Tamten czas nauczył ją pokory. Na działkach od dwudziestu lat mieszka podopieczna Pani Anety – Pani Zofia – przeżyła dziewięćdziesięciolatka. Mówi, że ta altana, to całe jej życie, nie chce być zamknięta w bloku czy domu pomocy, Pani Aneta stara się ją wspierać.

Pierwszym miejscem pracy Pani Anety w MOPS-ie był Nowy Port, do którego także ma sentyment. Jako pracownik socjalny, знала tam wszystkich klientów, często z nimi rozmawiała. Na samym początku miała spore obawy, zwłaszcza te, związane z bezpieczeństwem. „Przecież wchodzę





Co można nazwać w tej pracy sukcesem? Na pewno to, kiedy coś udaje się podopiecznym, kiedy po latach udaje im się wyjść z systemu opieki społecznej. Sukcesem zawodowym jest też to, że dziś Pani Aneta jest koordynatorem zespołu. W pracy każdy jej dzień jest inny – nigdy nie wie, co ją spotka, czy będzie spokojna praca biurowa, czy zdarzy się jakaś interwencja. Jej zespół pracowników tworzy swoistą grupę superwizyjną, która pozawala mierzyć się z różnymi wyzwaniem każdego dnia. Pracownik socjalny najlepiej zrozumie drugiego pracownika socjalnego, jego emocje, uczucia, potrafi pomóc.

– A porażki? – dopytuję.

– Raczej chyba trudne momenty, na przykład śmierć klienta, z którym się zżyliśmy, uczestniczyliśmy przez lata w jego życiu, to bardzo dotkliwe.

Pani Aneta pamięta wszystkich swoich podopiecznych – choć nie z nazwisk. Czasem jak wraca do Nowego Portu i zdarza jej się spotkać dawnych klientów, zawsze pyta o to, co się wydarzyło, co słyszeć...

I podkreśla, że nie da się w tej pracy wpaść w rutynę. Ale niestety trzeba bardzo uważać, aby nie zacząć myśleć o człowieku w kategorii teczki czy zadania. Każdy człowiek jest ważny i liczy się jego problem.

Za co Pani Aneta lubi swoją pracę?

Na pewno za kontakt z człowiekiem i różnorodność. Praca daje jej sporą satysfakcję, ale i dowartościowanie, zaspokaja też ciekawość ludzi i świata. „Każdy klient to oddzielna historia, raz śmieszna, raz smutna” – mówi.

– Są wartości, które Pani wnosi z pracy i przekazuje swoim dzieciom? – pytam.

– Tak. To pomaganie drugiemu człowiekowi. Jak zaczęła się pandemia, Pani Zosia z działek przestraszyła się i nie chciała, aby przychodziła do niej opiekunka. Przez trzy miesiące robiłam jej zakupy, angażowałam w to swoje dzieci, żeby pomogły nieść siatki, żeby zobaczyły jak żyją ludzie. Uczę ich szacunku do drugiego człowieka i zawsze mówię, że życie może potoczyć się różnie.

Pani Aneta bardzo lubi szkolić nowych pracowników. Jej zespół mówi na nią „matka kwoka”, a ona na nich „kurczaczki”. Dlaczego? To proste: wciąga nowego pracownika w klimat pracy i dba o niego, aby był zadowolony i miał opiekę. „Zadowolony pracownik jest dobrym pracownikiem” – dodaje Pani Aneta.

„Społeczeństwo widzi naszą pracę przede wszystkim przez pryzmat rozdawania pieniędzy, nikt nie interesuje się tym, co faktycznie robimy. Ta pomoc finansowa to tylko część naszej pracy, resztę stanowi pasja, nasze zaangażowanie i kontakt z drugim człowiekiem” – przekonuje moja rozmówczyni.

– To gdzie następna podróż? – pytam na koniec.

– Do Włoch! Już kupiliśmy bilety, choć nie wiemy, co dalej się wydarzy. W razie czego, zawsze zostaje nam piękna Polska! – śmieje się Pani Aneta.

NIEDOSZŁA AKTORKA Z PASJĄ
DO PRACY SPOŁECZNEJ

ANIELA ZACHARKO

Uśmiechnięta od ucha do ucha, wypoczęta i... z tym czymś w oczach.
To coś nazywa się pasją. Bo Pani Aniela ma ich wiele.



Już od dwóch lat jest na emeryturze. Chodzi na zumbę, na aqua aerobik, zajęcia zdrowego kręgosłupa - cztery dni w tygodniu. Mówi o sobie „Dziewczyna z Wyspy Sobieszewskiej”, na której zawsze się dużo działo. To sprawiło, że Pani Aniela nie znosi nudy.

Pomoc społeczna pojawiła się w jej życiu zupełnym przypadkiem. Skończyła Technikum Łączności i najpierw pracowała w Powszechnej Agencji Handlowej. Kiedy pojawiła się „Solidarność” i przemiany społeczne, państwowy zakład upadł. We wrześniu 1989 roku przeszła na bezrobocie i była na nim do lipca 1991 roku.

Doskonale pamięta jeden lipcowy, ciepły dzień. Była z dziećmi na plaży w Świbnie. Przybiegła do niej koleżanka – kasjerka z MOPS -u – i zaczęła wołać „Aniela, zbieraj się, jest robota”!

I tak się zaczęło, zrobiła badania i jeszcze tego samego miesiąca rozpoczęła pracę w pomocy społecznej. Na początku nie wiedziała, czym jest pomoc społeczna, ponieważ system dopiero zaczynał



"Chciałam być aktorką. Grałam, występowałam w szkole i kościele. Ale aktorstwo nie było łatwe, potrzebowałam wsparcia, a w domu go nie miałam."

A black and white photograph of an elderly woman with short, light-colored hair, looking upwards with a contemplative expression. She is wearing a light-colored, collared shirt and has a dark strap across her chest. The background is dark and textured, with a large, curved, ribbed structure on the left side. In the bottom left corner, there is a red rectangular box containing a quote in white text.

„Trzeba uruchomić mu windę nieskończoności, bo nieskończenie wiele rąk potrzeba, aby człowieka podnieść, aby mu uzmysłwić, że coś potrafi.”



Sentymentów i wspomnień jest wiele, także te, związane z prezydentem Gdańska Pawłem Adamowiczem, który zawsze miał dla pracowników społecznych dobre i miłe słowo. „Zawsze podkreślał, że zadania są trudne – nie mają poklasku. Ale za nimi stoi człowiek. A my go podnosimy z kolan. Bezdomnego, alkoholika czy samotną matkę. Jesteśmy przy nich. I dostajemy po głowie od tych najbardziej roszczeniowych”. Zdaniem Pani Anieli praca socjalna jest bardzo powolna, ale zmierza do jednego celu: pomocy potrzebującemu człowiekowi. „Trzeba uruchomić mu windę nieskończoności, bo nieskończenie wiele rąk potrzeba, aby człowieka podnieść, aby mu uzmysłwić, że coś potrafi”.

Pani Aniela sypie anegdotami i opowieściami jak z rękawa. W latach 90-tych wypłacane były dodatki mieszkaniowe dla klientów MOPS-u. Środki finansowe otrzymywali z budżetu państwa, przychodziły one jednak z opóźnieniem. I kwartał dodatków został zrealizowany i wypłacony klientom, natomiast realizacja kolejnych kwartałów czekała do wypłaty.

się tworzyć. Była, pracowita, otwarta, nie było dla niej nic niemożliwego, dlatego bardzo szybko się wdrożyła. Maszyny matematyczne, które potrafiła obsługiwać w Technikum Łączności, zajmowały wówczas 40-metrowy pokój. W MOPS-ie takich nie było, a na mniejszych nie potrafiła pracować. Zawzięła się jednak i w miesiąc nauczyła wszystkiego. Zakładała kartoteki dla podopiecznych, pisała listy. Z sentymentem wspomina tamte chwile:

„Do urzędów chodziło się osobiście, dużo rozmawialiśmy, poznawaliśmy się nawzajem. To było dużo lepsze niż komputery, które pojawiły się dość szybko”.

W 1992 roku zakupiono wspomniane komputery do wszystkich filii MOPS-u, a Pani Aniela jako pierwsza nauczyła się ich obsługi.

„Ta praca była spełnieniem” – mówi Pani Aniela. Pracowała w Filii nr 2 Ośrodka na Wajdeloty (dzisiaj są to Centra Pacy Socjalnej). Tam powstał też dzienny dom pomocy dla osób starszych, u góry budynku była placówka dla niepełnosprawnych, wszystkie podmioty współpracowały ze sobą. „Tworzyliśmy jedną rodzinę, pracownicy socjalni przychodzili do nas z problemami, razem je rozwiązywaliśmy” – zdradza Pani Aniela.

Pani Aniela jest umysłem ścisłym, doskonale odnalazła się więc jako planistka pomocy społecznej. Nie było dla niej problemem zaplanować rozmaite świadczenia dla podopiecznych, wystarczyły jej tylko dane o rodzinach.

Pani Aniela pamięta jedną Panią, która przychodziła regularnie na Wajdeloty. „Robiliśmy jej kawę, herbatę, dawaliśmy kanapkę. Chorowała. Któregoś razu poprosiła o dwa złote. Dałam jej, a ona oddała po latach, kiedy już ten pieniądz nie był w obiegu, ale dla mnie liczyło się to, że oddała”.



Był 27 grudnia. Pracownicy szykowali się do zamknięcia roku, kiedy to do budżetu wpłynęły środki za 3 kwartały. „Pytanie Dyrektor MOPS brzmiało – czy zdążymy utworzyć listy wypłat, napisać przekazy pocztowe? Nasza odpowiedź była jedna – działamy. Pracownicy Socjalni i Filii skomasyłowali siły jedni układali zgromadzone wnioski klientów według alfabety (ułożone wnioski zajmowały powierzchnię podłogi całej Filii), inni zasiedli do maszyn sporządzać listy wypłat, następna grupa wypisywała przekazy pocztowe. Byli też tacy, którzy donosili nam kawę i herbatę. Gonił nas czas, ponieważ był określony termin przekazania list i przekazów na pocztę, żeby listonosze zdążyli roznieść pieniądze naszym klientom. Praca trwała do późnych godzin wieczornych przez dwa dni. Ale udało się zrealizować plan. Dziękowaniu naszych klientów nie było końca, a satysfakcja, że daliśmy radę – ogromna. Przy takich akcjach, zawsze łączyliśmy swoje siły, wszyscy działaliśmy razem bez zbędnych pytań, zawsze dawaliśmy radę wszystkim zadaniom” – mówi z radością Pani Aniela.

– Czuje się Pani spełniona? – pytam po chwili.

– Bardzo. I doceniona też. Mam medal od Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego i Prezydenta Gdańska Pawła Adamowicza. Sam moment odejścia na emeryturę był bardzo wzruszający.

„Dzisiaj czuję się wolna i nie tęsknię. Nie muszę pracować osiem godzin, sama jestem panią swojego czasu” – mówi.

Praca nauczyła ją hartu ducha, nie poddawania się. I tak też mówi innym.

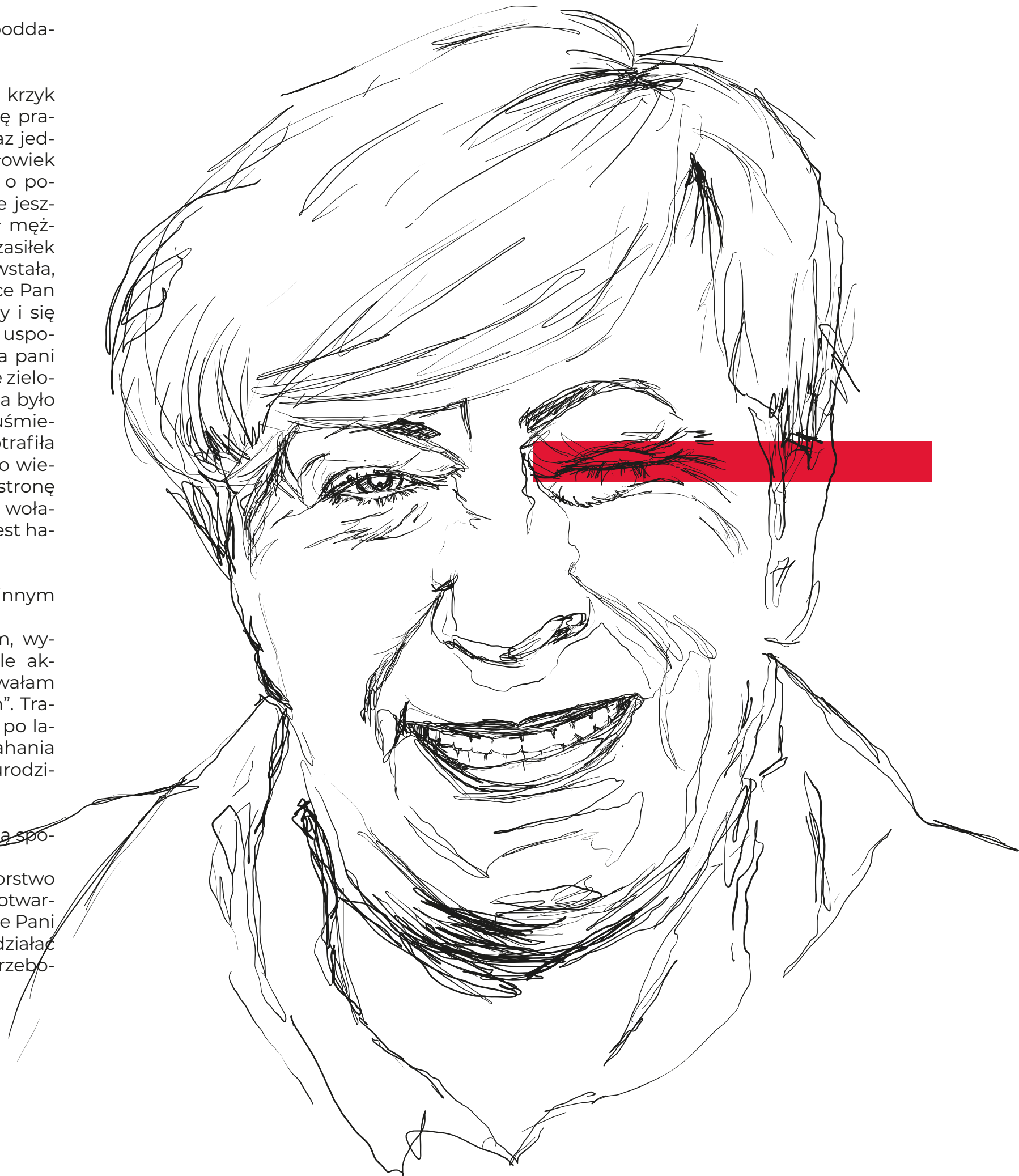
„Trudne momenty w tej pracy to krzyk podopiecznych i wyzwiska w stronę pracownika społecznego” – mówi. Zaraz jednak dodaje, że nauczyła się, że człowiek krzyczy nie na pracownika, a woła o pomoc. Pani Aniela przypomina sobie jeszcze jedną sytuację: „Do filii wszedł mężczyzna, zaniedbany, który miał zasilek stały. Zaczął wyzywać. Pani Aniela wstała, stanęła przed nim i mówi: „Jeśli chce Pan pomocy, proszę spojrzeć mi w oczy i się uspokoić.” Mężczyzna po chwili się uspokoił i spojrzał w oczy, tak jak prosiła pani Aniela: „Matko, jakie Pani ma piękne zielone oczy!” – krzyknął. „Od tego trzeba było zacząć, teraz porozmawiamy” – z uśmiechem odpowiedziała Pani Aniela. Potrafiła radzić sobie w takich sytuacjach, bo wiedziała, że rozgoryczenie i agresja w stronę pracowników socjalnych to właśnie wołanie o pomoc. Warto pomagać – to jest hasło, jakie wyniosła z pracy.

Wyobrażała sobie Pani siebie w innym miejscu zawodowym? – pytam.

„Tak, chciałam być aktorką. Grałam, występowałam w szkole, kościele. Ale aktorstwo nie było łatwe, potrzebowałam wsparcia, a w domu go nie miałam”. Trafiła więc do Technikum Łączności i po latach do MOPS-u. Pani Aniela bez wahania przyznaje, że gdyby raz jeszcze się urodziła, poszłaby jednak na aktorstwo.

„A można połączyć aktorstwo z pracą społeczną?” – dopytuję.

Okazuje się, że niespełnione aktorstwo daje możliwość wypowiadania się i otwartość do ludzi. To wszystko sprawiło, że Pani Aniela przez wiele lat potrafi żyć i działać aktywnie na rzecz ludzi, którzy potrzebowali i nadal potrzebują pomocy.



PO PIERWSZE CZŁOWIEK

ROBERT KLIMCZAK

Lubi ludzi, jest niepoprawnym optymistą, nigdy nie był wypalony zawodowo, a każdą odmowę przyjęcia pomocy – przeczekiwał, by wrócić za jakiś czas. „Jak mnie wyrzucają przez drzwi, to wchodzę oknem” – śmieje się.



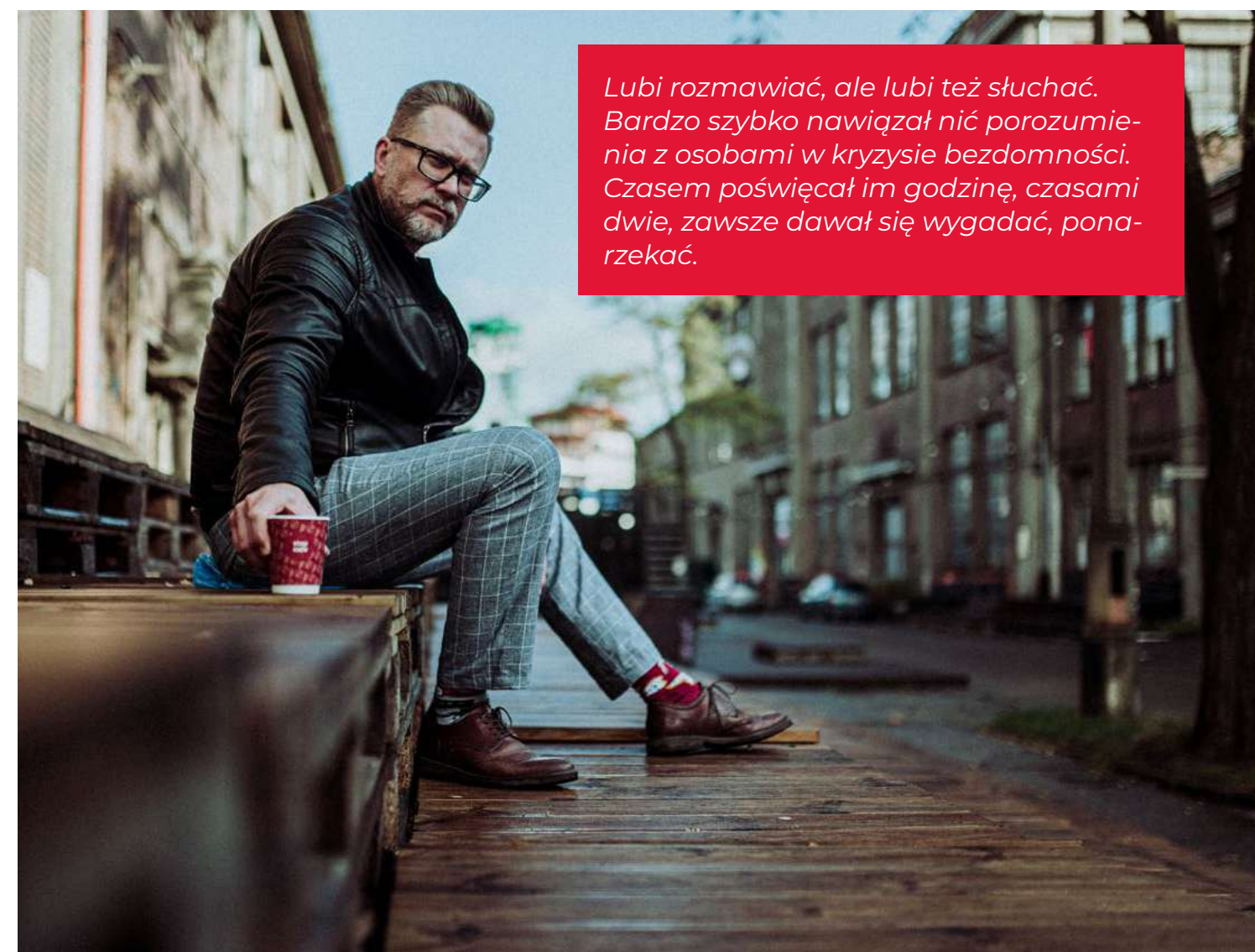


Z Panem Robertem spotykam się po południu – jeszcze w czasie jego pracy. Czym się dziś zajmował? Przygotowaniami do zimy. I tym, jak zadbać o osoby bezdomne. Pandemia utrudniła działanie osobom takim jak Pan Robert, bo bezdomny, który zdecyduje się na przeniesienie do placówki, musi zostać poddany kwarantannie. Pojawiają się wtedy refleksje: "Czy podołam? Przecież jestem wolnym ptakiem... jestem osobą bezdomną..."

Robert Klimczak już dwudziesty drugi rok pracuje w pomocy społecznej. Śmieje się, że czas bardzo szybko minął, a to dlatego,

że lubi to, co robi. Każda praca ma swoje wymagania, do pracy w pomocy społecznej nadają się zdaniem Pana Roberta specyficzne osoby: wariaci, którym obcy jest egoizm. Siebie zostawia się tutaj na dalszym planie, ale jednocześnie trzeba starać się siebie nie zgubić. Bo wtedy nie da się rady.

Problemów jest mnóstwo – cała gama. „Brak dachu nad głową to maksymalne wykluczenie ze społeczeństwa, bo każdemu się przeszkadza, każdy patrzy wrogo, ale z drugiej strony mówi, że pomaganie jest super. Jeśli jednak ta osoba, której daje się pieniądze na bułkę, zaczyna za-



Lubi rozmawiać, ale lubi też słuchać. Bardzo szybko nawiązał nić porozumienia z osobami w kryzysie bezdomności. Czasem poświęcał im godzinę, czasami dwie, zawsze dawał się wygadać, ponarzekać.

„Poznałem kiedyś młodego chłopaka: totalnie zaburzony, mieszkał w kanałach ciepłowniczych. Udało się go namówić, aby poszedł do placówki. Trzeba było nauczyć go wszystkiego: od korzystania z toalety, po jedzenie przy stole. I to się nam udało, choć chłopak bardzo często uciekał.”





cji, czy zakładzie karnym. Dwadzieścia lat temu możliwość zatrudnienia w tych miejscach graniczyła z cudem, więc trzeba było szukać innej drogi. Wtedy właśnie przyjęto go do Ośrodka Pomocy Społecznej, bo tworzony był akurat samodzielny zespół ds. osób bezdomnych. Mężczyzn, którzy chcieli tam pracować było niewiele, dlatego pojawił się on. I tak się zaczęło. – Co się zmieniło przez lata w temacie bezdomności? – pytam.

– Zmieniła się pomoc. Na początku były tylko placówki, noclegownie. Jak ktoś dostał mieszkanie, to było to szczęście, ale rzadkie. Potem pojawiały się pojedyncze mieszkania treningowe. Następnie powstał model wynajmowania i opłacania pokoi na wolnym rynku, ale to się nie sprawdziło, bo przerosły nas koszty. Teraz mamy projekt „Housing first” – głównym realizatorem jest Towarzystwo Brata Alberta, a partnerem Miasto Gdańsk. W tej chwili mamy dziesięć mieszkań, ale warunkiem by je dostać jest spędzenie minimum sześciu lat na ulicy, choroba psychiczna, bądź uzależnienie od alkoholu.

kłócić porę nocną na klatce schodowej, to zaczyna się patrzeć na nią wrogo...” – mówi pan Robert.

Bardzo często ma w swej pracy do czynienia z ludźmi, którym inni nie chcą pomóc. Czasem sukcesem jest to, że bezdomny pobędzie w placówce chociaż kilka miesięcy. Potem wróci na ulicę, ale w ten sposób przedłuży sobie życie. A to jest jednym z sensów tej pracy.

„Trzeba mieć w sobie sporo samozaparcia, pracownik socjalny musi znaleźć w sobie siłę i nie oceniać życia i powodów bezdomności” – mówi Robert Klimczak.

Lubi ludzi, jest niepoprawnym optymistą, nigdy nie był wypalony zawodowo, a każdą odmowę przyjęcia pomocy – przeczekiwał by wrócić za jakiś czas. „Jak mnie wyrzucają przez drzwi, to wchodzę oknem” – śmieje się. „Bo kto im pomoże jak nie pracownik socjalny? Nie zmieni się człowieka diametralnie, ale małymi krokami, można ograniczyć na przykład skutki picia alkoholu” – dodaje. Tylko tyle i aż tyle.

Kiedy dwadzieścia lat temu przyszedł do pracy do MOPS-u był taką samą osobą, tylko młodszą. Pełną zapału, chęci pracy, lubiącą ludzi oraz szukającą wyzwań i ciekawych historii w życiu. „Trzeba sobie

uświadomić, że rutyna jest normalna, ale trzeba znaleźć rozwiązanie, aby w nią nie popaść” – mówi. I wspomina, jak raz dał się zaskoczyć. „Liczyliśmy bezdomnych. Byłem wtedy pracownikiem socjalnym, wydawało mi się, że wszystkich znam. Był taki zwyczaj, że roznosiło się smycze z nazwiskiem, rozmawiałem z jednym mężczyzną i ani się obejrzałem – on zaczął mnie dusić tą smyczą”. Dziś wie, że zawsze trzeba pamiętać przede wszystkim o swoim bezpieczeństwie i o tym, kiedy się wycofać.

Skończył pedagogikę i resocjalizację, nie myślał o pracy socjalnej – raczej o poli-





Podsumowując – najcięższy kaliber klienta, który nie potrafił skorzystać z innej pomocy. Ten model sprawdza się w innych krajach europejskich. Chodzi tu o to, że mieszkanie jest nie żadną nagrodą, a podstawowym prawem każdego człowieka. Dopiero później możemy starać się pracować z bezdomnym, aż do skutku, czyli trudnego wyjścia z kryzysu.

– Jakie są Pana sukcesy? – pytam.

– Poznałem kiedyś młodego chłopaka: totalnie zaburzony, mieszkał w kanałach ciepłowniczych. Udało się go namówić, aby poszedł do placówki. Trzeba było nauczyć go wszystkiego: od korzystania z toalety, po jedzenie przy stole. I to się nam udało, choć chłopak bardzo często uciekał.

Zdaniem Pana Roberta każde ściągnięcie osoby umierającej do placówki jest sukcesem. Pomimo, że nieraz słyszy się całą gamę epitetów i wyzwisk, to się wraca i namawia, a potem znowu wraca. Bo nie można wziąć pod pachę czy kazać. To musi być wybór osoby bezdomnej i jej dobra wola.

– Bał się Pan kiedyś? – pytam z ciekawością.

– Tak. To był psychopata. Spotkałem go na przystanku tramwajowym na Letnicy. Rozmawialiśmy, a zaraz potem stwierdził, że za tę prawie godzinną rozmowę należy mu się 10-20 zł. Zaczął mi grozić, szedł w moją stronę. Wtedy zauważyłem, że wycofywanie się powoduje wejście na tory, a tramwaj nadjeżdżał, motorniczy zaczął już dzwonić. Na szczęście udało mu się wyhamować. Wtedy uciekłem, a bezdomny się wycofał”.

To był strach, który pan Robert zapamiętał na długo. „Trzeba uważać i zawsze mieć oczy dookoła głowy” – dodaje.

Lubi rozmawiać, ale lubi też słuchać. Bardzo szybko nawiązał nić porozumienia z osobami w kryzysie bezdomności. Cza-

sem poświęcał im godzinę, czasami dwie, zawsze dawał się wygadać, ponarzekać. Praca daje mu satysfakcję, nigdy nie myślał o zmianie. Czasem jednak zastanawia się nad jej ważnością – bo potrafi ona zdominować życie człowieka. Trzeba wiedzieć, co jest priorytetem. Dla niego dziś najważniejsza jest córka i partnerka.

„Praca to praca” – mówi. Nie chce nazywać jej pasją, aby zachować hierarchię wartości. Co w takim razie jest jego pasją? Ludzie, których spotyka w pracy i którym pomaga. A po pracy? Jazda samochodem. „Małym, dużym, gdziekolwiek i w czymkolwiek. Jechanie przed siebie było kiedyś rozrywką. Wsiadanie do samochodu i jeżdżenie nocą po Trójmieście, aby złapać oddech. To była przyjemność – upływających kilometrów, świateł, czasu. To dawało energię. I nadal daje” – śmieje się Robert Klimczak.

Czego nauczyła go praca? Jeszcze większego spokoju, opanowania i pokory. Bycia wrażliwym na potrzeby drugiego człowieka, ale i dania sobie prawa i czasu do zastanowienia się nad tym, co mogę, a co chcę zrobić. Bo czasami to od jego decyzji zależy ludzkie zdrowie, a nawet życie. Od tego, czy pochyłisz się nad człowiekiem, ile czasu mu poświęcisz. Czy wrócisz do niego, czy zapomnisz do niego wrócić...

Żadne studia nie nauczą pracownika socjalnego intuicji i empatii, trzeba mieć to coś, bo nieraz trzeba wdrażać w życie rozwiązania bardzo trudne. Trzeba patrzeć przede wszystkim na człowieka i szanować go takim, jaki jest.

SZKODA CZASU NA SEN

DOROTA SZCZYPIOR

Od Pani Doroty bije niesamowita energia. Taka energia, która sprawia, że człowiek chce się wspiąć na wyżyny, chce się zaangażować, dać się porwać jej opowieści...



Pani Dorota cieszy się, że może uczestniczyć w życiu swoich rodzin, że jej ufają, że zbudowała dla nich bezpieczną przystań. I jest dla nich kimś ważnym.



6 lat temu zapukała do drzwi opieki społecznej. Mimo swoich wcześniejszych doświadczeń w „pomaganiu”, na początku pamięta jedynie ogromne przerażenie.

Kontakt z rodzinami dysfunkcyjnymi i z ich codziennymi problemami sprawiał, że zadawała sobie pytania: czy dam radę? czy stanę na wysokości zadania? I przez myśl przechodziły jej refleksje: „przecież jestem dla nich obca, a chcę wejść z butami w ich życie...”.

Po jakimś czasie udało się uzyskać zaufanie rodzin, nawiązać relacje. Wszystko po-

wolnymi krokami, budując wspólny fundament – tak jak w rodzinie.

Pani Dorota jest dziś asystentem rodziny – wspiera, dba o swoich podopiecznych, często jest jedyną osobą, która ma o danej rodzinie dobre zdanie. Jest też adwokatem, trochę aniołem stróżem, przyjacielem. Co nie znaczy, że tylko głaszcze po głowie i przytula – czasem też pokrzykzy. Mówiąc to, Pani Dorota dyskretnie się uśmiecha. W jej oczach widać ogromną pasję...





Gorsze chwile też się zdarzają – i wtedy trzeba szukać oddechu. Pani Dorota wyjeżdża na Kaszuby – do rodziny i do lasu, który uwielbia. Lubi jeździć rowerem, uprawiać inne sporty. To jej pozwala zadbać o własną psychikę.

Zwłaszcza, że po godzinach pracy też reaguje na potrzeby swoich podopiecznych. Jest kryzys – trzeba działać. Nie da się odłożyć czegoś na później, bo to „później” często może oznaczać... „za późno”. I to szybkie działanie Dorota określa jako swój atut. Ale i problem, bo jest raptusem, a czasem nie wszystko da się przeskoczyć. Czasem czas staje się dużą barierą...

Co najbardziej lubi w swojej pracy? Ludzi! Każdy jest dla niej wyjątkową postacią. Od swoich podopiecznych uczy się pokory i dystansu – wzajemnie się uzupełniają. Dzięki swojej pracy, uczy się zauważać drugiego człowieka. Zwłaszcza w dzisiejszym tak szybkim tempie życia. Pani Dorota cieszy się, że może uczestniczyć w życiu swoich rodzin, że jej ufają, że

„Jest problem i jestem ja” – mówi z satysfakcją. Rodziny nie boją się do niej zadzwonić – nawet po pracy, bo zawsze odbiera. Wie, że musi, bo po drugiej stronie słuchawki jest człowiek, który właśnie teraz potrzebuje pomocy, a boi się zadzwonić na numer alarmowy.

Odkąd pamięta, zawsze chciała pomagać. Już w liceum coś załatwiała dla innych. W czasie studiów była wolontariuszką w Hospicjum im. Księdza Dutkiewicza w Gdańsku. Tam poznała Księdza Piotra. To on jako pierwszy zaszczerpił w niej pozytywną energię, sprawił, że poczuła wielką moc i chęć prawdziwego pomagania. Dziś sama wspiera i motywuje.

Ma łatwość nawiązywania kontaktów – rzeczywiście – bardzo dobrze nam się rozmawia. Jest uparta, odważna i nieustępliwa. Jak przystało na zodiakalnego byka! Działa z rodzinami wspólnie, nie wychodzi przed szereg, towarzyszy. Zawsze naj-

pierw pyta o to, jak dana osoba wyobraża sobie współpracę z nią. Zwykle ma dla ludzi dobre słowo, które motywuje. Stara się szukać isierki, dobrej strony, światełka w tunelu.

„Razem damy radę” – to wyświechtane i proste określenie, ale pani Dorota zapewnia, że ono działa. Jakaś energia wewnętrzna wstępuje wtedy w ludzi. Zaczynają brać odpowiedzialność za własne życie. A potem pojawia się satysfakcja, że się udało rodzinie, ale i Pani Dorocie. I w ten sposób można razem nie tylko iść, ale i biec w maratonie...



zbudowała dla nich bezpieczną przystań. I jest dla nich kimś ważnym.

Najbardziej ją wkurza szufladkowanie ludzi – nadawanie im etykietek: „ta to zawsze ma problemy!”. Nie można człowieka w potrzebie pozostawić samego sobie – twierdzi Pani Dorota.

Wciąż ma pełno pomysłów w głowie, aby pomóc osobom słabszym. Chciałaby, aby klienci uwierzyli, że z każdego kryzysu można wyjść. Tylko czasem potrzeba na to więcej czasu. „Mogłabym pewnie pracować w korporacji, ale to nie dla mnie. Tę pracę czuję, po prostu...” – mówi.

– A porażki? – pytam.

– Porażką jest sytuacja, w której rodzina zaczyna się cofać, kiedy jest dobrze, a potem następuje kryzys... i nie umiemy sobie z nim poradzić. Dzieci zostały oddane do pieczy zastępczej i rodzina ma czas, aby uporządkować sobie swoje życie na nowo, by potem odzyskać dzieci, ale nie daje rady, odbija się od ściany. Wtedy pojawia się poczucie bezsilności, niemocy, które też trzeba zaakceptować. Bo każdy jest kowalem własnego losu – mówi.

Porażki ją motywują. Nieraz budzi się o czwartej w nocy. Kombinuje, czyta, szuka. „Szkoda czasu na sen!” – podkreśla, szeroko się uśmiechając.

I dodaje: „Nie jestem w stanie usiedzieć w miejscu!”. I wtedy bierze rower i jedzie przed siebie. Na Dolnym Mieście spotyka dzieci swoich podopiecznych, które dołączają się do wycieczki. Pani Dorota lubi z nimi spędzać czas, rozmawiać. Być w ciągłym ruchu.

Chciałaby być jeszcze szybsza. Jeszcze bardziej pomocna. I dorzuca na koniec: „Może kupię sobie wrotki albo deskorolkę?”.



DŁUGO SZUKAŁEM SWOJEJ DROGI

WOJTEK HEYKE

Umie słuchać, potrafi rozmawiać, doradzać, pomagać. Takie cechy pozwoliły mu na przełamanie pierwszych lodów.



Kiedy przychodzi do domu, czyta książki historyczne i teologiczne. Interesuje go metafizyka – rzeczy, których nie widzimy, a które przekładają się na nasze funkcjonowanie.



Pan Wojciech jest bardzo ciekawą osobą. Wciąż poszukuje swojej drogi i mierzy się z różnymi trudnościami. Zaczniemy jednak od początku. Prawie dwadzieścia lat temu Wojciech Heyke trafił do Centrum Wolontariatu. Tam skierowali go do ówczesnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Był rok 2001. Trafił więc do sztabu powodziowego, zajmował się dokumentacją, ale konkretnymi działaniami pomocowymi. Jeździł do powodziarzy – z pralką, lodówką, dobrym słowem. Zaczął obserwować osoby potrzebujące pomocy.

Nadszedł czas, kiedy uznał, że pora sprawdzić się na polu religijnym – z dnia na dzień

rzucił swoje dotychczasowe życie i wyprowadził się do Pelplina, gdzie dwa lata uczył się w seminarium. Tam też miał szansę na pomoc potrzebującym: w ramach wolontariatu przyszli księża jeździli do Domu Dziecka w Tczewie. To tam Pan Wojciech zaczął sobie uświadamiać, że seminarium nie jest dla niego. Jeśli zostanie w Pelplinie jako duchowny, całe życie będzie sam, nikt nigdy nie powie do niego „TATO” ani szczerze nie poda mu kubka wody.

Tak szybko jak wyprowadził się z Gdańska, biegiem do niego wrócił – z dnia na dzień. Znowu zapukał do drzwi MOPS-u. Zaczął pracę na etat, którą cieszył się kilka lat. I znowu stwierdził, że potrzebuje zmiany.





lodów. Potem było już dobrze. Dziś jest przewodniczącym zespołu interdyscyplinarnego, który koordynuje procedury niebieskiej karty w Gdańsku. To do niego trafiają wszystkie przypadki stosowania przemocy. Odbiera dużo telefonów, prowadzi konsultacje i rozmowy.

Najtrudniejsze są dla niego niedoskonałości tej pracy, a przede wszystkim papierologia. To denerwuje go najbardziej. Nie niskie pensje, nie ludzka niewdzięczność, ale papiery właśnie: „Z wielu dokumentów można by zrezygnować i więcej czasu poświęcić potrzebującym, ale system pomocy społecznej jest taki, a nie inny i próbujemy się z nim mierzyć” – przyznaje Wojciech Heyke.

Najgorzej, kiedy pomoc okazuje się niepotrzebna, kiedy kończy się śmiercią osoby doświadczającej przemocy. System zawodzi, nie było możliwości zapewnienia bezpieczeństwa osobie, która doświadcza przemocy. „To się bardzo wbija w psychikę” – mówi.

Tym razem zatrudnił się w kancelarii komorniczej. Z instytucji pomagającej przeszedł więc do tej, która ma zupełnie inne zadanie.

Tam uzmysłowił sobie, że woli jednak tak działać, aby jak najmniej było osób, które muszą trafiać do komornika, spłacać długi i walczyć z poczuciem beznadziei. I znowu zwolnił się z pracy, by uciec i zostać do dziś w pomocy społecznej.

– Ma Pan pomaganie we krwi? – pytam. I słyszę opowieść o harmonijnej duszy „pomagacza”, o potrzebie wyciągania dobra z drugiego człowieka. „Nikommu nie

zaplanujemy życia, nie możemy za niego podejmować decyzji, by zrealizować jakiś swój plan” – mówi pan Wojciech.

Pewnego razu przyszła do niego pewna kobieta, której wcześniej pomagał wyjść z toksycznej relacji z mężem stosującym przemoc. Przyszła i oświadczyła, że.... się rozwiodła. Wszystko byłoby dobrze, gdyby nie dodała, że zrobiła to, bo kazał jej Pan Wojciech. „Wtedy uderzyłem w sufit. Zrozumiałem, że przesadziłem w doradzaniu i muszę sprawić, aby ludzie sami podejmowali decyzje i brali odpowiedzialność za swoje życie”.

Od 10 lat Wojciech Heyke pracuje w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. To bardzo trudne zadanie, niewdzięczne. Zwłaszcza, że początek był dość nietypowy.

„Większość osób doświadczających przemocy to kobiety, a ja jestem facetem – jak mają mi zaufać?” – pyta Pan Wojciech.

Ale spróbował. Umie słuchać, potrafi rozmawiać, doradzać, pomagać. Takie cechy pozwoliły mu na przełamanie pierwszych





I dodaje, że to załamanie trzeba przekuć na dalsze działanie, z większą siłą i impetem. Da się to zrobić, jeśli jest się cierpliwym i ma się umiejętność słuchania.

A radości?

Są wtedy, gdy Pan Wojciech spotyka na ulicy osobę, której udało się skutecznie doradzić. Widzi ją uśmiechniętą, mówiącą, że jest dobrze. To cieszy i daje motywację do dalszej pracy. Kiedyś chciał być za bardzo oficjalny, potem był bratem łątą, na koniec zrozumiał, że trzeba wypośredkować. Dbać o siebie i o swoje życie prywatne, aby się nie wypalić.

Kiedy przychodzi do domu, czyta książki historyczne i teologiczne. Interesuje go metafizyka – rzeczy, których nie widzimy, a które przekładają się na nasze funkcjonowanie. Po pracy, w weekendy stara się znaleźć czas dla siebie, wyłączyć się, odizolować, odetchnąć. Usiąść z rodziną i po prostu porozmawiać, pójść na spacer, wyjechać gdzieś, gdzie nie działają telefony.

Dlaczego pracuje w pomocy społecznej? Kiedy się nad tym zastanawia, zawsze do głowy przychodzi mu scena z filmu „Komornik”: „Aby kawałek świata był uporządkowany”...

Z seminarium wyniósł umiejętność słuchania i troskę o drugiego człowieka, z kancelarii komorniczej nieustępliwość. Oba doświadczenia sprawiły, że jest dziś w tym, a nie innym zawodowym miejscu.

Za co lubi swoją pracę? Za nieprzewidywalność, brak rutyny, za to, że każdy dzień może przynieść wiele nowych rzeczy, o których mu się często nawet nie śniło. Ktoś zadzwoni, coś się wydarzy, trzeba interweniować tu i teraz. Nie ma nudy. Kiedyś uczył się w szkole zawodowej, chciał być tokarzem. A teraz z pewnością i z zadowoleniem w głosie przyznaje:

„Gdybym miał 8 godzin kręcić wałkami i robić wciąż to samo, chyba bym zwariował. Jestem wdzięczny losowi za to, że dał mi taką ciekawą pracę. Jeśli wpadnę w rutynę, to będzie czas się pożegnać. Bez pasji i misji nie da rady pracować w pomocy społecznej”.



**PO PROSTU DZIAŁAM I CIESZĘ SIĘ
Z EFEKTÓW TEGO DZIAŁANIA**

BOŻENA PALUCH

„Jestem człowiekiem zadaniowym
i zdecydowanie łatwiej jest mi podej-
mować wyzwania, załatwiać sprawy,
rozwiązywać problemy niż o tym opo-
wiadać.”



Pani Bożena lubi bezpośredni kontakt z ludźmi – ze swoimi współpracownikami, z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami, a przede wszystkim z tymi, którzy potrzebują wsparcia i pomocy. Lubi słuchać ludzi, czasem nawet z dystansu przyglądać się swoim rozmówcom, aby móc dostrzec niuanse, które mogą mieć znaczenie w podejmowaniu działań i rozwiązaniu problemu. Jest otwarta i kontaktowa, ale nie przepada za opowiadaniem o sobie. „Jestem człowiekiem zadaniowym i zdecydowanie łatwiej jest mi podejmować wyzwania, załatwiać sprawy, rozwiązywać problemy niż o tym opowiadać” – przyznaje. Dlatego

właśnie zdecydowałyśmy się na wywiad papierowy, bez nagrywania.

Pani Bożena skończyła liceum ogólnokształcące i nie miała sprecyzowanych planów na przyszłość. Nie sądziła, że kiedyś przyjdzie jej pracować w pomocy społecznej. A jednak...

Chciała zostać pielęgniarką, ale szybko zrezygnowała – to nie było to, co jej w duszy grało.

W urzędzie pracy otrzymała informację o wolnych miejscach właśnie w opiece społecznej. W latach 80-tych pomoc spo-



Pani Bożena zdradza, że po latach pracy w opiece społecznej, czuje się spełniona, choć wie, że ma jeszcze wiele rzeczy do zrobienia.



do rozwijania empatii. Mam jednak świadomość, że wielu rzeczy nie wiem i nadal się uczę. Nauczyłam się, że każda chwila może mnie zaskoczyć – odpowiada Pani Bożena.

To dzięki pracy poznała wiele interesujących, wartościowych osób, zawarła wiele znajomości, nawiązała przyjaźnie, które trwają do dziś, co bardzo sobie ceni.

– A satysfakcje i porażki? – pytam dalej.
– Satysfakcję odczuwam wtedy, gdy uda się np. zorganizować i otworzyć kolejną placówkę, bo to zwykle jest długotrwały proces. Od momentu ustalenia potrzeb do momentu pozyskania środków na ten cel, wyłonienia organizacji realizującej zadanie oraz skierowania do niej uczestników mija zwykle długi czas. Ale zadowolenie uczestników i ich rodzin jest bezcenne.

A porażka? "Jest wtedy, gdy mimo starań i maksimum włożonego wysiłku, osoba zainteresowana odmawia oferowanego wsparcia, albo nie uda się zrealizować zaplanowanego zadania, zgodnie z założonym planem".

teczna usytuowana była w strukturach służby zdrowia, a pracownicy socjalni mieli siedziby w przychodniach rejonowych. I tak od 1984 roku zaczęła pracę w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Gdańsku. Wcześniej nie miała żadnej styczności z pomocą społeczną, dlatego nie wiedziała czego oczekiwać. Co czuła? Przede wszystkim lęk przed nieznanym. Tak zaczęła się jej przygoda z pomocą społeczną, która trwa do dziś.

Pani Bożena pracuje z seniorami i z osobami z niepełnosprawnościami – organizuje im wsparcie. Często osoba, która prosi o pomoc, nie potrafi sprecyzować

o jakie wsparcie chodzi. Najczęściej są to sami seniorzy lub osoby z niepełnosprawnościami, w różnym wieku. Dlatego trzeba rozmawiać z ludźmi, czasem długo i z cierpliwością. Niektórzy ubiegają się o skierowanie do placówki wsparcia dziennego, inni o możliwość umieszczenia w domu pomocy społecznej. Kolejni chcieliby skorzystać z usług opiekuńczych, opieki wytchnieniowej czy po prostu pomocy finansowej. „Osoby zainteresowane otrzymują szczegółową informację o formach wsparcia realizowanych przez MOPR oraz w przypadku konieczności kontaktu z pracownikiem socjalnym informację, gdzie znajduje się właściwe Centrum Pra-

cy Socjalnej. Jeżeli sprawa dotyczy innej instytucji, również zostaje wskazane miejsce, gdzie można uzyskać szczegółowe informacje. Każda sprawa rozpytywana jest indywidualnie, a pomoc udzielana jest w zakresie ustalonym z osobą zainteresowaną, zgodnie z możliwościami ośrodka” – podkreśla Pani Bożena.

– Co dała Pani praca? – pytam.

– Przede wszystkim pozwoliła mi się rozwinąć, poznać siebie, nauczyła mnie współpracy z ludźmi, umiejętności pracy pod presją czasu i umiejętnego nim zarządzania, choć nie zawsze jest to proste. Różne sytuacje zawodowe i relacje ze współpracownikami dostarczają mi okazji



I wtedy Pani Bożena czuje bezsilność, ale uznaje, że trzeba nauczyć się godzić z porażką, bo inaczej nie można iść do przodu. Każdy kolejny dzień przynosi nowe pomysły i nowe sposoby rozwiązania.

– Praca to pasja czy misja? – zadaję kolejne pytanie.

– Według mnie misja. Podchodzę do pracy odpowiedzialnie, mam z niej sporą satysfakcję i radość. Przez krótki moment, kiedy otrzymałam propozycję zmiany pracy, rozważałam taką opcję, ale zwyciężyło moje przewiązanie do ludzi i miejsca.

Pani Bożena zdradza, że po latach pracy w opiece społecznej, czuje się spełniona, choć wie, że ma jeszcze wiele rzeczy do zrobienia. Praca jest ważna, ale nie najważniejsza. Najważniejsza jest rodzina, przyjaciele i pasje.

– Jakie? – pytam.

– Moja największa pasja to podróże. Niestety ten rok spowodował, że plany musiały zostać przełożone na inny termin. Nie ma dla mnie znaczenia, czy jest to podróż

daleka, czy bliska. Ważne jest to, że jestem w innym miejscu, z dala od codzienności i ładuję akumulatory. Może to być też tylko parogodzinny wypad za miasto.

"Praca bywa bardzo absorbująca i trudna, trzeba więc złapać dystans. Bo wiem, że mimo ogromnej chęci, nie da się rozwiązać wszystkich problemów. Cieszę się więc tym, co jest. Czasem po intensywnie spędzonym dniu w pracy, potrzebuję chwili oddechu, ciszy, spokoju i samotności w czterech ścianach, ale lubię też pomilczeć w dobrym towarzystwie" – zdradza Pani Bożena.





EMERYTURA? TO NIE DLA MNIE!

KRYSTYNA KAWECKA

Pani Krystyna jest szczęściarą, bo każdą swoją pracę darzyła sympatią, zawsze szła do niej radosna i uważała, że jak już coś robi, to musi to sprawić jej przyjemność.



Pani Krystyna jest bardzo zajęta osobą. Spotykamy się późnym popołudniem. Niemal wbiega do miejsca spotkania. Co sprawiło, że nabrała takiego tempa? Obiad dla dzieci, sprzątanie, oczekiwanie na powrót ze szkoły, przygotowanie się do wyjścia. Musiała tego wszystkiego dopilnować. Mówi, że jest nadgorliwą babcią albo ciocią. Ma pod opieką ośmioro dzieci w różnym wieku. Ośmioro młodych ludzi, z różnym bagażem doświadczeń. Jest też babcią i mamą dla własnych, dorosłych już dzieci.

Pani Krystyna od siedmiu lat prowadzi na gdańskiej Zaspie Rodzinny Dom Dziecka.

Jest zatrudniona przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, na który może liczyć zawsze, kiedy tylko pojawiają się problemy, z którymi sama nie umie sobie poradzić. „Moje życie zawsze było zaplanowane, pomijając jeden wielki wybuch, czyli rozwód z mężem” – zdradza.

Z wykształcenia jest pedagogiem – z sentymentem wspomina swoją pierwszą pracę w szkole w Przejazdowie, bo była to dla niej fantastyczna przygoda. Potem prowadziła działalność gospodarczą i pracowała w koncernie farmaceutycznym. Praca z dziećmi zawsze była dla niej ważna i nie mogła pozbyć się myśli o prowadzeniu ro-



Pani Krystyna jest szczęściarą, bo każdą swoją pracę darzyła sympatią, zawsze szła do niej radosna i uważała, że jak już coś robi, to musi to sprawiać jej przyjemność.



Czy jest do dzieci przywiązana?
Na pewno. Uważa, że opieka nad nimi
to jej zadanie, chce zrobić dla nich
wszystko, aby im pomóc w przełama-
niu swoich barier i przykrych doświad-
czeń.



właśnie żyjemy – pełnią poznajemy świat. Wiemy, co to jest droga restauracja, podpatrujemy i robimy potem w domu coś, co nam smakowało” – mówi.

Są też kłopoty – dzieci pyskują, buntują się, kłamią, ale Pani Krystyna uważa, że to jest normalne. Wszystkie dzieci tak robią. Jeśli jednak kilka razy zdarzy jej się usłyszeć coś niemiłego, zaczyna szukać przyczyny i błędu w sobie – czy wprowadziła za duży rygor, czy wręcz przeciwnie.

Na co dzień pomaga jej córka. Też studiuje pedagogikę. Uwielbia pracę z dziećmi, tworzy programy filmowe, porusza trudne tematy: narkotyki, przypadkowe zbliżenia seksualne. Ma doskonały kontakt z dziećmi. Czasem wymieniają się doświadczeniami.

Czy jest do dzieci przywiązana? Na pewno. Uważa, że opieka nad nimi to jej zadanie, chce zrobić dla nich wszystko, aby im pomóc w przełamaniu swoich barier i przykrych doświadczeń.

dzinnego domu dziecka. I tak właśnie od marzenia zaczęła się jej historia.

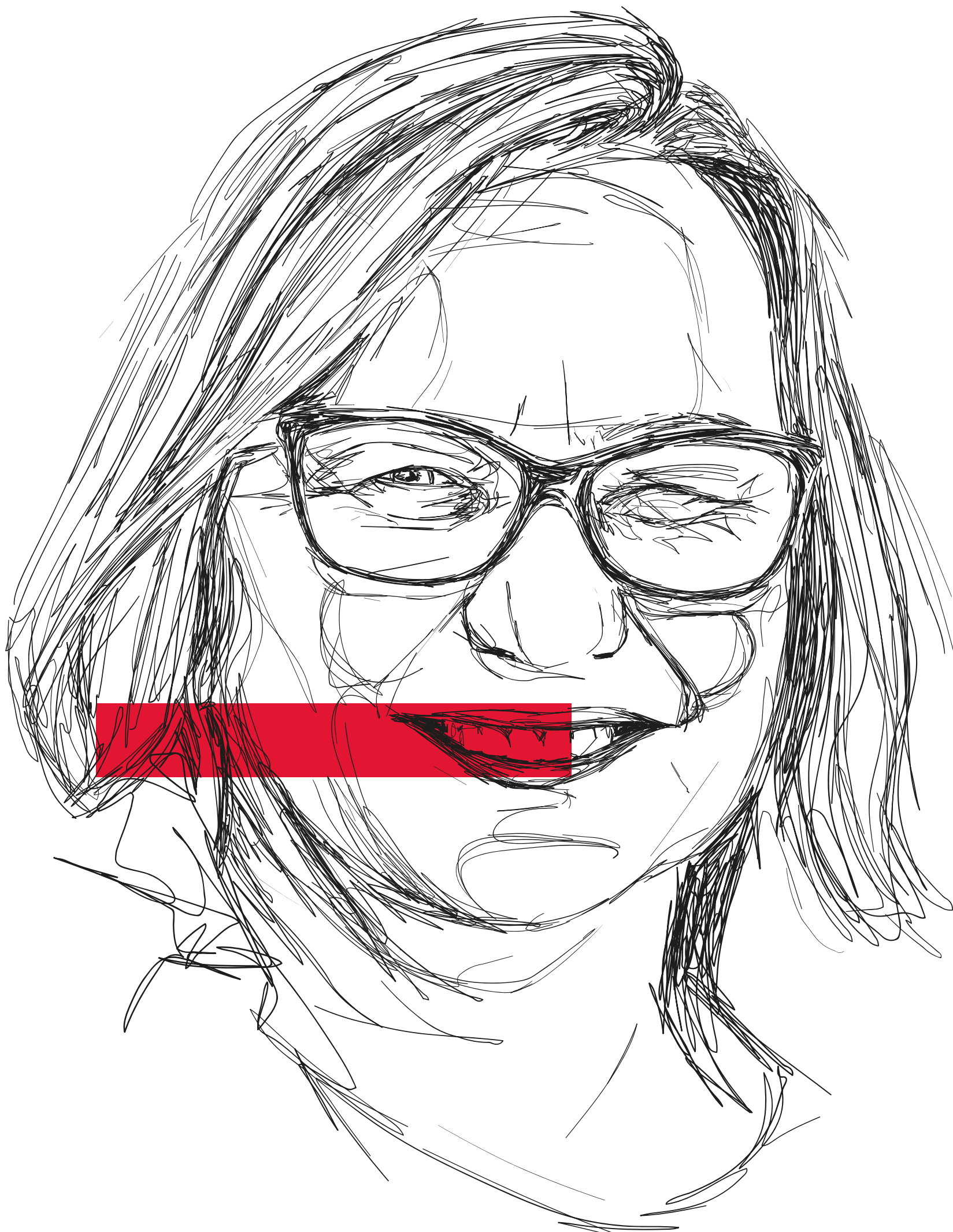
Przed laty zamierzała otworzyć ośrodek dla dzieci niepełnosprawnych, ale życie pokrzyżowało jej plany. Wtedy przyszła refleksja: „Czas szybko leci, dzieci dorastają...”. Nie chciała być sama, chciała się jeszcze komuś przydać.

Pani Krystyna jest szczęściarą, bo każdą swoją pracę darzyła sympatią, zawsze szła do niej radosna i uważała, że jak już coś robi, to musi to sprawiać jej przyjemność. Poczekala, aż jej dzieci staną się samodzielne i wtedy zapukała do drzwi Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Udało jej się zdobyć potrzebne certyfikaty, odbyć szkolenia i tak, w połowie grudnia 2013 roku otrzymała lokal, w którym prowadzi dziś Dom Dziecka. Z zadowoleniem i ulgą podkreśla, że nie jest panią dyrektorem, ale babcią, ciocią, czasem też mamą, choć nie preferuje tego określenia. Bo przecież nie może zastąpić dzieciom ich biologicznych mam.

Dzieci są różne. Trafiają z trudnych domów, z wieloma problemami. W wielu przypadkach jest tak, że rodzice też wywodzą się z rodzin deficytowych. Często dzieci, które trafiają do Pani Krystyny są już trzecim pokoleniem, w którym powtarzają się problemy. „Jak taka mama miała wychować dobrze dzieci, kiedy nie miała wzoru?” – pyta Pani Krystyna.

Kobieta stara się, aby dzieci budowały wysokie poczucie własnej wartości, aby wiedziały, że mogą osiągnąć wszystko, czego pragną, jeśli będą cierpliwe. „Moje dzieci wiedzą, czym jest teatr, koncert symfoniczny czy wystawa Beksińskiego. My tak





„Przede wszystkim żyję dla nich. Nie potrafię powiedzieć, czy je kocham, bo to jest wyraz bardzo trudny. Bardzo się cieszyłam, gdy trójka dzieci wróciła do mamy, że wzięła ze sobą plecak doświadczenia i teraz sobie dobrze radzi. Jeśli dzieci nadal będą potrzebowały mojego wsparcia, zawsze mogą przyjść. Mówią też o swoich sukcesach. Teraz u jednej dziewczyny będę drugi raz babcią. Bardzo mnie to cieszy...” – przyznaje Pani Krystyna.

– Jak Pani dba o siebie? – dopytuję.

Odpowiedź jest ekspresowa. Pani Krystyna mówi, że gdyby nie dzieci, wszystko byłoby jej obojętne. To one ją motywują – każą iść na spacer, gimnastykować się. Latem wyjeżdżają na obozy, wtedy Pani Krystyna ma urlop. Podobnie w ferie zimowe. Co nie znaczy, że nie wyjeżdżają nigdzie razem. W wakacje mają zawsze jeden wyjazd wspólny – od lat jeżdżą do ulubionego miejsca nad jeziorem.

Pani Krystyna z utęsknieniem czeka na przyszłoroczne wakacje i urlop, bo w tym roku z racji pandemii dzieci zostały w domu. „To osiem różnych przejść, spojrzeń, punktów widzenia. To trudne. A ja bardzo chcę je przygotować do wejścia w życie, żeby nigdy się nie wstydzili sie-

bie, że ktoś im czegoś nie powiedział, żeby nie czuły się gorsze”.

Zawsze im mówi, że życie trzeba brać w swoje ręce. I żyć bez kłamstw, z cierpliwością.

Co jej dają dzieci? Przede wszystkim radość i motywację. To dla nich wstaje z łóżka. Uwielbia swój dom, bo tam jest wspa-
niała aura.

– To kiedy emerytura? – pytam.

Pani Krystyna głośno się śmieje.

"Szybko nie pójde na emeryturę. Nie mam na nią pomysłu. Jak najdłużej chciaabym mieć dzieci, pracować z nimi. Nauczyłam się od nich, ile można przejść i żyć dalej. Wystarczy tylko pomocna dłoń. Dla dzieci chcę być mocna, silna, jestem z nich bardzo dumna. Nie zamieniabym tej pracy na żadną inną. I tego domu też...".



MAM POCZUCIE MISJI

URSZULA KIBLICKA

W pomocy społecznej pracuje już ponad dwadzieścia lat. Kiedy pytam ją o powody i okoliczności, nie chce odpowiadać, woli mówić nie o sobie, a o swojej pracy. A jest o czym opowiadać...



Pani Ula sporo czyta w domu, ma znajomych i przyjaciół, z którymi stara się spotykać. Cieszy się też, że w pracy może rozmawiać i dyskutować z kolegami po fachu.



W pomocy społecznej pracuje już ponad dwadzieścia lat. Kiedy pytam ją o powody i okoliczności, nie chce odpowiadać, woli mówić nie o sobie, a o swojej pracy. A jest o czym opowiadać...

Był rok 1999. Rodziny zastępcze przeszły wtedy z systemu edukacji, w którym były traktowane jak nauczyciele, w system pomocy społecznej.

Co się zmieniło? Bardzo dużo. Na początku wiedza pracowników socjalnych na temat rodzin zastępczych, ich problemów, sposobów funkcjonowania była bardzo

niewielka. Wszystkiego trzeba było się nauczyć. „Nie było żadnej oferty dla rodzin zastępczych, nikt do domów tych rodzin nie wchodził, bardzo rzadko z nimi rozmawiano. Nie było praktycznie żadnego nadzoru, pomijając kuratora sądowego” – przyznaje Pani Urszula.

Na początku pracowała w czteroosobowym zespole, każdy z nich miał pod swoją opieką około stu rodzin zastępczych. Dopilnowanie wszystkich graniczyło z cudem.

Działali jak straż pożarna albo pogotowie: biegali tam, gdzie faktycznie coś się dzia-



Często słyszy „dziękuję, że pani przyjechała, że była ze mną i trzymała mnie za rękę, że Pani mi coś podpowiedziała”. Wszyscy, którzy pracują w pomocy społecznej wiedzą, że bez takich momentów ta praca byłaby nie do zniesienia.



nigdy nie wiadomo kiedy naciśnie się komuś na odcisk. A na każdą skargę trzeba odpisać, bo do tego zobowiązują przepisy.

Pani Urszula kilka razy zetknęła się z określeniem, że pomoc społeczna sprowadza się do rozdawnictwa pieniędzy. Ludzie się dziwią i skarżą, że sąsiad alkoholik dostaje pieniądze z MOPR-u, a nic nie robi, tylko pije. Pani Urszula stara się rozumieć te stwierdzenia, choć uważa je za przesadne i często niesprawiedliwe.

Jej zdaniem pracownicy społeczni to najlepiej przygotowana do pracy grupa, najbardziej wrażliwa i świadoma tego, co robi.

„Jak sama nazwa wskazuje: pomoc społeczna zajmuje się pomocą, obejmuje nią tych, którzy tego potrzebują, z różnymi problemami” – mówi.

ło, pracowali intensywnie i lecieli gasić kolejne pożary.

W 2012 roku weszła w życie ustawa o pieczy zastępczej. Najpierw wprowadzono zasadę, że jeden koordynator ma pod opieką trzydzieści rodzin, ale szybko okazało się, że to za dużo i ilość skorygowano do piętnastu.

Teraz po latach jest zupełnie inaczej, co nie znaczy, że nie mogłoby być jeszcze lepiej. Są szkolenia dla rodzin, grupy wsparcia, superwizje. Polepszyły się kontakty między rodzinami zastępczymi a biologicznymi. Pracownicy aktywnie i świadomie re-

agują na to, co dzieje się w pieczy. Czasem zdarza się, że muszą odebrać dziecko, a to jest najtrudniejsze. „Te dzieci i tak mają już trudne życie, a jeżeli w rodzinie zastępczej spotykają się ze złym traktowaniem, to to jest tragiczne” – mówi Pani Urszula.

I wtedy jest wściekła. Gotuje się w niej. Ale musi zabrać dziecko, bo jego bezpieczeństwo jest najważniejsze. To nie jest tylko wściekłość na rodzinę, ale i na siebie. Pojawiają się pytania i pretensje: „Gdzie byłam i co widziałam? Dlaczego wcześniej tego nie zauważyłam?”. Pani Urszula podkreśla, że wielu pracowników funkcjonuje tylko dlatego, że są superwizje. Takie wsparcie

– także psychologiczne – pozwala doskonalić pracę, lepiej rozumieć mechanizmy, które w danej rodzinie zadziałały i niestety doprowadziły do zaniedbań i przemocy. Wtedy jest dużo łatwiej. Bo ta praca to ogromna odpowiedzialność. Napięcie psychiczne jest właściwie ciągłe, żeby się nie wypalić, trzeba nauczyć się zostawiać pracę w pracy, a to nie jest łatwe. Bardzo dużo osób odchodzi, bo nie jest w stanie wytrzymać tego napięcia. Tutaj nigdy nie wiadomo co przyniesie dzień.

„I nigdy nie wiadomo kto, kiedy i dlaczego napisze na ciebie skargę” – śmieje się Pani Urszula. Przychodzi ich bardzo dużo,





– A te dobre momenty? – pytam. Też są. Pani Urszula z uśmiechem opowiada o pięknym liście od wychowanki ozdobionym serduszkami i kwiatuśkami, a także o pismach z podziękowaniami, które do niej trafiają. Często słyszy „dziękuję, że pani przyjechała, że była ze mną i trzymała mnie za rękę, że Pani mi coś podpowiedziała”. Wszyscy, którzy pracują w pomocy społecznej wiedzą, że bez takich momentów ta praca byłaby nie do zniesienia. Piękne i wzruszające momenty to też te, kiedy dzieci wychodzą z rodzin zastępczych i idą do adopcji albo wracają do naprawionego rodzica. Na tym polega sens tej pracy.

Jest jeszcze jedna ważna rzecz: wyjątkowo dobry, zgrany, odpowiedzialny zespół, z którym pracuje Pani Urszula. Latami wypracowywali współpracę tak, aby wzajemnie się szanować, pomagać, nie dokuczać i nie wbijać szpilek. To działa i motywuje wszystkich do pracy.

Kiedy pytam o pasję, Pani Urszula znowu się uśmiecha. Mówi, że nie ma innej pasji poza pracą. Sporo czyta w domu, ma znajomych i przyjaciół, z którymi stara się spotykać. Cieszy się też, że w pracy może rozmawiać i dyskutować z kolegami po fachu. To zawsze pozwala spojrzeć na problem z dystansu. „I te superwizje – ogromny wentyl bezpieczeństwa” – mówi.

Nigdy nie zdarzyło jej się wyłączyć telefonu po pracy, albo nie odebrać rozmowy telefonicznej. Jeśli ktoś dzwoni, to znaczy,

że potrzebuje pomocy. Pani Urszula nigdy jej nie odmawia, ale też stara się nie wpaść w panikę. To pozwala jej przetrwać.

Co dała Pani praca? – pytam, zbliżając się do końca spotkania.

„Wzbogaciła mnie o ogromną ilość wiedzy, dała mi też pasję na koniec życia. Robiłam różne rzeczy, a tutaj osiadłam, zakotwiczyłam się. Nie mówmy o finansach, bo są śmieszne, ale nie o to tutaj chodzi. Nie strajkujemy, bo nie mamy czasu, załatwiamy różne dziwne i ważne sprawy, a niewiele osób nas szanuje. Dlatego uważam, że ta praca testuje wytrzymałość, odporność na stres i odpowiedzialność. Ja mogę zapomnieć o pracy w domu, ale muszę mieć pewność, że w moich rodzinach jest wszystko dobrze albo w miarę dobrze. Ta praca uczy też pokory – nie podskakuj, bo nie wiadomo co tobie się kiedyś przydarzy, szanuj innych” – mówi Pani Urszula.

I na koniec dodaje, że praca, to misja – w każdym działaniu najważniejsze jest dziecko w pieczy zastępczej. Ma być szczęśliwe, bezpieczne i ma mieć możliwość rozwoju.

Pani Urszula już dawno powinna być na emeryturze. Dlaczego na nią nie idzie? Bo nie ma pomysłu, a chce coś robić, żeby się nie nudzić. Ważny jest dla niej powód do wyjścia z domu, do wstania z łóżka. Wtedy ma się poczucie jakiegoś głębszego sensu. A jej to poczucie daje praca.

DLA MNIE TO JEST POWOŁANIE

WIOLETA PACAK-RYGIELSKA

Wiola przychodzi na spotkanie w butach na obcasach. Słysząc je już na schodach. Wchodzi, uśmiech się, siada.
- W pracy śmieją się i seniorzy i pracownicy, że mnie zawsze najpierw słyszą, a potem dopiero widzą - śmieje się.





Wiola przychodzi na spotkanie w butach na obcasach. Słysząc je już na schodach. Wchodzi, uśmiech się, siada.

- W pracy śmieją się i seniorzy i pracownicy, że mnie zawsze najpierw słyszą, a potem dopiero widzą - śmieje się. Zwłaszcza jak idę długim korytarzem, od strony ogrodu. Mam taki szybki, energiczny chód, wszyscy od razu wiedzą, że się zbliżam.

Wiola jest dyrektorką Centrum Pomocowego Caritas im. św. JP II w Gdańsku, ale o miejscu pracy woli mówić "Dom na Fromborskiej" - brzmi cieplej i serdeczniej.

- Pracę w Caritas zaczęłam w 2013 roku i od tamtej pory wspinałam się po różnych szczeblach, wchodziłam w różnego rodzaju nowe projekty, poszerzałam naszą ofertę o współpracę z wolontariuszami i młodzieżą. Żeby było międzypokoleniowo.

Awans na stanowisko osoby typowo zarządzającej całością był czymś, na co czekałam, bo pewnie wiele osób chciałoby być na moim miejscu, ale zarządzanie wcale

nie zawsze jest przyjemnością.

- Gdybyś miała w jednym zdaniu albo jednym zdaniem powiedzieć o tym, kim jesteś z zawodu, co to by było?

Jestem aktywną psycholożką, która uwielbia ludzi. Ludzie są bardzo ważnym ogniwem w tym całym systemie. I to tak naprawdę od najmłodszych osób, które do nas trafiają, bo nawet w ogrodzie organizujemy takie zajęcia dla mam z paromiesięcznymi dziećmi, na co seniorzy też bardzo lubią patrzeć, jak to dziecko się rozwija, jak biega, czy raczkuje nawet po naszym ogrodzie, poprzez zrzeszanie młodzieży, która uczy się, jak to jest być w takim miejscu, jak uczy się pomagać, spędza swój czas po szkole. Kończąc na osobach, które przychodzą do nas i szukają pomocy, szukają wsparcia, są bezradni w różnych sytuacjach, na przykład związanych ze starzejącymi się bliskimi.

Mamy w placówce seniorów, osoby z niepełnosprawnościami. Oczywiście nie zapominam o pracownikach, na których też się bardzo skupiam, więc ta moja praca

nie tylko dotyczy osób, którymi się opiekujemy, czy otaczamy jakimś wsparciem, ale też coraz większą uwagę poświęcam pracownikom, żeby, żeby ich wspierać psychicznie, dodawać im umiejętności, bo wiemy, że to jest bardzo trudna praca i ciężko tak wrócić do domu o godzinie 16-tej.

Bo ta praca rzadko kończy się o 16-tej - dopowiadam.

Oczywiście mam czas dla rodziny, natomiast często myślami, długo pozostaję w pracy, zastanawiając się czy uda mi się danej osobie pomóc. Każdy dzień jest inny. Ja jestem bardzo zorganizowaną osobą, wszystko zapisuję w kalendarzu, bo obszar naszej i mojej działalności jest bardzo duży i są też dodatkowe projekty, więc żeby się w tym wszystkim nie pogubić, trzeba wszystko zapisać.

Najbardziej lubię pracę z ludźmi. Oczywiście czasem zdarza się pracować przy laptopie, w Excelu, tabelkach, natomiast przede wszystkim są ludzie i myślę, że mnie to też charakteryzuje i cały mój zespół, że my zawsze mamy drzwi otwarte.

Więc seniorzy przychodzą do nas właściwie o każdej porze i każdego dnia. Mówią o tym, co zjedli na śniadanie, jaka dzisiaj jest piękna pogoda, albo że znowu pada, ale przychodzą, chcą rozmawiać, chcą nawet zamienić te kilka słów ze mną, więc przez to, że te drzwi są cały czas otwarte, to czasami ciężko za tymi wszystkimi obowiązkami nadążyć. Ale myślę, że nie bez powodu wybrałam ten właśnie zawód.

Wcześniej skończyłam psychologię i to mi pomaga w codziennej pracy

Wiola pochodzi ze Szczecinka, ponad 200 kilometrów od Gdańska. Marzyła, aby studiować nad morzem.

- Studiowałam na Uniwersytecie Gdańskim. Wcześniej bardzo chciałam studiować medycynę. Nie udało się, ale nie za-



Oczywiście mam czas dla rodziny, natomiast często myślami, długo pozostaję w pracy, zastanawiając się czy uda mi się danej osobie pomóc.



łuję. Widocznie tak miało być. Podczas studiów bardzo dużo robiłam, bardzo dużo udzielałam się jako wolontariuszka, jako stażystka, zdobywałam doświadczenie w psychologii, w różnych miejscach. Pracowałam z dziećmi i młodzieżą, a także w szpitalach z chorymi. Seniorzy pojawili się na mojej drodze dopiero w Caritas. To moja pierwsza praca.

- Nigdy nie korciło Ciebie, żeby założyć swój gabinet, żeby wykorzystywać swoje umiejętności, doświadczenie...i zarabiać duże pieniądze? - pytam

Teoretycznie ten aspekt finansowy nie jest dla mnie aż taki ważny, ale gdzieś tam każdy jak zaczyna tę swoją dorosłość to jednak też dąży do tego, żeby mieć gdzie mieszkać, żeby mieszkać na swoim domu. Więc pieniądze w którymś momencie też grają rolę. Natomiast jak zaczęłam pracę w Caritas, to dano mi tam takie możliwości samorozwoju, że tak naprawdę nie było przestrzeni na to, żeby szukać czegoś jeszcze.

I to jest właśnie piękne w tej organizacji, bo jeżeli ktoś chce, to naprawdę może tam działać na wielu poziomach, sprawdzać się z różnymi grupami, wystarczyć, że ma chęć.

Więc nie, nie korciło mnie, żeby otwierać swój własny gabinet czy własną działalność, chociaż większość moich znajomych, z którymi studiowałam, tak właśnie pracuje i dobrze im się wiedzie. Później poszłam ścieżką zarządzania i myślę, że te umiejętności psychologiczne tutaj też się bardzo przydają, więc w sumie pieczę dwie pieczenie na jednym ogniu.

- Nigdy nie żałowałaś?

Nie. Tylko czasem tak sobie myślę, co bę-

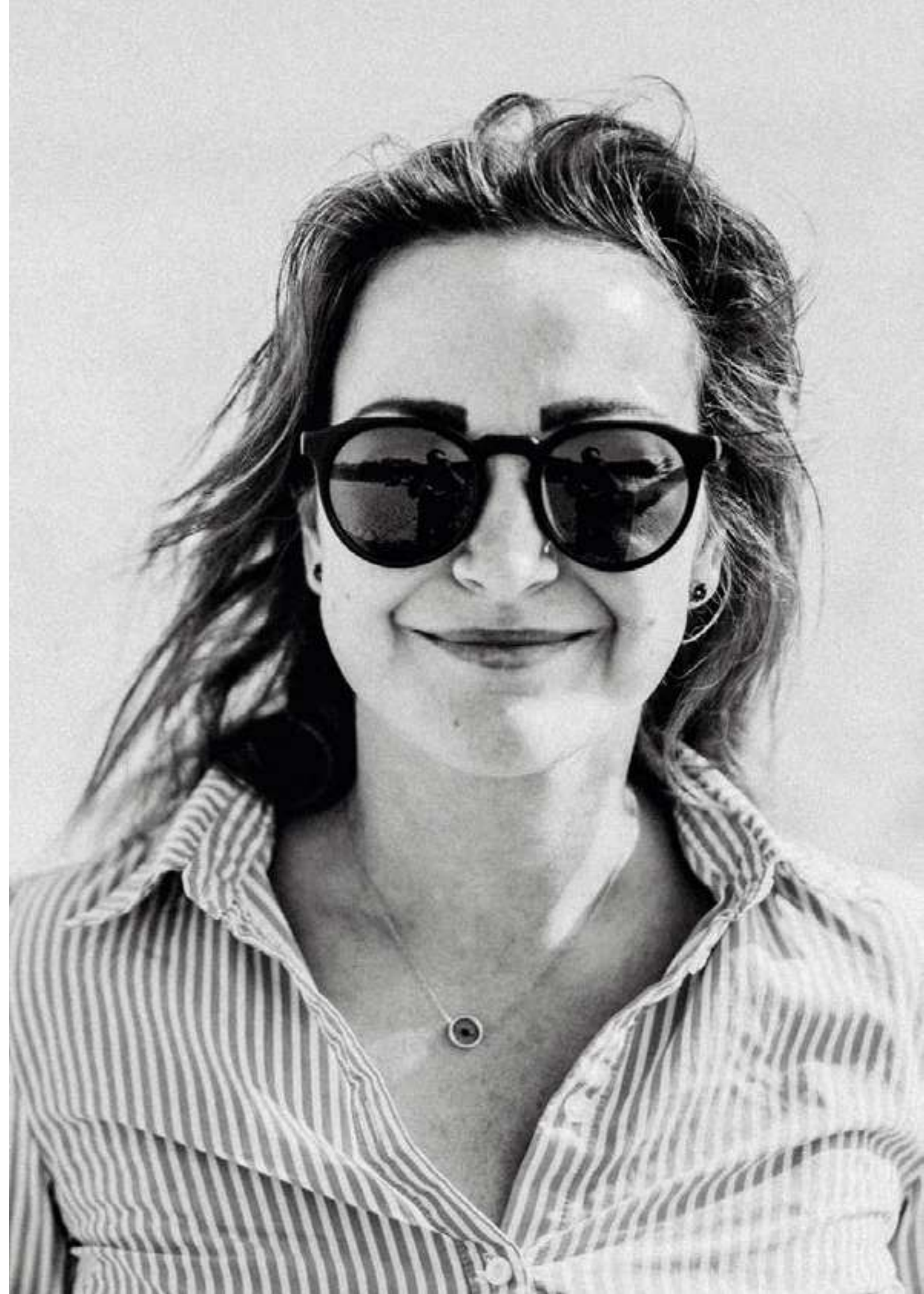
dzie dalej. Ale to nawet nie chodzi o awanse, tylko o rozwój tego miejsca, w którym jestem, bo jestem bardzo związana z tymi wszystkimi ludźmi. Za chwilę będziemy mieć w budynku generalny remont, więc będzie jeszcze piękniejszy, ale to też dla mnie nowe wyzwania. I właśnie w Caritas chyba to mnie utrzymuje, że te wyzwania co rusz się pojawiają, że nie muszę tylko zajmować się tymi podstawowymi obowiązkami, ale że zawsze coś nowego możemy zorganizować. Na przykład teraz zaczęliśmy opiekę wytchnieniową, więc to jest kolejna oferta, którą wzbogacamy dla naszych podopiecznych czy dla osób ze środowiska bardziej lokalnego, więc rozwijamy się i cały czas czuję, że co roku będzie to coś nowego.

Zastanawiam się, dlaczego seniorzy są grupą najbliższą Wioli. Dlaczego tak lubi z nimi pracować..

- Maja takie cudowne nastawienie do życia, do tego, że jeszcze dużo przed nimi. I wcale nie twierdzą, że życie za chwilę ma im się zakończyć. W zeszłym roku pamiętam panią, która przyszła do nas na dwutygodniowy pobyt.

Bodajże miała 98 lat i żegnając się ze mną powiedziała: "do zobaczenia za rok". Z takim entuzjazmem, z taką radością w oczach. To jest coś pięknego i my młodzi powinniśmy się bardzo dużo uczyć od seniorów. I ja też mocno przewartościowałam swoje życie pracując w Caritas z tą grupą bardzo schorowaną, gdzie te moje problemy są niczym w porównaniu do tego, co oni przeżywają każdego dnia. Jest im u nas dobrze, natomiast przez swoje schorzenia niektórzy bardzo cierpią. I my im towarzyszymy. Często jesteśmy tymi, którzy są przy ich odchodzeniu. Często też jesteśmy ich bliskimi, nawet znajomymi, traktują nas jak rodzinę.

Ja mam osoby, które przyjmowałam do placówki 10 lat temu. Oni z bliskich nie mają nikogo poza mną i moimi współpracownikami.



Seniorzy są bardzo mądrzy, chętnie dzielą się swoimi doświadczeniami, z których można wyciągnąć coś dobrego, jakąś naukę. I tę naukę przekazują nam - młodszym pokoleniom, młodzieży.

Jakiś czas temu mieliśmy taką piękną inicjatywę, która pokazała właśnie mądrość seniorów, jak pisali listy z młodzieżą ze szkoły i jak się okazało, ta młodzież naprawdę miała dużo problemów. I seniorzy okazali się wtedy takim źródłem mądrości. Próbowali przekazać to, co przeżyli, ale w taki prosty sposób, żeby ta młodzież to zrozumiała.

Bardzo dużo sama uczę się od seniorów. Stąd też cały czas mam poczucie, że powinnam dać jeszcze więcej od siebie, coś więcej zorganizować, coś unowocześnić. Więc na pewno więcej dostaję niż daję.

Pytam moją rozmówczynię o trudne momenty w pracy.

Trudnością jest na pewno to, że bardzo trudno znaleźć personel. Teraz mogę uznać, że jest bardzo stabilnie i mam komfort przychodzenia do pracy, gdzie wiem, że grafik jest pełny, że seniorzy mogą być wtedy bardzo dobrze zaopiekowani, że mają właśnie to, co mieć powinni. Ale były takie momenty, jak był COVID, to było ogromne zagrożenie. Ale też później po COVID-zie, że ludzie szukali różnych miejsc pracy. Też nie każdy potrafi pracować w takim miejscu, więc te problemy kadrowe były dla mnie bardzo obciążające, bo jednak odpowiadam za tych ludzi. Bliscy powierzyli mi swoich członków rodziny i wierzą, że tutaj będzie im najlepiej.

Więc to było trudne, bo też miałam takie myślenie, że niewiele mogę zrobić więcej. Czasami sobie myślałam: "no co, wyjdę



na ulicę i będę krzyczeć, przyjdźcie tu do mnie do pracy, pomóżmy tym ludziom"?

To były trudne momenty i myślę, że nie jedna osoba na moim miejscu, na moim stanowisku pracująca w podobnej branży mierzyła się z tym. Z trudnych jeszcze momentów to są takie, w których codziennie ktoś do nas przychodzi i prosi o pomoc, a ja nie mogę im pomóc, bo nie mam miejsca w placówce. I to jest też ciężkie, bo widzę, że faktycznie tym ludziom pomoc jest bardzo potrzebna, a perspektywa, że uda się im pomóc w moim ośrodku jest bardzo odległa.

Z drugiej strony ogromnym sukcesem jest to, że zaczęliśmy opiekę wytchnieniową, we współpracy z miastem.

Wcześniej tego nie mieliśmy, więc to jest coś, co widzimy, że bardzo jest potrzebne

na rynku. Mnóstwo jest zapytań o to i właśnie poszerzyliśmy też swoją działalność o pobyt całodobowy, taki wytchnieniowy, więc to są takie radości, że zbieramy potrzeby ze środowiska, analizujemy, notujemy sobie i później szukamy rozwiązań.

Mam tak dobry zespół pracowników, że zrobiliśmy razem poradnik dla opiekunów osób chorujących na demencję. I mają w pigułce przepiękny poradnik, nie dość, że jest piękny, zrobiony graficznie, kolorowy, taki nieprzytłaczający, pomimo, że choroba jest bardzo ciężka, to chce się go przeżyć, chce się go poczytać. A też widzieliśmy, że jest taka potrzeba po prostu, bo dużo osób do nas się zgłasza, przychodzi na szkolenia. Więc to są takie momenty, które mnie uskrzydlają.

- A jak sobie radzisz ze stawianiem granic?

W pewnym momencie pojawia się relacja taka zwykła, międzyludzka, ale jednak trzeba zachować profesjonalizm.

- Chyba wtedy ta psychologia mi pomaga, bo jednak czuję, że mam te granice mocno postawione. Najtrudniejsze na początku było znalezienie tej granicy, na przykład o której godzinie wyjdę z pracy.

Ale tutaj akurat moja córka i moja rodzina bardzo mocno o te równowagę zadbali, za co im dziękuję, bo gdyby nie oni, to bym się zatraciła w tym pomaganiu, a to też jest niedobre, bo żeby dobrze pomagać, to też trzeba mieć siłę na pomaganie.

- A jest jeszcze coś takiego, co można by było nazwać Twoim zawodowym marzeniem?

- Na ten moment myślę, że jestem spełniona.

Chociaż...Cały czas to wszystko krąży wokół placówki, którą prowadzę. Chciałabym ją odświeżyć, żeby te wnętrza były już

nowsze, wyremontowane. Nasze centrum w tym roku obchodzi 25-lecie, więc widzimy, że jest to obiekt mocno użytkowany i potrzebny jest mu remont, który na szczęście się zapowiada.

- a prywatne marzenie?

- Pływam na kitesurfingu i bardzo bym chciała zwiedzić kolejne miejsca na świecie, bo zazwyczaj swój urlop spędzam w jakiejś części świata, gdzie jest plaża i woda i w sumie palmy i nic mi więcej nie potrzeba.

Więc chciałabym się podszkolić w kitesurfingu, żeby z taką lekkością pływać. Chciałabym mieć też więcej czasu dla siebie, a głównie ten czas dla siebie, jak nie spędzam z bliskimi czy z dzieckiem, to spędzam bardzo aktywnie.

Więc tutaj marzę o poznawaniu świata, nowych kultur, ale gdzieś tam z tym dużym plecakiem, latawcem, deską.

- To co robisz, to praca, czy misja? - pytam na koniec.

To na pewno nie tylko praca, bo jakby to była tylko praca, to myślę, że miałabym większą potrzebę zmiany miejsca pracy. Misja musi być w tym, bo inaczej bym nie wytrzymała.

Nie bez powodu moje życie tak się potoczyło, że ja cały czas w tym Domu na Fromborskiej... więc myślę, że to jest nawet coś więcej niż misja, że to jest jakieś powołanie do tego miejsca. Zwłaszcza, że miałam propozycję, żeby pracować w innym miejscu Caritas, odmówiłam.

Ja czuję, że mogę tam bardzo dużo jeszcze zrobić i że to miejsce mnie potrzebuje. Pomimo, że moje poprzedniczki też bardzo dużo zrobiły. Dużo mnie też nauczyły, za co jestem im ogromnie wdzięczna, ale czuję, że to jeszcze nie czas na jakieś tam moje zmiany, tylko na poświęcenie się w budowaniu jeszcze piękniejszej społeczności w tym miejscu.



A CHCIAŁAM BYĆ SIATKARKĄ

JOLANTA LIPIŃSKA

Jolu, jak tak patrzę na Twój życiorys, na Twoją drogę zawodową, to mam wrażenie, że robiłaś w życiu już tyle rzeczy, że : po pierwsze nie mogłaś się nudzić i pewnie nadal się nie nudzisz, a po drugie że ciągle żyjesz w biegu.



Jolu, jak tak patrzę na Twój życiorys, na Twoją drogę zawodową, to mam wrażenie, że robiłaś w życiu już tyle rzeczy, że: po pierwsze nie mogłaś się nudzić i pewnie nadal się nie nudzisz, a po drugie że ciągle żyjesz w biegu.

- Tak, to dobre ujęcie. Takie życie w biegu i takie pełne zajęcie mojego czasu nastąpiło w roku 2013, kiedy zaczęłam w ramach organizacji pozarządowej realizować zadania publiczne powierzone przez gminę miasta Gdańsk.

Pracy było bardzo dużo, bo trzeba było zgłębić nowe rzeczy, tajniki, które wiążą się z prowadzeniem organizacji, z odpowiedzialnością, z decyzywnością, z wieloma innymi rzeczami, które po prostu nie były kiedyś wymagane w mojej pracy. Cieszę się, że całe życie nie opuszcza mnie energia, nie opuszcza mnie determinacja, siła działania i optymizm. Jestem z natury osobą pogodną, bardzo szybką w działaniu i zdeterminowaną do poznania nowej sprawy. I każdą sprawę, którą rozpoczynam, zawsze doprowadzam do końca.

- Która z tych dróg była i jest Ci bliższa: praca samorządowa czy praca pozarządowa, bo obu w życiu doświadczyłaś.

- Praca pracownika samorządowego odbywa się w ustalonych z góry strukturach, czyli jest jakaś struktura organizacji, jest podział stanowisk, podział obowiązków pracowniczych i one są zdefiniowane.

Natomiast praca w organizacji pozarządowej jest pracą nieprzewidywalną. Pracujesz na różnych odcinkach, organizujesz każde zadanie według innej formuły. Zależy, czym się zajmujesz: czy prowadzisz dzienny dom pomocy, czy środowiskowy dom samopomocy, czy może placówkę wsparcia dziennego. A jeśli organizujesz jakieś wydarzenie, to robisz to po swojemu od początku do końca. Masz wolny wybór, jesteś samodzielną, możesz robić co chcesz, możesz proponować to, na co masz ochotę. Oczywiście pracując ze swoim zespołem, bo nikt nigdy nie działa w pojedynkę w takich sytuacjach.

W Fundacji głównie nastawiamy się na zespół pracowników, na mądre pomysły, na burzę mózgów i na to, żeby finalnie powstało coś najlepszego.

Jest to ogromna satysfakcja. Takiej satysfakcji z samodzielnego działania nie osiąga się, będąc pracownikiem ściśle osadzonym w strukturach organizacji. Później ogromna, że jest sukces, że się udało, że uczestnicy naszego projektu są bardzo zadowoleni, bo wtedy my też mamy frajdę.

Jola z wykształcenia jest pracownikiem socjalnym. Lubi pracę i rozmowę z drugim człowiekiem, działalność w terenie, możliwość pomocy potrzebującemu, ale nie jego wyręczanie.

- Jestem osobą bardzo otwartą. Gdzie się nie pokażę, to właściwie rozmawiam z ludźmi tak, jakbym ich znała bardzo długo. Tak jakbym gdzieś już ich spotkała i to się chyba wiąże z tym, że mam tę magię przyciągania osób.

Zespół, z którym pracuję to zespół fantastycznych ludzi i w każdym odcinku mojej pracy zawodowej, zawsze skupiałam wokół siebie osoby naprawdę fantastyczne.

Od wielu lat jestem osadzona w obszarze pomocy społecznej, reintegracji społecznej. Organizuję prace wokół seniorów, wokół osób z niepełnosprawnością intelektualną, wokół rodzin, ale głównie zajmuję się aktywizacją osób w podeszłym wieku. I staram się rozwiązywać wszystkie problemy, zawsze w porozumieniu z osobą, której ten problem dotyczy.

Bo ja nie mam uprawnień do tego, żeby rozwiązywać różne sprawy seniorów za nich. Mam za to uprawnienia do tego, żeby użyć wszelkich metod i sposobów, żeby ten senior podjął własną, niezależną, autonomiczną decyzję co do tego, jak chce spędzić swoje lata życia i co chce robić w czasie swoim.

- W 2007 roku na Twojej drodze zawodowej pojawił się Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie.

- Tak, zostałam kierowniczką Dziennego Domu Pomocy. Po roku rozszerzyłam zakres obowiązków i stałam się kierowniczką Środowiskowego Domu Samopomocy. Jest to zespół placówek, który się mieści przy ulicy Wajdeloty w Gdańsku.

Bardzo dobrze układała się ta współpraca i właściwie nadal się układa, ponieważ łączy nas idea wspólnej pracy i chęć pomocy. Nie wyobrażam sobie teraz braku współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, kiedy robimy tak naprawdę to samo.

Jeśli chodzi o cel, misję organizacji, robimy generalnie to samo. Myślę, że ja i Fundacja "I Ty możesz wszystko" jesteśmy wsparciem dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.



SŁYSZAŁEŚ JUŻ?



Jola z wykształcenia jest pracownikiem socjalnym. Lubi pracę i rozmowę z drugim człowiekiem, działalność w terenie, możliwość pomocy potrzebującemu, ale nie jego wyręczanie.

Często odbywają się różnego rodzaju spotkania, wizytacje, podczas których możemy sobie różne kwestie omówić i wymienić się doświadczeniami.

Jola chętnie opowiada o Fundacji, której jest współzałożycielką. Podczas pracy w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie dowiedziała się o oficjalnych planach wyłączania placówek wsparcia dziennego ze struktur MOPRu.

Wtedy musiała podjąć decyzję, co robić dalej.

- Było ciężko, ponieważ w pojedynkę jakoś trudno sobie wyobrazić przejście z pracownika samorządowego na szefa organizacji pozarządowej. Na szczęście nie byłam w tym sama.

My z koleżanką, która prowadziła ośrodek wsparcia dziennego w Brzeźnie, zdecydowałyśmy, że we dwie założymy Fundację.

Miałam czas, żeby zgłębić wszystkie kwestie dotyczące przepisów, dotyczące obowiązków, terminów, dotyczących działalności organizacji.

Był to też czas, że starałam się dobrać ludzi do współpracy. Najzwyczajniej w świecie zaczęłam szukać kadrowej, księgowej, pana od BHP. Wszystko było dla mnie nowe. To był trudny czas, pamiętam że całe dni spędzałam albo na poszukiwaniu kogoś, albo na wczytywaniu się w przepisy, rozporządzenia, żebym wiedziała jak się w ogóle po tym poruszać. Oczywiście znowu sama bym nic nie zrobiła.

Miałam bardzo dużo bratnich dusz wokół siebie, koleżanek, kolegów, którzy po prostu przychodzili z pomocą.

Miałam też trochę szczęścia, ponieważ pracownicy, którzy byli ze mną w Miejskim



skim Ośrodku Pomocy Rodzinie zatrudnieni, zakończyli zatrudnienie tam, aby kolejnego dnia zatrudnić się w fundacji, robiąc to samo.

Po prostu wskoczyliśmy w nowe buty i tak to się zaczęło i trwa do dzisiaj.

- Czego uczysz się od seniorów?

- Seniorzy to bardzo mądra grupa.

To są ludzie z bardzo bogatym doświadczeniem życiowym i zawodowym, którzy wypełnili chyba już wszystkie role społeczne. Mają wiele do powiedzenia. Ich mądrości oczywiście są czasami nieadekwatne do dzisiejszych bardzo szybkich i cyfrowych czasów, ale są to mądrości nie do przecenienia. Są to ludzie z wysoką kulturą osobistą. Grupa seniorów zawsze mnie kręci i zawsze coś ciekawego znajdę w kontaktach z nimi.

Czasami chodzi o podparcie prostego rozwiązania, seniorzy jak z rękawa sypią takimi rozwiązaniami, a ja z nich korzystam. Oni bardzo lubią się integrować, gromadzić.

Nawet młodzi ludzie, bo my czasami mamy wolontariuszy na różnych wydarzeniach, szczególnie takich tanecznych, są pod wrażeniem nieskrępowania, natychmiastowej zabawy, tańca w parach.

Staramy się tak organizować ofertę dla seniorów, żeby każdy coś tam znalazł interesującego, coś fajnego, coś co jest zgodne z jego potrzebami.

- Ilu seniorów macie pod opieką?

W ramach dziennego domu 55 osób. Po południu w naszym budynku spotyka się



grupa takich niezależnych seniorów i są to seniorzy z klubu Rajska Panorama oraz z klubu Wrzos.

- To jest całkiem spora gromadka, bo tak o nich mówisz, jako o swojej gromadce.

- Tak, jest to spora gromadka osób w wieku podeszłym, fantastycznych seniorów, którzy są tak wdzięczni za cokolwiek, tak dziękują, są tacy spełnieni, zrealizowani, że wręcz nakręcają nasz cały zespół i jak jest tak fajnie, to wszystkim nam wyrastają skrzydła. Nam się po prostu chce coraz więcej, podążamy, szukamy, żeby takich inicjatyw podejmować jak najwięcej ku zadowoleniu seniorów.

Ale bywają też ciężkie momenty, jak czas pandemii, czy wojna na Ukrainie. Seniorzy bardzo to odczuli. Oni jako dzieci czy w wieku młodzieńczym przeżyli wojnę, więc to były bardzo trudne chwile dla nich pod względem psychicznym.

Czy wtedy była ochota na jakieś tańce, hulanki, swawole? Nie, wtedy trzeba było usiąść z seniorami, po ludzku porozmawiać nawet o tych ciężkich, traumatycznych wspomnieniach.

Więc nie zawsze jest tak pięknie i kolorowo, ale wszystko polega na szczerym byciu ze sobą i rozmowie.

Bywa też tak, że przyjdzie ktoś, kto nam dużo zarzuca, jest nieszczęśliwy, wyzywa. My musimy tę sytuację zrozumieć, jakoś załagodzić, skierować na jakieś specjalistyczne leczenie, czy podjęcie jakiejś terapii. To też jest nasza praca.

- A co w tej pracy najbardziej cenisz, lubisz?

- Udało mi się stworzyć miejsce pracy, które jest dla mnie bardzo przyjazne, do któ-

rego biegnę, w którym czuję się bardzo dobrze. Nie czuję spięcia, napięcia. Nawet jeżeli są to trudne sytuacje, czuję się tam bezpiecznie.

Jestem zadowolona z tego, że mam bardzo fajny zespół ludzi, zawsze to podkreślam. To są wszyscy pracownicy MOPR-u, którzy ze mną pracowali od 2007 roku i pracują do dzisiaj. Pojedyncze osoby odeszły, niektóre zmieniły zawód, ale generalnie z całą grupą jesteśmy do dzisiaj. To też o czymś świadczy, bo przecież wiemy, że





pomoc społeczna nie jest miejscem do zarabiania dużych pieniędzy.

Za co lubię tę pracę? Mój codzienny dzień to masa relacji społecznych. Lubię te relacje, są to relacje z uczestnikami, z ich rodzinami, z pracownikami. Każdy mówi o czymś innym.

To mnie nie nudzi, nie męczy mnie, ponieważ te relacje są zróżnicowane. I z każdej gdzieś korzystam.

- A gdyby nie pomoc społeczna, to chyba byłabyś siatkarką? - uśmiecham się i pytam zaczepnie.

- Oj tak. Rzeczywiście szkoła średnia i początek studiów to granie w zespole z zawodowymi siatkarkami. Myślę, że ten sport mnie ukształtował, no bo tak naprawdę rywalizacja, podział ról w takim zespole, odpowiedzialność za wynik, za porażkę, za zwycięstwo, radość. To od razu kojarzy się ze sportem, ale dzisiaj już także z moją pracą. Ktoś mi kiedyś powiedział, że w pomocy społecznej pracują ludzie, którzy albo byli harcerzami, albo działali w sporcie.

Chyba coś w tym jest, bo chyba te dwa obszary potrafią ukształtować osobę, że do tej pomocy społecznej zaczyna ciągnąć jakaś siła.

Później rozpoczęłam studia wyższe, no i o mały włos, nie zostałabym nauczycielem wychowania fizycznego. Ale różne zmiany w życiu nastąpiły, że poszłam na kierunek pedagogiczny. Do dzisiaj sport jest dla mnie ważny.

Jedzę na rowerze. Bardzo lubię różne

sporty drużynowe. Siatkówka jest wciąż moim ulubionym.

- Grasz cały czas, tak?

- Troszeczkę pogrywam, ale tak bardzo rekreacyjnie. Natomiast mam całą grupę moich koleżanek, siatkarek, z którymi tworzyłyśmy drużynę w tych odległych latach. Spotykamy się do dzisiaj.

Jedna jest logopedą w poradni psychologiczno-pedagogicznej, druga jest pielęgniarką endoskopową, trzecia jest psychologiem, do dzisiaj potrafimy spotkać się, integrować i poopowiadać, co u której słysząc.

- Nie żałujesz takiej drogi? - pytam na koniec

- Nie żałuję. Jestem bardzo zadowolona, spełniona, szczęśliwa

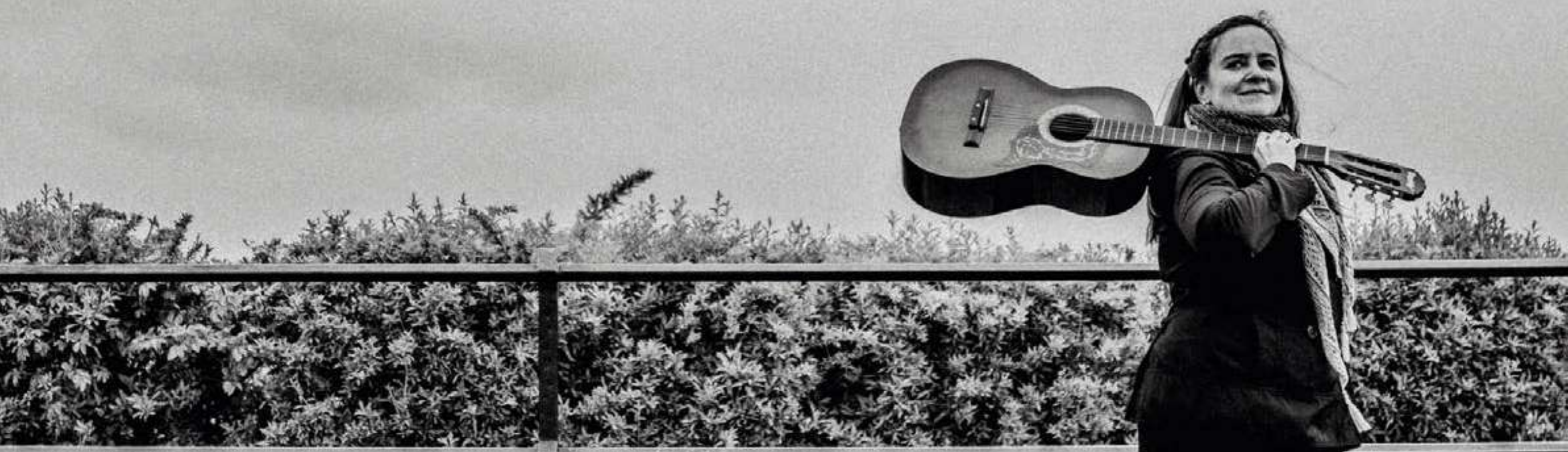


LICZY SIĘ DLA MNIE INDYWIDUALNE PODEJŚCIE DO DZIECKA

ELŻBIETA LEŚNIEWSKA

"Ciocia Ela jest w moim życiu ważną osobą, która wspiera mnie, pcha do przodu moje pasje, nigdy nie pozwala, abym w sobie zwątpiła. Z każdym problemem mogę do niej przyjść. Dba o nas jak o własną rodzinę."





"Ciocia Ela jest w moim życiu ważną osobą, która wspiera mnie, pcha do przodu moje pasje, nigdy nie pozwala, abym w sobie zwątpiła. Z każdym problemem mogę do niej przyjść.

Dbą o nas jak o własną rodzinę. Pamiętam jak na przykład w zimę smarowała nam wszystkim buzię kremem, żeby nam pyśki nie zamarzły".

Taką wypowiedź 17-letniej Amelii o Elżbiecie znalazłam w Internecie. Zastanawiam się, czy jest zgodna z rzeczywistością. Czy taka jest Ciocia Ela?

- Staram się być - odpowiada Elżbieta. Staram się, żeby dzieciaki, które są w naszej świetlicy, czuły się zaopiekowane, czuły się bezpieczne, żeby każdy z nich poczuł się wyjątkowy, żeby nie bał się przyjść ze swoim problemem.

Ta wypowiedź jest właśnie od Amelki, która już nie chodzi do świetlicy, ale bardzo

miło ją wspomina i zagląda czasem do nas, żeby porozmawiać o życiu.

- Mam wrażenie, że to jest takie bardzo miłe, kiedy czyta się takie ważne rzeczy na swój temat.

- Bardzo to wzruszające, gdy absolwenci starają się gdzieś tam wrócić myślami do nas, gdy próbują nawiązać kontakt, wzruszają się, przypominają sobie dawne czasy, nasze podróże, nasze przygody, które przeżywalismy przez te wszystkie lata. Aż łza kręci się w oku...

Elżbieta pracuje w świetlicy środowiskowej "Grodzisko" przy ulicy Kartuskiej w Gdańsku. Jest tam kierowniczką.

- Dbam o to, żeby były zachowane wszystkie zasady bezpieczeństwa, żeby świetlica spełniała rygorystyczne wymogi, jakie są aktualnie stawiane przed nami, ale również dbam o to, żeby była dobra atmosfera, żeby dzieciaki miały szansę korzystać ze wszystkich naszych zajęć. Aktualnie mamy piętnaścioro dzieci na liście. I mniej więcej tyle osób do nas zagląda. Wiadomo, różnie różnego dnia. Pojawiają się w zależności też od swoich obowiązków.

Czytając wypowiedź Amelii, mam wrażenie, że świetlica to jest magiczne, ciepłe miejsce. Takie, którego bardzo potrzebują dzieci.

- Każdego dnia nasze zajęcia rozpoczynają się takim przeglądem sytuacji szkolnej dzieciaków, więc staramy się pomóc im w odrobieniu lekcji, w przygotowaniu się do następnego dnia czy do jakichś ważnych dla nich sprawdzianów czy egzaminów. Codziennie mamy także posiłek, staramy się, aby był ciepły. Przygotowujemy go wspólnie z dziećmi, zdarza się, że reagujemy również na ich pomysły.

A po posiłku mamy różnorodne zajęcia, które wspomagają ich rozwój. To zajęcia artystyczne, muzyczne, sportowe, rekreacyjne. Również zajęcia profilaktyczne, staramy się wprowadzić też troszkę socjoterapii.

Dużą uwagę ja osobiście przykładam do integracji naszej grupy po to, żeby dzieciaki budowały właściwe relacje między sobą.

Wydaje mi się to bardzo trudne: zbudowanie relacji, zaufania, takiego bezpiecznego miejsca między osobami dla siebie obcymi. Po jednej stronie jest opiekun, po drugiej stronie jest dziecko, które ma różną sytuację rodzinną,

Zastanawiam się, jak udaje się Elżbiecie budować te relacje? Może ma jakieś złote zasady?

- Oczywiście współpracujemy też z rodzicami, także znamy tę rodzinę. Dużą rolę odgrywa też na pewno czas, jaki znamy te dzieciaki, jak długo do nas przychodzą. I też wydaje mi się, że ta integracja, na którą taki kład nacisk sprawia, że właśnie budujemy to zaufanie między sobą.



Zawsze staram się podejść do każdego naszego wychowanka bardzo indywidualnie. Staram się wyczuć, jakie są jego potrzeby, jakie są jego możliwości w opowiedzeniu o sobie, o swoich problemach.



Najfajniej to wychodzi w czasie naszych wyjazdów, teraz zbliżają się wakacje, więc już się cieszymy i szykujemy na letnie wyjazdy, przygody, bo chyba w czasie takich przeżyć najbardziej buduje się ta nasza grupa przyjaciół.

- A jak zaczęła się Twoja droga zawodowa?

- W świetlicy Grodzisko jestem od 2006 roku. Początkowo ściągnęła mnie koleżanka do pomocy, miało to być tylko na czas wakacji, takie dorywcze zajęcie. Skończyłam studia pedagogiczne, więc gdy nadszedł wrzesień, a dzieci ciągle przybywało, postanowiłyśmy, że zorganizujemy naszą świetlicę już bardziej formalnie.

Na początku byłam wychowawcą, a w późniejszym okresie zostałam kierowniczką świetlicy. Być może pojawiały się takie momenty i sytuacje, że żałowałam, ale zawsze wtedy ktoś coś zrobił, pojawiło się jakieś nowe wyzwanie.

Przekonywałam się, że zostaję i działałam dalej i jakoś tak aktywizowałam siebie i środowisko, żeby jednak wszystko dobrze działało.

Elżbieta bez dłuższego zastanowienia opowiada o tym, co w jej pracy jest największym wyzwaniem.

- Aktualnie taka motywacja dzieciaków do tego, żeby po prostu chciały się uczyć. Widzę, że po okresie pandemii jest z tym duży problem. Dzieciaki są trochę zniechęcone, więc teraz nad tym bardzo silnie pracujemy.

Trzeba zachęcić je różnymi sposobami, już nie tylko do samego odrabiania lekcji, tylko też do inwestowania w siebie, w swój rozwój, żeby po prostu zrozumiały, że jednak warto się rozwijać.

- Czego ta praca Ciebie uczy, jak Ciebie zmienia?

- Na początku to wiadomo, byłam młodszą, trochę bardziej szalona. Jak sobie teraz przypomnę te nasze wszystkie wyprawy, przygody, czy chociażby zjeżdżanie na sankach ze stromych gór. Teraz też zdarza mi się odrobina szaleństwa.

A jestem pewna, że dzieci to doceniają, że jednak nie siedzę za biurkiem w świetlicy, tylko coś wymyślam ciągle nowego, bo raczej nie powtarzam co roku tego samego schematu pracy czy działań, tylko staram się pokazywać im ciągle coś nowego. Także swoją postawą, swoją aktywnością. Coroczny zjazd na sankach oczywiście obowiązkowo zaliczam razem z dziećmi. Zdarzają się trudne sytuacje, jest ich całkiem sporo.

Trudne dla wszystkich było przebrnięcie przez okres pandemii, gdy tak naprawdę nie wiedzieliśmy, jak ta nasza praca ma na tamtą chwilę wyglądać, jak mamy pracować, jak porozumiewać się wirtualnie.

Jakoś się to jednak udało i przebrnęliśmy. Grupa cały czas utrzymywała kontakt ze sobą. Spotykaliśmy się na Messengerach, na jakichś mini live'ach, także cały czas był ten kontakt.



Ale trzeba było wykazać się ogromną elastycznością. Odnaleźć się i pamiętać, że po tej drugiej stronie jest bardzo wrażliwe dziecko, dla którego na pozór mała zmiana, może okazać się zupełnie wielka.

Po osiemnastu latach pracy w jednym miejscu, przychodzi czas na refleksje. Coś się udało, czegoś się nie udało. Pojawiają się marzenia...

- Mam takie marzenie, żeby to kolejne pokolenie dzieci, które jest teraz w świetlicy, stworzyło tak zgraną ekipę, jak to się udawało dotychczas. Żeby dzieci mogły sobie ufać, żeby te relacje między nimi były takie szczere i takie radosne. Nad tym teraz właśnie pracujemy i temu też poświęcone będą wakacje, żeby właśnie stworzyć taką fajną grupę.

- A Tobie co daje kopniaka w tej pracy? Takiego, że chce Ci się w ogóle chcieć.

- To są małe rzeczy, naprawdę nie są to jakieś wielkie wydarzenia. To są dzieci, które mówią, że to jest ich drugi dom, tak gdzieś między słowami, czy proponują, że same przygotowują dzisiaj obiad, a "Ty ciociu tutaj sobie popracuj".

Przygotowują same posiłki, są naprawdę zaradne i takie rzeczy mnie cieszą.

Liczyłaś ile dzieci przez te 18 lat przeszło przez świetlicę pod Twoimi skrzydłami?

- Staralam się to podliczyć. Będzie około setka. Trzeba byłoby to bardzo dokładnie posprawdzać, wszystkie dzienniki i listy dzieci, ale myślę, że gdzieś już zbliżam się do setki. Wciąż przychodzą po poradę, przychodzą też się pochwalić swoimi osiągnięciami i to są takie moje sukcesy wychowawcze, więc fajnie, że się tym dzielą, bardzo się z tego cieszę.

Myślę, że wśród wychowanków krąży takie przekonanie, że wnoszę dużo spokoju w nasze zajęcia świetlicowe.

Kiedy wpada huragan emocji i jakichś trudnych sytuacji, to zawsze staram się jakoś załagodzić wszystkie sprawy, porozmawiać, spowolnić trochę tempo, które jest teraz bardzo szybkie i myślę, że z tego dzieciaki czerpią najwięcej. Też z jakiejś takiej refleksji nad wydarzeniami, bo zawsze podsumowujemy sobie czy to dzień, czy tydzień, czy nawet rok, więc staram się, żeby właśnie dzieciaki się też trochę na tym skupiły.

Brzmisz tak bardzo spokojnie, jakbyś miała na wszystko gotową odpowiedź.

- Jestem dosyć optymistyczną i opanowaną osobą.

Staram się nastawiać pozytywnie, nawet jak zdarzają się jakieś takie sytuacje. Najczęściej one są spowodowane konfliktami czy jakimiś nieporozumieniami między dziećmi.

Natomiast chwila wypoczynku, regeneracji, czy chociażby zmiana pogody zmienia zawsze punkt widzenia.

- A skoro już mówisz o regeneracji, opowiedz jak to u Ciebie wygląda, gdzie Ty znajdujesz wentyl?

- Na pewno dużo daje mi rodzina, rozmowa z najbliższymi, z mężem, ale też spotkania z przyjaciółmi, wyjazdy. Bardzo lubię też kontakt z naturą, więc gdy tylko pogoda pozwala i czas, to gdzieś wyjeżdżam za miasto, trochę pobyc na łonie natury, najczęściej w ukochanych Borach Tucholskich. Staram się nie stać w miejscu, ciągle poszukuję jakichś nowych aktywności, które będą odpowiednie dla mnie i dla moich najbliższych, ale również którymi

będę mogła zarazić dzieciaki. Kiedyś była to gitara i trochę takiego harcerskiego życia i stylu próbowałam im zaszcześcić. Pod takim impulsem, który wyszedł od dzieci, postanowiłam nauczyć się szydełkować one mnie do tego zachęciły, bo gdzieś tam widziały jakieś filmiki na YouTube, że to fajne można rzeczy zrobić, więc pomyślałam sobie - Czemu nie?

Żeby ich nauczyć, sama musiałam się tego nauczyć, więc to są takie ciągle nowe rzeczy, które gdzieś tam wynajduję i one dają mi energię do dalszego działania.



BEZ ŚWIETNEJ DRUŻYNY, TA PRACA NIE MIAŁABY SENSU

DOROTA CZERNIK

Gdyby miała zliczyć, ile ma dzieci,
rachunek nie byłby wcale prosty...

- Na pewno od czasu rozpoczęcia pracy
w fundacji...kilkadziesiąt i na pewno już
kilkoro wnucząt.





Gdyby miała zliczyć, ile ma dzieci, rachunek nie byłby wcale prosty...
- Na pewno od czasu rozpoczęcia pracy w fundacji...kilkadziesiąt i na pewno już kilkoro wnucząt.

Odnieśliśmy wszyscy wspólnie, duży sukces. To nigdy nie jest praca indywidualna, ale zawsze zespołowa, fundacyjna.

Sukces, czy powód do smutku? - dopytuję

- Z jednej strony to jest duży powód do smutku, ponieważ tak naprawdę dzieci nie powinny trafiać do miejsc takich jak nasze. Dzieci powinny wychowywać się w swoich środowiskach rodzinnych, ale ponieważ ani dzieci, ani my nie mamy na to wpływu, to ja traktuję te dzieci, którymi się opiekuję, jak swoje. Zaangażowanie i więź i emocje, które towarzyszą nam w takiej codziennej pracy, pozwalają mi w ten sposób podchodzić do tego.

Pani Dorota w 1993 roku rozpoczęła pracę w charakterze pracownika socjalnego, wtedy jeszcze w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Gdańsku. W MOPSie pracowała na różnych szczeblach do 2007 roku a w międzyczasie zaczęła współpracę z Gdańską Fundacją Innowacji Społecznej. W Fundacji pełni wiele ról i wiele funkcji. Jest członkinią zarządu, zastępczynią dyrektora do spraw merytorycznych, gdzie ma pod swoim skrzydłami dwa

domy dla dzieci w Gdyni, jeden dom dla dzieci w Rumi, a tak na co dzień jeste koordynatorką domu przy ul. Malczewskiego w Gdańsku, gdzie wraz z zespołem wychowawców sprawuje opiekę nad czterem nastkami dzieci od 9 do 20 roku życia.

- Działamy na szeroko rozumianym polu pomocy społecznej. Jedną gałęzią pracy i rozwoju naszej fundacji są właśnie domy dla dzieci. Kolejnym takim obszarem jest działanie środowiskowe, czyli mamy dom sąsiedzki i wszystkie działania, które wspierają i budują społeczność lokalną. Trzecią gałęzią są firmy społeczne, które prowadzimy: poprzez działalność hotelu So Stay, poprzez kawiarnię Kuźnia i Parowóz umieszczoną w Parku Oruńskim.

I na styku tych trzech obszarów wspieramy, budujemy koalicję, ale generalnie wspieramy nie tylko dzieci, które pozostają bezpośrednio pod naszą opieką, ale też tworzymy szeroką ofertę wsparcia dla mieszkańców dzielnicy Orunia, a także dzieci i młodzieży z dzielnicy.

- Wspomniała Pani, że to był świadomy wybór: przejście z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej do Gdańskiej Fundacji Innowacji, co ma Pani na myśli mówiąc, że weszła Pani głębiej w pomoc społeczną?

- Z osobami, które zaczęły tworzyć naszą fundację, czyli z Piotrem, z Rafałem i z Ma-

rianną, znamy się od wielu lat i wiedziałam o ich zamiarach, wiedziałam czego chcą się podjąć.

Na początku z doskoku wspierałam te ich działania, a polegało to na tym, że tworzony był pierwszy 14-osobowy dom dla dzieci, który mieścił się na Jasieniu przy ulicy Cyprysowej. Ponieważ widziałam to dzieło od samego początku, bardzo mi się to spodobało i odniosłam wrażenie, że w takim miejscu i w takiej formule pomocy dziecku jest głęboki sens i podjęłam się tego wyzwania.

- Jednak mówi Pani o wyzwaniu.

- Tak, dlatego, że ta praca jest swego rodzaju misją. Ona bardzo mocno angażuje nie tylko tak osobiście, ale też i emocjonalnie. Bo to nie jest praca, gdzie po wyjściu można zamknąć drzwi, wyłączyć myślenie i jakby zapomnieć do następnego dnia pracy o tym, co się zdarzyło albo o tym, co się zdarzy. Pracujemy z drugim człowiekiem i na rzecz drugiego człowieka, a w sytuacji, w której pracujemy z dziećmi, które doznały wielu krzywd i przeżyły wie-

le dramatów, jest to niezwykle odpowiedzialne i wymagające dobrego poukładania wewnętrznego każdej osoby, która wykonuje tę pracę.

- Przypomina sobie Pani najtrudniejszy moment na drodze zawodowej? - pytam.

- To nie jest tak, że mogę powiedzieć o jakimś jednym najtrudniejszym momencie, ale trudnymi momentami są te, kiedy przyjmujemy dziecko, dzieci pod naszą opiekę, jest jakby przepracowanie i uświadomienie dziecku, że to, co się stało, czyli fakt umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, nie jest odpowiedzialnością dziecka, a odpowiedzialnością jego rodziców.

Przepracowanie tego z dzieckiem jest procesem, który jest bardzo trudno określić w czasie, bo to jest za każdym razem bardzo indywidualna sytuacja.

Kolejną trudnością i wyzwaniem jest towarzysze-



A man with short blonde hair and glasses stands in front of a brick wall covered in colorful graffiti. He is wearing a white long-sleeved shirt with a small floral pattern and light blue jeans. The wall features large, stylized letters in blue, green, and orange. In the foreground, a white metal railing with curved bars is visible, partially obscuring the man and the wall. The scene is brightly lit, suggesting daytime.

Działamy na szeroko rozumianym polu pomocy społecznej. Jedną gałęzią pracy i rozwoju naszej fundacji są właśnie domy dla dzieci.

nie dziecku w przeżywaniu tej trudnej sytuacji i wytłumaczeniu, dlaczego tak się stało, a nie inaczej.

- Jest tu miejsce też na Pani emocje?

- Jeżeli chodzi tak bezpośrednio o daną sytuację, to nie. Dlatego, że ja muszę stworzyć przestrzeń do tego, żeby dziecko mogło te swoje emocje wyrazić, a ja muszę podejść do tego z bardzo dużą wrażliwością, empatią i odpowiedzialnością. **My od wielu lat mamy możliwość korzystania z supervizji zespołowych i indywidualnych.** Korzystamy w zależności od potrzeb z supervizji koleżeńskich, gdzie my możemy sobie w takim bezpiecznym gronie omówić te trudne sytuacje, omówić nasze emocje, porozmawiać o frustracjach, to pomaga. Z perspektywy wielu lat nie było innego wyjścia. Trzeba było się nauczyć, tak to przepracowywać i tak wewnętrznie sobie te wszystkie sytuacje poukładać. Trzeba było przede wszystkim zrozumieć, że ja też nie mam na to wpływu. Tak jak dziecko nie ma na to wpływu, ja też nie mam, ale znajdujemy się w danym momencie w takiej sytuacji, że moją rolą, moim zadaniem jest pomóc, wspierać to dziecko i patrzeć jak mogę zadbać o przyszłość dziecka.

- Kiedy pani widziała albo widzi największy sens tej pracy?

- Tak na co dzień się nie zastanawiam nad tym, ale z perspektywy tych wszystkich lat, to każdy sukces dziecka potwierdza, że nasza praca ma sens, ale najbardziej dumna jestem z tych sytuacji, kiedy nasi podopieczni, którzy przychodzili do nas z różnymi problemami, usamodzielnili się, założyli rodziny, mają swoje domy, mają swoje dzieci, mają swoje życie i z większością mamy jeszcze sporadyczny kontakt i wiemy, że są po prostu szczęśliwymi ludźmi, więc tak naprawdę to jest, no to jest sensem naszej pracy. Kiedy nas odwiedzają, jest to bardzo miłe i bardzo fajne. Cza-

sami wracają do nich kryzysy i potrzebują naszego wsparcia i oczywiście to wsparcie otrzymują. Natomiast w sytuacji, w której przychodzą się pochwalić swoimi sukcesami, swoimi dziećmi, swoimi mężami czy żonami, to zawsze tak cieszy serce i fajne jest to, że się nie wstydzą tego skąd wyszli, bo budując to ich życie my zawsze powtarzamy dzieciakom, że to, że są w placówce nie czyni ich gorszymi. Są takimi samymi dziećmi i młodymi ludźmi, jak inni, tyle że są w innej sytuacji, o wiele trudniejszej od tych wszystkich, którzy mają na co dzień wsparcie rodziców. Zawsze przyświeca nam taka myśl, żeby budować w nich takie autentyczne poczucie wartości, że są wartościowymi ludźmi.

- Jakie wartości w tej pracy są dla Pani najważniejsze?

- Uczciwość i autentyczność w stosunku do wszystkich moich podopiecznych, do ich rodziców, do całego otoczenia ponieważ dla mnie są to takie podstawowe wartości, bez których ja sobie nie wyobrażam pracy z drugim człowiekiem.

- Nigdy Pani nie myślała o tym, żeby rzucić to wszystko i pójść na łatwiznę, do łatwiejszej pracy, która mniej jednak wymaga...?

- Pewnie kilka razy myślałam o tym w takich sytuacjach naprawdę trudnych, czy takiego poczucia przeładowania emocjonalnego i frustracji, że nie mam wpływu, bo ja jestem tylko człowiekiem, który lubi działać i który kieruje się racjonalnością. Zdarzały się więc sytuacje, w których miałam takie myśli, na szczęście tylko na króciutko, bo jednak zawsze przyświeca mi myśl, że to, co robię ma sens.

- A gdyby nie pomoc społeczna, gdyby nie praca na rzecz drugiego człowieka, to co? Mógłby być jakiś inny scenariusz? - dopytuję

- Jak byłam małą dziewczynką, chciałam być przedszkolanką. Podobała mi się praca w przedszkolu. Nie wiem, jakby się potoczyły moje losy, gdyby nie to, że przyjechałam do Gdańska, rozpoczęłam naukę w szkole dla pracowników służb społecznych i potem było to dla mnie naturalne, że chcę spróbować swoich sił w tym zawodzie, a ponieważ ja lubię ludzi i gdzieś tam jeszcze w czasach szkoły podstawowej i w czasach liceum zawsze udzielałam się w różnych grupach, więc tak naprawdę chyba nawet do końca nie myślałam, że mogłabym robić coś innego. Było to po prostu dla mnie naturalne.

Jestem osobą, która żeby odpocząć potrzebuje trochę ciszy, trochę spokoju i czasami potrzebuje побыć sama, a czasami potrzebuje побыć z bliskimi ludźmi.

Staram się aktywnie wypoczywać, dbać o swój dobrostan, choć różnie to wychodzi. Niestety tego czasu na odpoczynek jest mało, ale myślę, że chyba wszyscy, którzy pracują zawsze mają tego odpoczynku mało.

- Trzeba się szybko ładować - dopowiadam.

- Oj, tak! Czasami jest to łatwe, czasami jest to trudne, ale trzeba sobie znaleźć swój sposób na to, żeby w danym momencie zrobić dla siebie to, co jest najlepsze. Lubie gotować, lubie piec, lubie czytać, lubie obejrzeć dobry kryminał. W zależności od tego ile mam czasu i gdzie jestem, to staram się tak czas wolny sobie organizować, żeby najbardziej z niego skorzystać.

Na koniec pytam panią Dorotę o wyznaczanie granic między pracą a życiem osobistym. Asertywność...

- To się buduje przez lata i gdybym miała sama przed sobą uczciwie odpowiedzieć, to jestem ciągle w tym procesie, bo albo ja nie potrafię, albo tego się nie da, ale nie można do końca postawić sobie takiej sztywnej granicy, ja po prostu tego nie umiem. Ale jestem tego świadoma i wiem, na co się pisałam i na co się każdego dnia piszę, więc nie mam o to do nikogo pretensji, do siebie już też nie, bo uważam, że na tyle, na ile mogę postawić sobie granice i na ile mogę zadbać o siebie, to to robię.

- Ma pani jakieś marzenie w kontekście pracy zawodowej?

- Moim największym marzeniem jest to, by takich miejsc, w których ja pracuję, nie było, bo zdaję sobie sprawę z tego, że najwłaściwszym miejscem dla dziecka jest jego rodzina i dom rodzinny.

Zdaję sobie jednak sprawę, że jest to marzenie nierealne, więc takim marzeniem, które być może się kiedyś spełni, no jest to, żeby system wsparcia dziecka był bardziej jasny, ale na to też nie mamy wpływu.

A sobie życzę przede wszystkim tego, żebym jak najdłużej była zdrowa i sprawna fizycznie i psychicznie, bo nie ukrywam, że czasami mi się przewijają myśli, że przyjdzie czas na to, żeby przejść na emeryturę, odpocząć, zająć się sobą i żebym w tym momencie była zdrowa i mogła z tej wolności i przywilejów emeryta czerpać całymi garściami. **A dzisiaj? Jestem wdzięczna za ludzi, bez których moja praca byłaby bez sensu, za całą moją drużynę.**



TRAKTOWALI MNIE JAK WNUCZKĘ

ALICJA DURBACZ

Pani Alicja to bardzo ciepła osoba, z kolorową duszą – jak sama wspomina już na początku naszego spotkania. Ma na sobie żółty sweter i pełną odcieni apaszkę.





Pani Alicja to bardzo ciepła osoba, z kolorową duszą – jak sama wspomina już na początku naszego spotkania. Ma na sobie żółty sweter i pełną odcieni apaszkę.

- Chciałam wyglądać dziś trochę bardziej kobieco niż jak jeżdżę rowerem. Bardzo lubię kolory, kiedyś dominowała czerń, a teraz szaleję!

- Nie przyjechała Pani rowerem? - pytam

Deszcz mnie zatrzymał. Ale jeżdżę bardzo często. Zarazili mnie koledzy, zwłaszcza jeden pracownik socjalny, który przyjechał z Abrahama w Sopocie w niespełną godzinę na Wyspę Sobieszewską do Przegaliny. I nie było po nim widać zmęczenia. Już od pięciu, sześciu lat jeżdżę regularnie, ale pracuję na Żaglowej w Gdańsku, więc mam z domu do pracy 14 kilometrów. Na rowerze ten dystans jest możliwy do pokonania.

Pani Alicja pracuje w Towarzystwie św. Brata Alberta w Nowym Porcie.

- Pracuję tam od 14 lat, a zaczynałam w Przegalinie jako opiekun. Po urodzeniu drugiego dziecka zdecydowałam się na zmianę, chciałam pracować bliżej domu, bliżej rodziny i stąd właśnie Żaglowa.

- Jak wygląda Pani praca? - pytam

Jestem pracownikiem socjalnym na co dzień i zajmuję się koordynacją osób bezdomnych, kieruję osoby w kryzysie bezdomności do placówki. Kiedyś była to rola

Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, a od 2014 roku, o ile dobrze pamiętam, zostało to sędowane na brata Alberta.

Każda osoba bezdomna, która chce skorzystać z placówki, najpierw zaczyna od kontaktu ze mną i myślę, że fajne jest i ważne to, że to faktycznie jest jedno miejsce i jedna osoba, więc ja jestem dla nich rozpoznawalna. Zawsze jest ta sama osoba, to samo miejsce.

- Jak zaczęła się Pani droga zawodowa? Co się wydarzyło w życiu, że postanowiła Pani zostać pracownikiem socjalnym?

Pani Alicja na chwilę zawiesza głos.

- To nie było takie oczywiste. Chodziłam do ekonomiki w Starogardzie Gdańskim, nie potrafiłam podjąć decyzji, co w ogóle chcę na tym etapie życia robić. Wiedziałam tylko, że matematyka i rachunki to nie moja bajka, ja po prostu tego nie czułam i wiedziałam, że zdając maturę, znowu znajdę się na początku drogi, nie wiedząc, w którą stronę mam pójść.

I wtedy, za namową mojej koleżanki, poszłam do policealnej szkoły pracowników socjalnych, sugerując się tym, że zawsze lubiałam kontakt z ludźmi.

Nie do końca wiedziałam, z czym to się będzie wiązało, jak to będzie wyglądało, po prostu skończyłam tę szkołę.

Fajnie się udało, że od razu po szkole znalazłam pracę w Smętowie w schronisku dla bezdomnych, ale niestety zabrakło tam funduszy, żeby utrzymać moje stanowisko.

Rozesłałam kilka CV i po jakimś czasie pojawiła się oferta w Przegalinie – szukali opiekuna.

Spróbowałam i tak jestem opiekunem

cały czas.

- Mimo, że ta praca łatwą nie jest – stwierdzam.

Nie jest, a ja wtedy nie miałam pojęcia, jak dużo rzeczy w moim życiu się zmieni. Jak będę musiała szybko dojrzeć i że tutaj trzeba podejmować ważne decyzje, trudne decyzje. Ale zawsze miałam takie szczęście, że koło mnie były osoby, które mnie wspierały, które mną wstrząsały, mówiły: „słuchaj, no już dość, już teraz wiesz co się wydarzyło, czas tupnąć nogą i iść do przodu!”. I tak powolutku, powolutku dojrzewałam i nabierałam doświadczenia.

Patrzę na mapę i liczę w głowie odległość między Smętowem a Wyspą Sobieszewską. Pani Alicja pochodzi ze wsi Kopytkowo, wyjazd do pracy do Gdańska wiązał się ze zmianą dotychczasowego życia. Miała wtedy 20 lat i zaczęła pracę z ludźmi w kryzysie bezdomności.

- Nie byłam gotowa na tę pracę, natomiast miałam bardzo dużo pokory i szacunku do drugiego człowieka. Myślę, że to, kim się stałam, to zasługa właśnie moich podopiecznych, którzy byli w tej placówce.

Wielu z nich traktowało mnie jak wnuczkę, bo byłam taka młodziutka.

Wtedy ta praca bardziej wiązała się z byciem opiekunem i utrzymaniem porządku, z takim towarzyszeniem, pomaganiem w różnych sprawach., najzwyklejszych. Wtedy też ta nasza pomoc społeczna nie była tak rozwinięta jak teraz, bo właściwie była Przegalina i był MONAR. Więc to tak powolutku ze mną szło.

Jestem pracownikiem socjalnym na co dzień i zajmuję się koordynacją osób bezdomnych, kieruję osoby w kryzysie bezdomności do placówki.





Ja się uczyłam od panów, oni ode mnie, ale zawsze gdzieś tam miałam na uwadze właśnie to, żeby moi podopieczni nie czuli tych różnic, że ja jestem tutaj ktoś, kto zaprowadzi porządek, kto będzie taką ostrą, mocną ręką trzymał placówkę, to też nie o to chodziło.

Pamiętam, że jak mnie zatrudniał kierownik, to wspominał, że mu zależało na pierwszym damskim, ciepło, wprowadzeniu domowej atmosfery poprzez prowadzenie ogródka, warzywniaka. Ja mieszkając na wsi robiłam takie rzeczy na co dzień, więc wydaje mi się, że było mi łatwiej, kiedy na przykład sama wychodziłam do ogródka, a potem chwilę ktoś się pojawiał i chciał mi pomóc. Czasami trzeba było zaangażować te osoby i nie zawsze się

widziało chęć, ale po jakimś czasie ona się pojawiała, pomagali, przekopywali ogród. Już niczego nie komentowali. Teraz mamy trochę inną formę pomocy, nastawiamy się na to, żeby dokumentacja była uzupełniona, żeby były wnioski składane, a poza tym na Żaglowej nie ma już takiej przestrzeni, żeby zająć się ogrodem.

Przegalina była taką namiastką mojego domu rodzinnego, urokliwe miejsce, piękny stary budynek, ponemiecka szkoła z czerwonej cegły, w tle pola rzepaku, do tego jeszcze Martwa Wisła, cisza, spokój, w ogóle ilość zwierząt takich, których się na co dzień nie spotyka, jak bażanty, więc tam był klimat, mieliśmy zawsze mnóstwo kotów, psów, więc to było coś naprawdę fajnego.

Co dziś daje Pani największą satysfakcję w pracy?

Nigdy nad tym się tak nie zastanawiałam, przychodzę do pracy, robię to, co lubię, bo wydaje mi się, że nie potrafiłabym już robić niczego innego.

Ja tak przyzwyczałam się też do tego klimatu, tych osób, nie mam trudności z tym, że oni są inni, że na przykład inaczej pachną. Nauczyłam się cieszyć drobiazgami, bo często jest tak, że mamy jakiś zamysł dużych rzeczy, a niestety szybko dochodzimy do ściany i się okazuje, że to jeszcze za szybko, to nie ten moment, to chyba bardziej ja chciałam niż osoba, której pomagam chcieć.

Więc to są takie rzeczy, które mnie cieszą. Pracujemy w zespole. **Ja jestem pierwszym ogniwem, pierwszym kontaktem dla człowieka.** Może to brzydko zabrzmieć, ale podrzucam moim koleżankom, asystentkom klienta, mówię im: „Słuchajcie, mam fajnego pana, wydaje mi się, że pan ma dużo chęci i jest nowy w systemie, warto by było nad nim popracować”.

I potem okazuje się, że Pan wszedł w tę asystenturę, w ten indywidualny program wychodzenia z bezdomności i mamy sukces.



Ale w moim zawodzie nigdy nie jest tak, że to jest coś mojego na 100%. Tylko mojego...

Czasem chodzi o takie drobiazgi, że dowód osobisty trzeba pomóc wymienić, że na przykład udało mi się zmotywować kogoś na pójście na terapię, albo żeby odnowić relacje z rodziną, albo żeby nawet zwyczajnie chciał się otwierać i mówić o swoich problemach, to już jesteśmy zawsze kroczek do przodu. A czasami mamy do czynienia z banałami: pan nie chce zgolić swojej brody czy włosów i z całej siły próbuję go do tego namówić. I kiedy potem widzę że ten sam Pan się spóźnia na spotkanie ze mną, bo musi się odświeżyć, to są też takie moje sukcesy, że fajnie, że wcześniej nie miał takiej potrzeby, nie chciał tego robić, a teraz uznał, że to jest ważne i to są te takie malutkie kroczki, które są też bardzo ważne i potrzebne w tym zmienianiu i postrzeganiu całej sytuacji osób w kryzysie bezdomności.

- A pamięta Pani sytuację, że ktoś przyszedł po godzinach pracy? Co wtedy Pani robi?

Wpuszczam. Ktoś puka, chciałby się wykąpać. A mamy ustalone godziny i staramy się ich trzymać, ale sobie myślę, kurczę, nie mam nic do roboty. Nikt mi głowy nie urwie, że pozwolę się temu panu wykąpać, jest trzeźwy.

I wtedy towarzyszę w tym wszystkim, szukam czystych rzeczy i on wychodzi po kąpiel, a ja widzę drugą osobę, zupełnie kogoś innego. To zdarza się dość często, a potem ta osoba mi mówi: Pani Alu, jak ja Pani dziękuję za to, że dziś będę mógł jechać tramwajem, że nikt mnie nie wyrzuci, że nie śmierdzą, że będę mógł pójść do lekarza. Dla mnie tego typu rzeczy są takie naprawdę namacalne, takie widoczne. I to jest dla mnie duży sukces, bo wiem, że w przypadku tych osób to jest krok milowy.

Pani Alicja posiada umiejętność słuchania, ale też ogromną intuicję:

- Ta intuicja bywa czasem mylna, czasami ktoś przyjdzie taki nerwowo, agresywny, bo tych sytuacji też miewam trochę i mając świadomość, że często jestem na tym posterunku sama, muszę też zadbać o siebie, o swoje bezpieczeństwo.

I muszę takie sytuacje rozwiązywać. Na szczęście z biegiem lat ja już wielu moich panów znam, ale też widzę te progresy w ich samopoczuciu, w ich zachowaniu, że się starzeją, że chorują, że to co było nawet kilka tygodni temu już nie jest takie, bo na przykład pan był w szpitalu, coś się zmieniło i nie można wpadać w rutynę, że skoro on zawsze był w noclegowni, teraz też do niej pójdzie.

Nawet jeżeli wiemy, że znowu przyjdą osoby, że będą do zaopiekowania, to nie wpadamy w rutynę, bo wciąż spotykamy inne osobowości, charaktery, czasami to zależy też od dnia, że przychodzi po raz wtóry ta sama osoba, ale dzisiaj jest totalnie wkurzona, wyzywa mnie i tak dalej. Nie ma opcji, żeby się nudzić, absolutnie.

Pani Alicja uśmiecha się i dodaje:

Każdy niesie swój bagaż, jest indywidualną jednostką i musimy po prostu wykręcać z siebie za każdym razem ten czas, żeby wysłuchać i żeby też przyjrzeć się tak z osobna, każdej osobie.

- A strach? Zna Pani to uczucie?

Na pewno jak zaczynałam pracę, to było go o wiele więcej. Ta bezdomność też trochę inaczej wyglądała, ponieważ my teraz zajmujemy się głównie osobami z Gdańska, wtedy w Przegalinie przyjeżdżali do nas i z Sopotu i z Gdyni, bardzo dużo osób po zakładzie karnym, mnóstwo heroinistów. W tej chwili mamy o wiele mniej tych osób, choć nadal jest bardzo dużo narkomanii i z tego wynikających zaburzeń i chorób psychicznych.

Teraz sporadycznie mam takie sytuacje, kiedy ktoś mnie gdzieś tak mocno zaskoczy, wystraszy, ale mam też bagaż praktyki, że potrafię sobie radzić z różnymi sytuacjami, dlatego tego strachu jest zdecydowanie mniej.

- Jak udaje się Pani nie oceniać swoich podopiecznych?

Staram się, bo ocenianie jest chyba najgorsze, staram się też zabezpieczać ich w takich pierwotnych potrzebach, czyli jak bywa, że widzę, że ktoś przychodzi po skierowanie, ale na przykład rzuca mi hasło, że on trzy dni nic nie jadł, więc jak mam do dyspozycji magazynek z żywnością i jakieś puszki mi zostają, czy czasami dobre osoby podrzucają nam na jakieś jedzenie długotrwałe.

Więc mówię: to poczeka Pan chwilę, to ja Panu coś zorganizuję, żeby miał Pan na przetrwanie, zanim Pan pójdzie do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, dostanie to skierowanie na posiłek, czy jakieś wsparcie finansowe, zachęcam też do skorzystania z kąpiel.

Czasami przychodzi pan i mówi: Pani Alu, ale ja bym się kawy napił. Ja mówię, to pan poczeka, ja panu zrobię. I wtedy koledzy mnie pytają, po co to robię. A ja przecież o tę jedną kawę nie zubożę, a myślę, że dla niego jest to ważne, że on się poczuje, że jest na równi, że nie jest gorszy,

- Pani Alicjo, to jest misja, pasja czy praca po prostu? - pytam, zbliżając się do końca rozmowy.

Na początku myślałam, że praca, ale z każdym rokiem jestem przekonana, że to jest MISJA.

Jestem świeżo po rekolekcjach w Strzelcach Opolskich, na które jeżdżą pracownicy Towarzystwa w okresie właśnie świątecznym. Mielśmy konferencję i był tam

dominikanin, który wspominał właśnie o tym, że absolutnie tego, co my robimy nie można nazwać zawodem. I tak mi się też wydaje, że jak patrzę czasami na swoich kolegów czy koleżanki, osoby, które przychodzą do pracy, rotują się, widać te osoby zaangażowane, te, które realnie pomagają i widać te osoby, które przychodzą do pracy, ale z takim bardzo nefajnym nastawieniem. Przecież to nie jest zawód, gdzie te pieniądze są kuszące, więc sobie myślę, po co ty się tak męczysz i męczysz innych. Więc zdecydowanie dla mnie to jest nie tylko praca, ale i misja. Lubię tych moich panów.

- A kim jest pani Alicja, czy Alicja po przyjeździe z pracy?

Staram się znaleźć równowagę. Kiedy nie miałam rodziny, to niestety wlokłam pracę ze sobą do domu, ale odkąd mam rodzinę, to ja już jadąc na rowerze jestem w takim ferworze. No więc jestem mamą na pełnym etacie, rodzina bardzo mnie napędza, daje dobrą energię i zawsze się chłopaki śmieją ze mnie że przyszedłam z jednego miejsca, a teraz rządzą w drugim, oni mówią: „Mamo, nie jesteś w noclegowni!”. Tak czasami nimi zawiaduję, zapominam się,

Cieszę się, że w miarę umiem oddzielić pracę od domu i udaje mi się mieć porządek w jednym i w drugim miejscu, taki balans.

Ja myślę, że ja z każdym rokiem, z każdą sytuacją jestem bardziej uodporniona, ale też bardziej świadoma, jakie to wszystko jest ulotne, jakie to wszystko jest skomplikowane, jak uważni powinniśmy być na siebie, jak powinniśmy dbać o relacje. Myślę, że ta moja praca to jest niezła szkoła jazdy i szkoła życia.



**Na początku myślałam,
że praca, ale z każdym ro-
kiem jestem przekonana,
że to jest MISJA.**

POMAGAĆ CHCIAŁEM OD ZAWSZE

ADAM BRONK-ZDUNOWSKI

O Adamie czytam na kilka dni przed naszą rozmową. Z wywiadu, którego Adam Bronk-Zdunowski udzielił jeszcze jako nastoletni wolontariusz wiem, że taki a nie inny wybór ścieżki życiowej zakiełkował w nim bardzo wcześnie.





○ Adamie czytam na kilka dni przed naszą rozmową. Z wywiadu, którego Adam Bronk-Zdurowski udzielił jeszcze jako nastoletni wolontariusz wiem, że taki a nie inny wybór ścieżki życiowej zakiełkował w nim bardzo wcześnie. Brał wtedy udział w projekcie „Starszy brat/Starsza siostra” w ramach którego był codziennym, emocjonalnym i edukacyjnym oparciem dla młodszego kolegi, którego matka przechodziła chorobę nowotworową. Tamten pierwszy impuls pojawił się niemal dwadzieścia lat temu. Dziś Adam jest doświadczonym pracownikiem socjalnym:

- W pomocy społecznej, dokładniej w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie, pracuję od 12 lat. Wcześniej zajmowałem stanowisko asystenta rodziny, następnie pracownika socjalnego, później pracownika socjalnego w projekcie. Teraz jestem pracownikiem socjalnym w Ośrodku Interwencji Kryzysowej.

Zazwyczaj pytam rozmówców, jak trafili do MOPR. Czy zawiodło ich tutaj powołanie czy przypadek. Ty na pracownika socjalnego wyrosłeś. Być tutaj było Twoim marzeniem?

Pomagać chciałem od zawsze. Myśl o pomocy społecznej pojawiła się w szkole średniej. Byłem w liceum profilowanym o profilu socjalnym, które miało na celu przygotować nas pod kątem wsparcia osób w różnych, trudnych sytuacjach. Spodobała mi się ta droga, poczułem, że to coś dla mnie. **To w tej szkole zgłosiłem się do akcji, którą ogłaszano na plakacie na szkolnej tablicy ogłoszeń. Zostałem wolontariuszem wspierającym rodzinę objętą pomocą MOPR-u. W ten sposób moje drogi z tą instytucją skrzyżowały się po raz pierwszy.** Moją mentorką została Pani Joanna Egierska-Mrożek. To było ciekawe i ważne dla mnie doświadczenie. Dzięki temu poznałem MOPR za czasów „analogowych”, kiedy jeszcze pracownicy mieli bardzo dużo teczek. Wszystkie dane

o klientach nie były tak bardzo skomputeryzowane jak dziś i te wszystkie akta po prostu przygniatały biurka. Ośrodek Pomocy Społecznej znajdował się wtedy w tym samym budynku do przychodnia zdrowia.

Dzisiaj jesteś trochę zmęczony. Za Tobą dyżur telefoniczny w Ośrodku Interwencji Kryzysowej.

Dzisiejsza noc była dosyć łatwa. Ale zdarzają się takie dyżury, które są bardzo ciężkie. Prowadzę różne rozmowy, bo też dzwonią do nas różne osoby. Każda potrzebuje wsparcia, ale za każdą rozmową kryje się inna historia, inny życiowy zakręt. Na przykład ostatnio na linii miałem Pana, który jest uzależniony do alkoholu oraz narkotyków. Potrzebował rozmowy – takiej zwykłej szczerzej rozmowy z drugim człowiekiem, który go wysłucha. Bo on zatracił siebie, zatracił wiarę we własne siły i możliwości. Trzeba było mu uświadomić, ile już udało mu się osiągnąć na drodze wychodzenia z kryzysu. By poprawić swoją sytuację zaczął uczestniczyć na spotkaniach grupy AA.

Niestety ten Pan nie dostrzegł w tym swojej siły, swojego zasobu. Niestety tej nocy, gdy do nas zadzwonił akurat trzeźwiało po kolejnym alkoholowym incydencie. Skupił się tylko na tym, że znów zawiódł, zadzwoniłby ktoś pomógł mu nie pójść po kolejną butelkę. Potrzebował rozmowy by się zatrzymać.

Innymi słowy, przez kilkadziesiąt minut rozmowy działałeś jako głos sumienia.

Myślę, że tak, że jestem wtedy trochę jak sumienie, trochę jak podpowiedź i trochę jak impuls do zastanowienia się nad własnym życiem.

Pomagam w zrobieniu „stop klatki”. Bo człowiek, który ma duże problemy, zmagają się z olbrzymimi emocjami. Nieogarnięcie tych emocji powoduje kolejne problemy. Trzeba pomóc się tymi emocjami zaopiekować.



Dziś już wiem, że nie rozwiążę każdego problemu, co nie oznacza, że nie warto działać tam, gdzie jest to możliwe. Liczy się każdy mały krok.



Czy ludzie nocą dzwonią do Ośrodka Interwencji Kryzysowej z innymi problemami niż za dnia? Czy noc otwiera trochę inne tematy? A może w ogóle: otwiera tych ludzi bardziej?

Noc jest takim momentem z ciągu całej doby, w którym człowiek ma na swoje myśli czas. Czasami sprawia to, że nie ma przed tymi myślami ucieczki, wtedy człowieka wszystkie te nieprzerobione sprawy przytłaczają najbardziej. **Gdy zostaje się z swoją głową sam na sam łatwo o natłok myśli.** Dodatkowo wieczorem i nocą osoby osamotnione w tym natłoku myśli nie mają z kim przegadać tego co w danym momencie czują.

Łatwiej jest wejść pracownikowi socjalnemu z interwencją do domu, czy łatwiej jest odbierać telefony?

Lubię i to i to. Kiedyś działałem w Stowarzyszeniu TOLERADO na rzecz osób LGBT+, gdzie także pracowałem w mieszkaniu interwencyjnym. To było jeszcze

inne zadanie, które uzmysłowiło mi, że podstawą wszystkiego jest człowiek. Niezależnie od tego, czy trzeba wejść w to środowisko i zadziałać, czy też porozmawiać poprzez telefon. Zdarzyło mi się kiedyś, że np. jedna osoba, która mieszkała w mieszkaniu interwencyjnym zgłosiła się do OIK-u. Chciała porozmawiać na temat procedury niebieskiej karty i tutaj znów trafiła na mnie. Gdy usłyszała mój głos w słuchawce zapytała: Adam? Rozpoznała mnie a ja ją i byłem zdziwiony, że nasze drogi znów się skrzyżowały. Znowu rozmawialiśmy i znowu mogłem pomóc, choć nie twarzą w twarz, ale przez telefon. Rozmowa jest ważna.

Jestem takim pracownikiem socjalnym interwentem, który, jeżeli wymaga tego sytuacja, możejechać na miejsce i rozmawiać z ludźmi w terenie.



Po pierwsze ważne jest by wysłuchać, ścieżka jak to się odbędzie jest mniej ważna. Faktycznie trochę trudności sprawia to, że gdy kogoś nie widzę muszę poświęcić więcej uwagi by go „przeczytać”. Nie widzę mimiki, nie czytam emocji przekazywanych gestem, muszę więc więcej dopytać, czytać między wierszami.

- Zaczynałeś swoją drogę z pracą socjalną jeszcze w liceum jako tzw. starszy brat. Towarzyszyłeś wtedy chłopcu, którego mama przechodziła leczenie onkologiczne. Odrabiałeś z nim lekcje, bawiłeś się, byłeś wsparciem. Spędziłeś z nim dużo czasu, takiego który młody człowiek zazwyczaj poświęca na odkrywanie samego siebie i na bunt. Czy z Robertem masz kontakt do dziś?

- Roberta poznałem, gdy miał 6 – 7 lat. Teraz ma 24. I cały czas.... (łamię mu się głos)

- Nie potrafisz chyba mówić o tym jak o pracy, bez emocji...

- Bo to jest już kawałek życia, nie pracy... Ale wracając: Roberta znam od dziecka. I cały czas mamy kontakt: z nim, z jego mamą, z jego siostrą i bratem. Bo Robert ma też swojego starszego, rodzzonego brata. To dla mnie ważne osoby. Jeżeli będzie potrzeba by Robertowi pomóc do zawsze dla niego jestem. I dla jego rodziny także.

- Wspomniałeś, że Robert ma też swojego starszego, rodzzonego brata. Ty także masz starsze rodzeństwo...

- Mam dwóch starszych braci, którzy byli dla mnie wzorem. Jeden był żołnierzem i jeździł na misje, a drugi jest strażakiem. To patrząc na nich chciałem pomagać. Zresztą ich wsparcie w moim dążeniu do zmieniania świata czułem zawsze – gdy jeszcze jako wolontariusz wspierałem Roberta jako przyszywany starszy brat, zabierałem jego i całą jego klasę do remizy do mojego rodzzonego starszego brata.

- Czy czujesz, że zmieniasz świat?

- Myślę, że zmieniłem już niejedno życie, swoją obecnością i tak należy na to patrzeć. **Pomaganie jest procesem a efekty nie przychodzą od razu.** Dziś już wiem, że nie rozwiążę każdego problemu, co nie oznacza, że nie warto działać tam, gdzie jest to możliwe. Liczy się każdy mały krok. Za dzieciaka było trochę inaczej - myślałem, że będę miał magiczną różdżkę i pozmieniam na lepsze wszystko.

- Twoje pierwsze działania wolontariackie, jeszcze podczas zbiórek żywności przychodziły jeszcze przed projektem „Starszy Brat/Starsza Siostra”. Działałeś także w Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Dobroczynności w Pruszczu. Z drugiej strony po latach pomagałeś w Stowarzyszeniu na rzecz osób LGBT Tolerado. To organizacje z zupełnie różnych planet. Za twoim poczuciem misji nie kryje się żadna kwestia wyznaniowa?

- Zawsze dla mnie drugoplanowe, że ktoś jest „z tej” czy „z innej” opcji. Dla mnie najważniejszy jest szacunek do danej

osoby, nie do tego co ma, że tak powiem, za plecami. Nieważne jest to czy jest z ideologii, religii, partii politycznej. Każdy jest z nas człowiekiem i każdy z nas zasługuje na szacunek, nieważne, co się w jego życiu zadziało. Staram się być osobą empatyczną. Gdy dorastałem jako wolontariusz u pastora z kościoła Zielonoświątkowców. Mnie rodzice ochrzcili w wyznaniu rzymsko-katolickim, a zadziało się też tak, że pomagałem w Stowarzyszeniu na rzecz osób LGBT+ TOLERADO. Uważam, że pomaganie nie ma żadnych barw.



NA POCZĄTKU MOJA PRACA MARTWIŁA MOICH RODZICÓW

ANNA CHOVER

Nas trudno oszukać. Nie ma chyba takiej historii, której ktoś dla nas nie wymyślił. Śmieje się pod nosem Pani Anna Chober. Z drugiej strony w wiele prawdziwych sytuacji z którymi stykają się pracownicy MOPR, ktoś z zewnątrz na pewno by nie uwierzył.





Nas trudno oszukać. Nie ma chyba takiej historii, której ktoś dla nas nie wymyślił. Śmieje się pod nosem Pani Anna Chober. Z drugiej strony w wiele prawdziwych sytuacji z którymi stykają się pracownicy MOPR, ktoś z zewnątrz na pewno by nie uwierzył. Pani Anna pracowniczką socjalną jest od 1981 roku i mówi, że przez ten czas nabrała olbrzymiej pokory do tego co ludzi w życiu spotyka, do tego, że każdemu może przytrafić się inna historia. Od 1981 roku zajmowała się między innymi: pomocą osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, wspieraniem w procesie usamodzielnienia i integracji społecznej, współpracą z uchodźcami i osobami doświadczającymi przemocy domowej.

Co lubi robić Anna Chober gdy nie jest w pracy?

Bardzo lubię chodzić po lesie. Uwielbiam też góry i jeżeli tylko mogę, to chociaż

raz do roku staram się w góry pojechać, pochodzić po nich, popatrzeć na ich majestat. Zawsze mnie to zachwyca i mnie wspiera.

Co jeszcze Pani lubi?

Lubię obejrzeć dobry film, poczytać dobrą książkę, pojeździć trochę na rowerze. Uwielbiam też kwiaty i pracę w ogrodzie.

Skąd zatem decyzja, że na emeryturze, zamiast oddać się tym przyjemnościom, wciąż pracuje Pani w MOPR?

Przez pół roku się naodpoczywałam. Brakowało mi jednak bycia między ludźmi i pomagania. Bo pomagać chciałam od zawsze.

To było Pani marzenie? Pracować w MOPR?

Gdy zaczynałam pracę nie było jeszcze MOPR a ja nie wiedziałam, że istnieje ktoś taki jak pracownik socjalny. Na początku swojej pracy zawodowej chciałam być pielęgniarką, właśnie ta chęć zaprowadziła mnie tutaj, gdzie dziś jestem. Kiedyś pomoc społeczna podlegała pod służbę zdrowia, była w jej strukturach. Pragnąc zostać pielęgniarką trafiłam do kadr w szpitalu i to tam zaproponowano mi pracę socjalną. Zdecydowałam się i pracując, równocześnie uczyłam się w studium pracy socjalnej. **Doszłam do wniosku, że to jest moje miejsce i w tej pomocy społecznej zostałam na te wiele, wiele lat.**

Jak problemy, które dotyczą podopiecznych MOPR-u zmieniały się od osiemdziesiątego pierwszego roku?

Bardzo się zmieniły i problemy, i osoby, które potrzebują pomocy. Kiedyś było tak, że klienci mieli mniejsze roszczenia. Dziś wielu rzeczy się domagają i chcą gotowych rozwiązań. Chodzi oczywiście o rozwiązywanie problemów finansowych. Zupełnie w innym miejscu jest też kwestia wrażliwości społecznej. **Jesteśmy bardziej świadomi i mamy mniejszą tolerancję dla przemocy choć z drugiej strony odległość emocjonalna między ludźmi bywa większa.** Pojawiły się też nowe narzędzia np. procedury niebieskiej kart. Kiedyś zgłaszanie przemocy domowej było bardzo sporadyczne. Może też ludzie nie potrafili o tym powiedzieć? Przedstawić? Może te z społeczeństwo mniej reagowało? Dziś zgłoszenia przemocy wobec dzieci i osób starszych są częste. Kiedyś też były, ale nie było tej świadomości i tych procedur by zgłosić się po pomoc.

Czy miewała Pani momenty zwątpienia co do wyboru drogi zawodowej?

Na pewno na początku, gdy dopiero uświadamiałam sobie czym w ogóle jest

świadczenie pomocy społecznej. Z czasem przychodziły różne zadania, obowiązki, trzeba było temu podołać i po kolei zaczynałam rozumieć co i jak robić. Na początku moja praca martwiła moich rodziców. Doradzali czy może jednak nie chcę wybrać dla siebie czegoś innego, ale ja odpowiadałam, że to właśnie praca dla mnie, że mi się podoba i chcę w niej zostać. Potem, kiedy już założyłam swoją rodzinę i moje dzieci zaczęły doraść, także pytały czy nie chcę poszukać czegoś innego, lżejszego. Zawsze jednak odpowiadałam, że to moje miejsce.

Może się po prostu do tej pracy przyzwyczaiłam? Trudno to ocenić. Wiem na pewno, że lubię to, co robię.



Najpierw na spokojnie wysłuchaj i
dopiero wtedy – jeżeli to konieczne
– zaoferuj pomoc lub pokieruj, gdzie
szukać wsparcia.



A co Pani w tym lubi najbardziej?

Lubię na przykład, ten moment, gdy dostaję zgłoszenie i wchodząc do kogoś do domu czuję, że ta osoba chce rozmawiać. Podejmuję mnie w mieszkaniu. Bywa bowiem różnie – nieraz osoby nie chcą rozmawiać, nie chcą otworzyć drzwi, są niezadowolone, że ktoś je nachodzi... Cieszy mnie zatem każdy kto podejmuje ze mną rozmowę, kto chce nawiązać kontakt, opowiedzieć mi o swoich problemach i o swoich potrzebach.

Ile czasu potrzeba, żeby kogoś otworzyć?

To zależy od osoby. Nieraz to jest bardzo szybko, a nieraz dopiero, dwukrotne, trzykrotne spotkanie przynosi to, że dana osoba się do nas przekona. Bo klienci nie zawsze tej pomocy chcą i nie można ich do niej zmusić. Do każdej osoby znajdujemy inną ścieżkę, żeby mogła opowiedzieć o swoich problemach.



Praca socjalna to nie praca biurowa. To nie jest tak, że zamyka się biuro, rozliczenia wyłącza komputer i wraca dopiero o ósmej następnego dnia. Jak uczyła się Pani by oddzielać życie prywatne od zawodowego?

Z biegiem czasu to oddzielanie jest łatwiejsze, ale nigdy nie da się tego tak do końca posortować: tu praca, tu dom. **Są takie dni, gdy człowiek rozważa co można było zrobić lepiej: może kogoś lepiej ulokować?** Albo szybciej pomóc uwolnić z toksycznego domu. I te rozmyślenia zabiera się poza pracę do swojego domu. Bywa, że pomimo chęci by nie przenosić tego ciężaru na rodzinę moi bliscy zauważają, że coś jest nie tak. Pomaga mi wtedy wyjście na podwórko, do ogrodu czy patrzenie na sklepowe witryny.

A co pracownik socjalny chciałby przekazać innym na temat tego jak patrzeć na drugiego człowieka? Jak mieć pewność, że nie jesteśmy głusi na krzywdę?

Myślę, że wystarczy uważnie i cierpliwie wysłuchać to, co ma do powiedzenia druga osoba.

Czasami się denerwujemy, nie mamy czasu na wysłuchanie. Trzeba poświęcić czas i starać się wejść w problem osoby, która się nim z nami dzieli. Najpierw na spokojnie wysłuchaj i dopiero wtedy – jeżeli to konieczne – zaoferuj pomoc lub pokieruj, gdzie szukać wsparcia.



PAMIĘTAM, ŻE CHCIAŁAM KIEDYŚ BYĆ.... PROKURATOREM!

DOROTA BASZKOWSKA

Przed spotkaniem wiedziałam, że na Panią Dorotę być może trzeba będzie poczekać – niedawno uszkodziła nogę i na wywiadzie pojawi się o kulach. Ku mojemu zaskoczeniu moja rozmówczyni pojawiła się na miejscu przed czasem.





przodu. Tu bardzo ważna jest motywacja.

Analityczny, ale też bardzo konsekwentny charakter jest bardzo ważny dla koordynatora. Pani Dorota Baszkowska w MOPR pracuje od 19 lat a od 13 jest koordynatorką Wydziału Reintegracji Osób w Bezdomności w Zespole Działań Interwencyjnych.

W tej pracy musi tworzyć sieć połączeń pomiędzy różnymi służbami – od medycznych poprzez mundurowe, ale też konstruować plan pomocy. Koordynator musi być trochę detektywem, trochę nauczycielem, trochę psychologiem a trochę trenerem.

Robię wszystko to, co pracownik socjalny, jeśli jest taka potrzeba. Oznacza to, że mam klientów, z którymi pracuję. A jako koordynator układam współpracę z innymi służbami: policją, ratownikami medycznymi, lekarzami, ale także z NGO. Współpracuję ze wszystkimi organizacjami, które służą pomocą osobom bezdomnym. Podbijam też decyzje – niestety jakiś czas muszę też poświęcić papierkom, czego najbardziej nie lubię. Jako koordynator dbam byśmy usiedli w zespole, zrobili burzę mózgów i stworzyli plan pomocy. Musimy przy tym analizować różne scenariusze. Jako koordynator trzeba widzieć bardzo dużo ścieżek, bardzo wiele zależności o tworzyć kolejną sieć połączeń.

- Bycie pracownikiem socjalnym zawsze było Pani marzeniem. Kim chciała Pani zostać, jak była Pani małą dziewczynką, a potem nastolatką? I co się stało, że przyszła Pani do pracy tutaj?

P przed spotkaniem wiedziałam, że na Panią Dorotę być może trzeba będzie poczekać – niedawno uszkodziła nogę i na wywiadzie pojawi się o kulach. Ku mojemu zaskoczeniu moja rozmówczyni pojawiła się na miejscu przed czasem. Do pokoju weszła uśmiechnięta, energiczna, głośna choć nie hałaśliwa. Niczym kula energii, choć... o kulach. Po krótkiej wymianie zdań przeprosiłam, że ściągam ją do pracy w takim momencie...

- Ale ja już bardzo chcę wrócić do pracy! Dostyc mam siedzenia w domu! **Jestem takim typem człowieka, który lubi rozwiązywać problemy „tu i teraz”.** Oczywiście nieraz, z różnych powodów jest to niemożliwe, ale ja i tak pędzę do przodu. Czasami koleżanki z pracy mówią mi: „Spokojnie. Krok w tył. Nie takie tempo”... Ja jednak zawsze zachęcam by sprawy – czy to dotyczy pracownika czy klienta – rozwiązywać na gorąco. Wtedy siadamy, rozmawiamy i już jest mnóstwo pomysłów na to co „się da” już jutro albo jesz-

cze dzisiaj.

Jak więc z taką energią radzić sobie jako pracownik socjalny? Przecież w tej pracy często wraca się wciąż do tego samego problemu. Większość efektów zależy od klientów, od tego by to oni podjęli działania by nastąpiła zmiana. Należy być dla kogoś trenerem, impulsem do zmiany, ale większości działań nie można podjąć za kogoś...

- Cóż wydaje mi się, że mam bardzo dobrą pamięć i że cały czas mam w głowie wszelakie problemy danego klienta, nawet te małego kalibru. Jeżeli nie da się tych spraw rozwiązać w danym momencie, na podstawie nawet wielomiesięcznych wizyt i rozmów, to te nierozwiązane rzeczy mam ciągle gdzieś w głowie. Nawet po miesiącu czy kilku, mogę wrócić do rozmów na dokładnie ten sam temat i tak długo będę „wiercić dziurę w brzuchu” klientowi czy współpracownikowi, tak długo będę jeździła w to samo miejsce, aż w końcu posuniemy sprawę do



W SPRZEDAŻY:

KASETY AUDIO-VIDEO

- **COMPAKTY**
- **GRY TELEWIZYJNE**
- **RADIA, GŁOŚNIKI**
- **SŁUCHAWKI**
- **ZASILACZE**
- **JOYSTICKI**
- **WALKMANY**
- **ETUI AUDIO-V**
- **DYSKIETKI**
- **BATER**



To są małe kroki które przynoszą dużą zmianę, motywują, pokazują, że jest sens tego wysiłku.

- Dobrze pytanie... W dzieciństwie i w życiu nastoletnim w ogóle nie wiedziałam, kto to jest pracownik socjalny. Pamiętam, że chciałam kiedyś być.... Prokuratorem! Jednak ostatecznie nie poszłam na prawo tylko na socjologię. Widocznie tak miało być. Mimo tego ten wymarzony w młodości prokurator gdzieś tam siedzi w mojej głowie – jest we mnie chęć rozwiązywania zadań i pochylania się głęboko nad dokumentami, w których opisane są sytuacje rodzin, problemy osób bezdomnych. Choć nie wyglądam na osobę, która potrafi usiedzieć w miejscu, to bardzo lubię szperanie też w dokumentacjach i szukanie przyczyn, rozwiązań. Może dlatego marzył mi się zawód prokuratora? A może też dlatego, że kocham adrenalinę. I tej mam pod dostatkiem!

Tutaj ciągle coś się dzieje, ciągle trzeba rozwiązywać jakieś sytuacje i to takie są sytuacje, które mimo wielu lat mojej pracy zaskakują mnie nadal.

- Jak ze swoją energią i olbrzymią potrzebą załatwiania spraw tu i teraz radzi Pani sobie na wizytach środowiskowych? Widzi Pani klientów w różnych okolicznościach życiowych – w bałaganie, zaniechaniu, w totalnej rezygnacji. Jest Pani niczym kula energii, więc zastanawiam się, czy nigdy nie kusiło Pani, żeby np. zacząć sprzątać, samodzielnie coś naprawiać?

- Oczywiście że czuję pokusę by działać tak by widzieć natychmiastowe efekty, ale to wciąż ma na celu zmotywowanie klienta do samodzielnej zmiany. Ostatnio wdrażałam do pracy koleżankę, którą także rozpiera energia i wpadłyśmy na pomysł by wziąć worki, ścierki i w praktyce pokazać klientowi na miejscu, jak to się sprząta. Zawsze jestem chętna do tego typu działań, bo lubię pracować niekonwencjonalnie. Bardzo często, jeśli chodzi

o kwestie higieniczne mówię klientom: to od razu wsiadaj do wanny, idź pod ten prysznic, myj się, obcinaj paznokcie, umyj głowę. Wszystko delikatnie i małymi krokami, wszystko w granicach naszych prawnych kompetencji. **To są małe kroki które przynoszą dużą zmianę, motywują, pokazują, że jest sens tego wysiłku.** Za każdym razem jednak trzeba widzieć nie schemat, ale tego konkretnego człowieka. Czasami np. robię klientom zakupy zawsze myślę o tym jacy są a nie tylko o tym czego potrzebują. Dla klientki, która miała długie włosy oprócz szamponu kupiłam też odżywkę. Zachęcałam – umyj włosy teraz, tymi specyfikami. Pochwaliłam jakie ma piękne włosy, zapytałam, czy widzi zmianę. Lubię takie działania. Nasza pomoc w wychodzeniu z kryzysu bezdomności powinna polegać nie tylko na dawaniu schronienia, posiłku itd., tutaj chodzi także o drobne gesty, które zbliżają człowieka do człowieka. Ważne jest takie działanie, dzięki któremu klienci widzą, że nie jesteśmy nadętymi bukami, urzędasami, tylko normalnymi ludźmi, którzy nie boją się zmierzyć z problemem własnoręcznie. Tak - pomagamy, wspólnie sprzątamy, organizujemy ubrania pytając przy tym jaki kto nosi rozmiar. To też skutkuje taką „ludzką” rozmową.

Myślę, że dzięki temu ludzie nas poznają, powstaje zaufanie. My widzimy z nich ludzi a oni widzą ludzi w nas. Przestajemy być „sztywnymi urzędasami”.

- Czuje Pani, że często jest Pani postrzegana jak „sztywny urzędnik”?

- Niestety stereotypy o pracy socjalnej są różne i często krzywdzące. Jesteśmy by pomagać, by chronić, by zaopiekować a w Polsce często słyszy się, że MOPS czy MOPR się na kogoś naśle. Straszy się nami a przecież jesteśmy od tego by przestało być strasznie a zaczęło być normalnie.



TAK NAPRAWDĘ, TRAFIŁAM TUTAJ PRZEZ PRZYPADEK.

MAGDALENA MIKOSZA

Ma spokojny głos, mówiąc nie śpieszy się. Waży słowa. Dużo uwagi poświęca rozmówcy. Jest filigranowa i nonszalancko elegancka. Sprawia wrażenie osoby godnej zaufania i życzliwej, takiej do której podchodzi się w obcym mieście pytając o pomoc.



Ma spokojny głos, mówiąc nie śpieszy się. Waży słowa. Dużo uwagi poświęca rozmówcy. Jest filigranowa i nonszalancko elegancka. Sprawia wrażenie osoby godnej zaufania i życzliwej, takiej do której podchodzi się w obcym mieście pytając o pomoc. Właściwie to wrażenie nie bardzo mija się z rzeczywistością: Magda Mikosza jest od tego by wskazywać drogę, by towarzyszyć, być opoką. Jest koordynatorką rodzinnej pieczy zastępczej w Wydziale Pieczy Zastępczej. Współpracuje z 15 rodzinami zastępczymi: poszukuje wsparcia specjalistów dla dzieci, odbiera telefony by być emocjonalnym ratunkiem, a oprócz tego wykonuje niezbędną pracę biurową dotyczącą współpracy z Sądem, ośrodkami adopcyjnymi, sporządzania dokumentacji dziecka i rodziny zastępczej. Zanim jednak zaopiekuje się rodziną, sama musi ją sparować – znaleźć dziecku odpowiednią pieczę.

- W systemie idealnym koordynator mógłby wybierać dla potrzebującego dziecka spośród wielu rodzin wyszukując najlepiej pasujący dom. Rzeczywistość jest jednak inna – często najtrudniej jest po prostu znaleźć miejsce, bo rodzin zastępczych wciąż jest zbyt mało...

- To jest chyba najtrudniejszy moment naszej pracy: sytuacja, w której wiemy, że jak najszybciej trzeba dziecko zabrać ze środowiska rodzinnego a nie mamy dla niego nowego miejsca. Czasami w rozpaczy deklarujemy kierownicze, że my takie dziecko weźmiemy do siebie. Oczywiście wiemy, że takiej możliwości nie ma, wtedy czujemy bezradność. Nie można jednak dać się temu uczuciu ogarnąć i trzeba szukać, szukać, szukać. **Naszym zadaniem jest zrobić wszystko, żeby to miejsce po prostu znaleźć.**

- To teraz wyobraźmy sobie sytuację idealną. Jest miejsce u kilku rodzin i trzeba

to dziecko z tymi rodzinami sparować. Jak wtedy myśli koordynator?

To nie tylko rola koordynatora. Zespół pieczy jest w bardzo duży i podzielony na podzespoły. Wśród nich jest też zespół umieszczania. To jest pierwsza linia frontu. Są osoby, które mają wiedzę o tym, że jest postanowienie sądu, czy też o tym, że rozpoczęto interwencja w środowisku i że jest potrzeba umieszczenia tego konkretnie dziecka. Na etapie zawiazania współpracy z konkretną rodziną zastępczą mamy też wiedzę kto, jakie ma możliwości i predyspozycje. Bo tak naprawdę każda rodzina zastępcza jest ukierunkowana w jakiś sposób w swojej pracy. Ja na przykład, jeśli chodzi o rodziny zawodowe, współpracuję z rodzinnym domem dziecka, który przyjmuje dzieci do trzeciego roku życia. Mam też inną rodzinę zawodową, która przyjmuje dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Każda z tych rodzin ma jakieś szczególne predyspozycje, ale też stawia swoje wymagania. Dzięki temu wiemy, gdzie uda nam dziecko umieścić i w ogóle do kogo się odezwać.

Lubisz te swoje rodziny zastępcze?

Lubię. Naprawdę mogę powiedzieć, że jestem w takim momencie swojej pracy i otoczona takimi ludźmi, z którymi żyję naprawdę dobrze. Są to ludzie, z którymi mam naprawdę bardzo miłą relację. Nawet teraz jedna z moich rodzin jest na urlopie, a cały czas wysyła mnie jakieś radosne zdjęcia z czasu spędzonego ze swoją rodziną. Mam też rodziny, z którymi już nie współpracuję, bo na przykład odeszły na emeryturę, a mimo to piszemy do siebie, wymieniamy serdeczne wiadomości. Utrzymywanie relacji jest bardzo ważne: niedawno, przez czysty przypadek dowiedziałam się o dziecku, o którym słyszałam parę lat temu właśnie od swojej rodziny zastępczej. Chłopiec był w pieczy, został później adoptowany. Niestety rodzice adopcyjni zmarli i chłopiec znów trafił do pieczy. Niestety okazało się, że rodzina zastępcza nie jest w

stanie podołać opiece nad nim i chłopiec trafił do szpitala psychiatrycznego. Żadna z placówek nie mogła się zdecydować na jego przyjęcie. I wtedy odezwałam się do ludzi, którzy już odeszli na emeryturę jako rodzina zastępcza. Była to nasza wieloletnia rodzina niezawodowa. I zapytałam tych państwa - którzy znali tego chłopca i wiele lat temu mi o nim opowiadali - czy wiedzą, co się z nim teraz dzieje i jakiej on pomocy potrzebuje. To była bardzo długa przeprawa, ale myślę, że najpiękniejsze jest to, że ten chłopiec dzisiaj jest u tych właśnie państwa. I jest tam najszcześliwszy.

I myślę, że to jest taki moment, w którym czuję się takim super bohaterem w pelerynie.



A woman with long blonde hair, wearing a pink dress with large white floral patterns and a white cardigan, stands on a concrete ledge. She is smiling and looking towards the camera. In the background, there is a large red building with graffiti, including the word 'BOY' in white. To the left, there are blue and red shipping containers. The ground is paved, and there are some small plants and bushes in the foreground.

Bardzo ważnym elementem naszej pracy jest właśnie bycie dobrym obserwatorem.



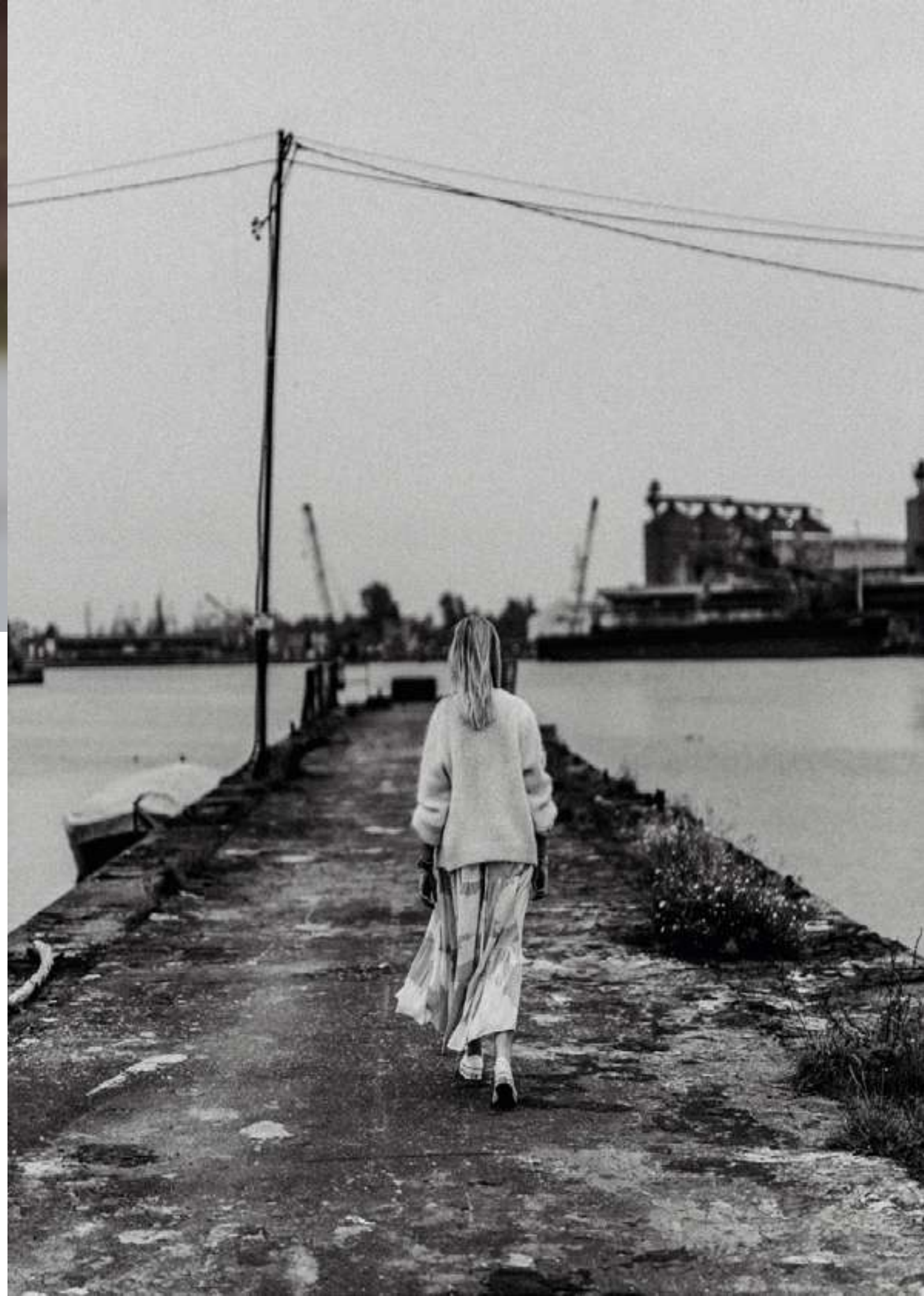
- Trzeba mieć dużą świadomość nie tylko tych, którzy teraz są w bazie, ale znać także ten kapitał, to bogactwo ludzi, którzy już nie są rodziną zastępczą, a jednak trochę jeszcze nią są, mimo tego, że na emeryturze.

To był czysty przypadek, ale ja sobie myślałam, że miało na mnie trafić, bo byłam po prostu świadkiem zwykłej rozmowy. To też pokazuje, że to nie jest tak jak czasami wyobrażają sobie pracowników socjalnych ludzie z zewnątrz - że nasza praca, to papiery, bazy, wypełnianie różnych formularzy... **To pokazuje, że trzeba być uważnym na drugiego człowieka.** Bo gdyby się przychodziło do tej pracy jak do biura, gdyby nie słuchało się rozmów, które się toczą obok, to tej sytuacji nie udało by się rozwiązać. Bardzo ważnym elementem naszej pracy jest właśnie być ciekawym obserwatorem.

Pracę w MOPR rozpoczęłam 5 lat temu. O pracownikach socjalnych mówi się bar-

dzo dużo: o tym, że to ciężka, niedoinwestowana praca. Co sprawiło, że wybrałaś ten zawód?

- Myślę, że tak naprawdę nie wiedziałam, gdzie przychodzę. Byłam tego trochę nieświadoma, a trochę ciekawa. Trafiłam tutaj szukając dla siebie miejsca po urlopie macierzyńskim, priorytetem byłoby pogodzić pracę z życiem rodzinnym – przedszkolem mojego syna i pracą mojego męża. Tak naprawdę, trafiłam tutaj troszeczkę przez przypadek. To jednak dla mnie bardzo dobre miejsce od dziecka byłam bardzo empatyczna. Miałam też bardzo dużą przygodę z wolontariatem: w gimnazjum byłam wolontariuszką w hospicjum im. ks. Eugeniusza Dudkiewicza. Teraz myślę, że gdy zaczynałam tutaj pracować nie byłam świadoma z czym będę się mierzyć. **Do tego chyba jednak nie przygotowują żadne studia. Tego uczymy się na placu boju.** Temat pieczy zastępczej generalnie wciąż jest mało znany społecznie – osoby, które nie mia-



ły do czynienia z rodzinami zastępczymi często mylą pieczę z adopcją.

Pamiętam sytuację z początku mojej pracy w MOPR – po kilku dniach od przyjęcia – akurat była wigilia - przyszła do mnie ówczesna Pani kierownik i zapytał się jak mi się podoba. Oczywiście powiedziałam jej, że podoba mi się bardzo, ale w głowie miałam taką jedną myśl: jak to można po prostu ogarnąć? Bo tego jest naprawdę dużo: ogrom pracy papierowej, ale to przede wszystkim praca emocjonalna. To jest praca z ludźmi. Z młodym człowiekiem, za którego czuje się cały czas odpowiedzialność, a świadomość, że ten młody człowiek trafił z trudnego środowiska i potrzebuje naszego wsparcia w sposób szczególny to olbrzymi psychologiczny ładunek.

- To co się stało, że po pięciu latach wciąż przychodzisz tutaj z uśmiechem? Myślę, że to jest zespół pieczy. Mamy fenomenalnego kierownika, mamy wspaniałe osoby, tak naprawdę przeróżne osobowości w naszym zespole, które zawsze – szczególnie w najtrudniejszych momentach- grają do jednej bramki. Po- trafimy nie tylko świętować swoje sukcesy, ale też, kiedy pojawiają się problemy, to zawsze możemy na siebie liczyć. Spotkałam tu wielu wspaniałych ludzi, którzy w ogóle pokazali mi inne spojrzenie na świat, na problemy, z jakimi się mierzymy, ale też z tym, jak możemy sobie z nimi radzić.

- Czujesz, że zmieniasz świat?

Na pewno czuję, że zmieniam świat tych młodych ludzi. Czuję, że nawet jeżeli mamy uratować jedno dziecko i stanąć na rękach, to jest to tego warte, bo szczęście, jak się to osiągnie, jest nie do opisanie. Trzeba to poczuć, żeby to zrozumieć.

- A jak dbasz o siebie? Gdy przychodzisz z pracy do domu, to czy potrzebujesz swojego prywatnego „rytuału przejścia” z życia zawodowego do życia domowego?

-Myślę, że mam swój rytuał choć być może wcześniej nieuświadomiony. Zawsze po pracy odbieram syna z przedszkola. Ten nasz wspólny czas w samochodzie to taki moment, gdy jestem już tylko dla niego. Oczywiście, że zdarza się tak, że czasami trzeba wykonać jakieś rozmowy po godzinach pracy, ale myślę, że zazwyczaj wracam do domu i staram się skupić na swoim dziecku, który też jest takim promykiem i zawsze mnie rozweseli. **I pokaże mi, że w życiu tak naprawdę najważniejsza jest miłość.**

- A jaki był Twój rodzinny dom?

- Ciepły, dobry, pełen wsparcia. Jestem jedynaczką. Życie w takim domu z jednej strony sprawia, że myślisz, że tak jest wszędzie i trudno Ci uwierzyć, że na świecie są miejsca w których są inne domy z wielkimi problemami. Z drugiej strony taki dom to olbrzymia siła. Do pracy socjalnej nie można brać swoich „nieprzerobionych” traum, bo do Ciebie wrócą i nie pozwolą Ci wykonywać pracy. Dzięki mojemu domowi rodzinnemu przyszłam tutaj silna, z mocnym pozytywnym wzorcem.



NIE WYOBRAŻAŁAM SOBIE NIGDY PRACY INACZEJ NIŻ Z DRUGIM CZŁOWIEKIEM.

IWONA KRASOWSKA

Iwona Krasowska system opieki nad osobami z niepełnosprawnością intelektualną obserwuje i tworzy od niemal 3 dekad. Wie, jak się zmieniał, wie, ile pracy trzeba było włożyć w zmianę i ile wciąż jest do zrobienia.





Iwona Krasowska system opieki nad osobami z niepełnosprawnością intelektualną obserwuje i tworzy od niemal 3 dekad. Wie, jak się zmieniać, wie, ile pracy trzeba było włożyć w zmianę i ile wciąż jest do zrobienia. Jest psycholożką i socjoterapeutką, przez lata była też „kierowniczką do zadań specjalnych”, czyli do rozruchu nowych placówek pomocowych. Od 1998 roku związana jest z warsztatem terapii zajęciowej, a później ze Stowarzyszeniem Przedsiębiorczości Rehabilitacji, którego jest prezeską.

Dlaczego wybrała Pani pracę w ogóle w opiece? 1998 rok to był zupełnie inny czas funkcjonowania w tym systemie.

Jadąc tutaj na wywiad, zastanawiałam się, kiedy to się zaczęło, i pomyślałam sobie, że właściwie to chyba od zawsze drugi człowiek był mi bliski. Począwszy od szkoły podstawowej i odwiedzania seniorów z książkami w ramach koła PCK, potem działalności w grupie społecznych instruktorów młodzieżowych w szkole średniej.

Chyba nie wyobrażałam sobie nigdy pracy inaczej niż z drugim człowiekiem. Również różne zajęcia artystyczne, rękodzielnicze były mi bliskie. To chyba właśnie stąd pomysł najpierw na terapię zajęciową, od której zaczęłam pracę. Później chciałam oczywiście człowieka poznawać coraz bardziej i dalej rozwijałam się również ja.

W pierwszym kontakcie z osobami z niepełnosprawnością intelektualną wielu ludzi czuje się niepewnie, nie wie, jak rozmawiać, jak się zachować. Często do osoby niepełnosprawnej intelektualnie zwraca się jak do dziecka. Czy Pani pamięta ten swój pierwszy kontakt?

Tak, to był okres szkoły średniej, właśnie okres mojej działalności w grupie społecznych instruktorów młodzieżowych PCK. Robiliśmy wtedy różne rzeczy: jeździliśmy do domów samopomocy, robiliśmy jakieś zajęcia z dziećmi z domów dziecka, organizowaliśmy wyjazdy z naszymi rówieśnikami z niepełnosprawnością ruchową.

Rozmowa z drugim człowiekiem, niezależnie od tego, jaki był to człowiek, zawsze była dla mnie naturalna.

Jak wygląda Pani edukacja pod kątem zawodowego „pomagacza”?

Zaczęłam od studium terapii zajęciowej i wtedy mogłam już zacząć pracę. Potem doszkałam się, doszkałam, doszkałam... Teraz jestem tu, gdzie jestem, mam dyplom psychologii SWPS.

Jak się zmienił system opieki nad osobami z niepełnosprawnością i zmieniła się Pani praca przez te niemal 30 lat?

Zmieniło się bardzo, bo myślę, że zmieniła się sama grupa naszych odbiorców. To cały czas się zmienia, zmieniają się potrzeby. **My też dostosowujemy swoją działalność do potrzeb społecznych.** Te niemal trzy dekady temu z innego rodzaju niepełnosprawnościami trafiali do nas klienci. 30 lat temu to było tak, że potrzebne było uwierzenie w możliwości tej osoby, pokazanie drogi. Często też trafiały do nas osoby, które poza niepełnosprawnością borykały się też z zaniedbaniem w środowisku. Dzisiaj to już się zdarza znacznie rzadziej, system wsparcia jest znacznie bardziej rozwinięty, wyspecjalizowany, dostosowany do konkretnej osoby czy grupy osób. Stąd wiele osób, pomimo niepełnosprawności, może obecnie podjąć pracę, różne rodzaje aktywności i nie trafia do nas. Dziś w warsztatach terapii zajęciowej udział biorą osoby niżej funkcjonujące.

Zmieniła się też Pani praca bezpośrednio, bo od kilkunastu lat zajmuje się Pani już nie tylko osobami z niepełnosprawnością intelektualną, lecz także zajmuje seniorami, których dotyczą choroby neurodegeneracyjne..

Z grupą seniorów nasze stowarzyszenie rozpoczęło pracę w okolicach 2011 roku i to oczywiście wynikało z potrzeb. Zosta-

liśmy poproszeni o zorganizowanie jakichś zajęć w jednej z dzielnic Gdańska, na Zielonym Trójmieście. Początkowo spotykaliśmy się z tą grupą w szkole. To były poradnicze zajęcia. Potem zbadano potrzeby i okazało się, że rzeczywiście konieczne jest stałe wsparcie tych seniorów. Udało się otworzyć najpierw zajęcia systematyczne, potem klub samopomocy dla osób w podeszłym wieku. Ten klub działa oczywiście do dzisiaj. Później zostaliśmy poproszeni o stworzenie wizji prowadzenia środowiskowego domu dla osób z demencją, w tym z chorobą Alzheimera. Przystąpiliśmy do konkursu i od pięciu lat tworzymy taki środowiskowy dom

Jakie były Pani początki w stowarzyszeniu?

Rozpoczęłam pracę jako instruktor terapii zajęciowej, w warsztacie terapii zajęciowej. Tam później awansowałam na kierownika. Jakiś czas miałam przerwę w pracy z stowarzyszeniem, dlatego że zmieniłam miejsce zamieszkania, później.



Praca w organizacji pozarządowej to trochę takie działanie, w którym musimy odnaleźć się na każdym stanowisku.



awansowałam na kierownika. Jakiś czas miałam przerwę w pracy z stowarzyszeniem, dlatego że zmieniałam miejsce zamieszkania, później miałam małe dzieci, chciałam pracować bliżej... Później, kiedy wróciłam, to od razu dostałam propozycję pracy w zarządzie. To było wyzwanie, bo pojawiły się nowe możliwości otwierania innych miejsc, innych placówek, wspierania kolejnych grup. No i tak powoli jakoś to się rozwijało. Dzisiaj pełnię rolę prezesa zarządu Stowarzyszenia Przedsiębiorczości i Rehabilitacji. Obecnie mam szczęście nie prowadzić żadnej z placówek. To mnie bardzo cieszy, bo w międzyczasie rozwoju stowarzyszenia ja oczywiście też się rozwijałam. W międzyczasie zostałam psychoterapeutą, więc był taki moment w moim życiu, kiedy bardzo czekałam na tego pacjenta w gabinecie, a trochę dosyć już miałam jakichś spraw organizacyjnych, kierowniczych. To był moment, kiedy postanowiłam, że już nie chcę być kierownikiem, że chcę dalej wspierać stowarzyszenie, naszych odopiecznych, czy ich rodziny

i również pracowników, ale nie chcę już martwić się takimi bieżącymi rzeczami, jak to, czy gdzieś przecieka uszczelka czy nie. To był ten moment, kiedy przeorganizowałam swoją pracę. Dzisiaj jestem częścią stowarzyszenia, a część pracy wykonuję w gabinetach.

Z kim lubi Pani pracować najbardziej? Czy ma Pani swoją ulubioną grupę pacjentów?

Nie umiem wybrać, chyba nie potrafię też podzielić ich na konkretne grupy. Każdy człowiek jest inny. Bardzo pasjonuje mnie praca gabinetowa, kiedy mam kontakt z jedną osobą w pracy terapeutycznej. Czasami też jest to praca z parą czy z rodzinami. Z drugiej strony ogromną satysfakcją jest też dla mnie praca z zespołem, na przykład wtedy, kiedy szukamy nowych rozwiązań, kiedy wytyczamy nowe ścieżki rozwoju stowarzyszenia czy jakiegoś przedsięwzięcia. **Myślę, że chyba do pełni szczęścia potrzebne mi są te dwie drogi, żeby się wypełniały.**



Dzisiaj pracuje Pani z rodzinami osób dotkniętych Alzheimerem lub innym rodzajem demencji. To jest bardzo szczególny rodzaj wyzwania, bo to są osoby, które miały swoje życie i trochę po kawałku cały ten swój życiorys tracą.

Tak, wspieram ich rodzinę czy pracowników, którzy się nimi opiekują, bo to też wcale nie jest łatwe. W pracy z drugim człowiekiem często oczekujemy jakiegoś progresu, oczekujemy sukcesów, oczekujemy postępów, a w pracy z osobami z demencją czy z Alzheimerem widzimy, jak ten człowiek traci – i to jest trudne. Jestem świadkiem, jak rodziny zastanawiają się, czego właściwie by życzyła sobie ich mama czy tata kiedyś, a jak funkcjonuje dzisiaj. Stają przed takimi wyborami, patrząc na przykład, jak ich rodzic je i się zachowuje – czy ten rodzic, przed chorobą przewidując swój stan, chciałby brać udział na przykład w spotkaniach rodzinnych.

Jak wygląda wtedy Pani rozmowa z tą rodziną?

Próbujemy zachować tego rodzica, który jest ich rodzicem. Próbujemy w pamięci zachować to, co jest ważne, co mamy od rodzica – dostaliśmy. Z drugiej strony po

magam zrozumieć to, że dzisiaj to nie jest tylko rodzic, ale też choroba. Choroba, na którą ani ten rodzic, ani my nie mamy wpływu.

Wróćmy do Pani pracy jako kierownik placówek opieki – jakie zadania przed Panią stawały?

Wszystkie! **Praca w organizacji pozarządowej to trochę takie działanie, w którym musimy odnaleźć się na każdym stanowisku.** Pamiętam, jak malowałam łazienki, jak kładłam wykładzinę, bo taka była potrzeba, bo środki często są ograniczone. I to, co potrafimy zrobić sami, robimy sami – po to, żeby starczyło na puszkę farby więcej. Takie wyzwania też są ważne, bo one z kolei są trochę warsztatami budowania zespołu. Kiedy jest jakieś wyzwanie, na przykład organizujemy jakieś wydarzenie, czy robimy remont, to po prostu warsztat budowania zespołu, współpracy, poznawania siebie na zajęcie zespołu.

Wspominała Pani, że wielokrotnie zmieniała te placówki, ale zastanawiam się, czy ma Pani takich podopiecznych, których zna Pani już od lat?

Tak, oczywiście. To są osoby, które przy-



mowałam do placówki, często gdy były bardzo młode. Pamiętam ich życie, a one pamiętają moje. Witamy się, opowiadamy, oni pytają, co u mnie, ja opowiadam, pytam, co u nich. Są osoby, które na przykład znam od czasów, kiedy ja rodziłam dzieci – i pamiętają mnie z wielkim brzuchem. Pytają, ile mój syn ma lat i wszyscy nie dowierzamy, że aż tyle. A z drugiej strony osoby te wspominają ze mną swoich bliskich, na przykład ich matki.

Czy czuje Pani w swojej pracy, że zmienia Pani świat?

Może nie zmieniam, ale towarzyszę zmianie. Bo to nie ja zmieniam, to moi klienci zmieniają. Zmiana nie jest możliwa, jeżeli to sam klient nie jest na nią gotowy. Samo towarzyszenie jest szczególnie przyjemne, bo to trochę tak jak kibicowanie, a ja mocno trzymam kciuki.

A czy my jako społeczeństwo jesteśmy dobrymi kibicami i czy wierzymy w drugiego człowieka w różnych obszarach?

Różnie bywa i tutaj pewnie chciałabym w tym momencie nie pamiętać o przedwczorajszych czarnych historiach, które złożyły się w gabinecie. Czasami rzeczywiście jest trochę za dużo tego czarnowidzenia. Natomiast my sami wyznaczamy sobie drogę, więc jeżeli klient uwierzy i zobaczy ten pierwszy krok, to za nim pójdzie.

Czy kiedykolwiek zastanawiała się Pani, co by było, gdyby Pani wybrała inną ścieżkę?

Chyba nie. Dobrze czuję się na obecnej ścieżce. Jedyne, co może kiedyś jeszcze bym chciała, to trochę tworzyć więcej rękodzieła. Zawsze sprawiało mi przy-

jemność, a obecnie trochę nie mam czasu, więc tworzę tylko okazjonalnie, na przykład dla jakiejś szczególnej osoby. To mnie uspokaja – być może jeszcze kiedyś będę mieć na to więcej czasu.

A jak jeszcze Pani odpoczywa? Oczywiście, gdy jest możliwość. Spacerowanie jest dla mnie bardzo ważnym punktem. Po pracy, dzięki nim, przewietrzam głowę, zanim zajmę się innymi rzeczami. Ważne są też wyjazdy, rodzina, kontakt z naturą – taki mały czas kontrolowanej ucieczki.



NIE WYOBRAŻAŁAM SOBIE NIGDY PRACY INACZEJ NIŻ Z DRUGIM CZŁOWIEKIEM.

MARTA FLIS-ŚWIECZKOWSKA

Mówiąc, nie podnosi głosu, ale już w krótkiej rozmowie słysząc, że stanowczość i upór może też mieć brzmienie delikatne i uprzejme. To osoba, której łatwo powierzyć swoją historię.





Mówiąc, nie podnosi głosu, ale już w krótkiej rozmowie słysząc, że stanowczość i upór może też mieć brzmienie delikatne i uprzejme. To osoba, której łatwo powierzyć swoją historię. Dziś to ona jest bohaterką opowieści – dzieli się nią, jakby robiła coś najzwyklejszego pod słońcem, a przecież mierzy się z historiami najtrudniejszymi, od których wielu ludzi woli odwrócić wzrok i słuch. Marta Flis-Świeczkowska jest doktorem nauk prawnych, nauczycielką akademicką, adiunktką w Katedrze Prawa Karnego Procesowego i Kryminalistyki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, radczynią prawną oraz koordynatorką zespołu interdyscyplinarnego Centrum Pomocy Dzieciom Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę w Gdańsku.

Pracuje Pani na Uniwersytecie jako wykładowca prawa. Widzi Pani młodych ludzi na początku ścieżki prawniczej, którzy chcą nauczyć się tego, jak funkcjonuje prawo – uczą się tego z książek i opowieści. Jak pamięta Pani z tego okresu siebie – bo z jednej strony była teoria, a potem nagle praca w Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, która bardzo mocno zderzyła tę teorię z praktyką – i to zderzyła ją

w miejscu szczególnie wrażliwym. Tam dzieci mogą być ofiarami, ale też czasami sprawcami przemocy.

O tak! Bardzo dziękuję w ogóle za to podsumowanie, chyba tego, czym się zajmuję, bo prawdą jest, że od 14 lat pracuję już na Uniwersytecie Gdańskim i myślę, że na styl tej mojej pracy na uniwersytecie bardzo mocno wpłynęła właśnie praca w fundacji. **Bo nie dość, że z jednej strony skupiałam się na ochronie dzieci pokrzywdzonych przestępstwem, to z drugiej strony staram się moich studentów uwrażliwiać na temat ochrony dzieci w ogóle.** Tłumaczę moim studentom nie tylko zawłości prawne, ale opowiadam o specyfice funkcjonowania osób pokrzywdzonych przestępstwem po tym, jak już do tego przestępstwa doszło. Uczę adeptów prawa tego, jak istotne jest w wymiarze sprawiedliwości to, by tworzyć dla dzieci system przyjazny, w którym w bezpieczny sposób mogły przełamywać milczenie. W związku z tym zauważam duży wpływ mojej pracy w fundacji na to, jakim jestem nauczycielem i co studenci wynoszą z zajęć ze mną.

Tworzenie bezpiecznej przestrzeni dla dzieci w wymiarze sprawiedliwości to rzecz niełatwa. Żyjemy w rzeczywistości, w której – choć brutalnie to nie zabrzmiało – od najmłodszych lat straszy się dzieci sądem. Teraz w szkołach są programy, w ramach których dzieci mogą zobaczyć, jak wygląda sala sądowa, czy też uczestniczą w pokazowych procesach postaci z bajek. Z drugiej strony jednak rodzice, czy generalnie dorośli, wciąż potrafią niegrzeczemu dziecku powiedzieć: „jeżeli będziesz tak robić, to przyjedzie policja i cię zabierze”, albo: „pan sędzia daje ludziom karę w więzieniu”. Dla dzieci sąd i sytuacja sądowa mogą po takich opowieściach stać się miejscem strasznym, niewzbudzającym zaufania.

I tutaj właśnie jest duży problem. Dlaczego? Dlatego, że dzieci bardzo często doświadczają krzywdzenia, czy to ze strony osób dorosłych, czy to ze strony innych dzieci. I będąc straszone – czy po-

licjantem, czy sądem, czy nauczycielem, czy dyrektorem w szkole – mają potem trudność z tym, żeby pójść do tych osób i powiedzieć, że dzieje im się krzywda. W związku z czym ta narracja, która od najmłodszych lat jest prezentowana dzieciom, powinna być wręcz odwrotna. **One powinny być zaprzyjaźniane z systemem sprawiedliwości właśnie po to, żeby – po pierwsze – się nie bać zawiadomić, gdy dzieje się coś złego, a po drugie – żeby nie bać się uczestniczyć w tych procedurach, w które będą uwikłane. Żeby wiedziały, że w sądzie nic im już nie grozi. Myślę, że powinna być większa edukacja już na etapie przedszkolnym.**

Czy zajmuje się Pani w Centrum Pomocy Dzieciom?

W Centrum nie spotykam się z dziećmi, ale z ich opiekunami prawnymi – w praktyce najczęściej są to rodzice lub rodzic. To za ich pośrednictwem i za pośrednic-



A woman with long brown hair, wearing a dark jacket, a red shirt, and a green scarf with a colorful patch, stands in a sunlit forest. She is looking off to the side with a thoughtful expression. The background is filled with green trees and sunlight filtering through the leaves.

Tworzenie bezpiecznej przestrzeni
dla dzieci w wymiarze sprawiedliwo-
ści to rzecz niełatwa.

twem wymiaru sprawiedliwości próbuję stworzyć w wymiarze sprawiedliwości przyjazną przestrzeń dla przyjazdu dziecka. Zaczynam przede wszystkim od tego, żeby rozeznaczyć sytuację ich reprezentacji prawnych. Co mam na myśli? Mam na myśli to, by ustalić, przez kogo zostały skrzywdzone: czy jest to osoba, która jest dla nich osobą najbliższą, czy jest to osoba, która jest po prostu osobą zewnętrzną. W kontekście tego weryfikuję, kto może być reprezentantem prawnym, bo ważnym elementem środowiska przyjaznego w wymiarze sprawiedliwości jest to, żeby dzieci były – po pierwsze – wysłuchane, czyli żeby miały prawo głosu, ale też – z drugiej strony – żeby były informowane o tym w sposób, który będzie dla nich jasny.

Bo dla dzieci bardzo ważne jest to, żeby wiedzieć, co się będzie działo, ale też żeby mieć wiedzę, jak długo będą musiały czekać. Nigdy nie możemy obiecywać, że się uda wszystko wyjaśnić szybko, że potrwa to miesiąc, dwa czy trzy, ale jakąś perspektywę czasową trzeba przed nimi roztoczyć – co najpierw, co potem.

To jest jedna rzecz, o którą dbam w pierwszej kolejności. Następnie dbam o to, żeby odbyło się przyjazne przesłuchanie – czy dziecko przesłuchiwanie będzie np. na policji.

Staram się dopilnować tego za pośrednictwem pism i telefonów, żeby to przesłuchanie odbyło się w tym miejscu przyjaznym, w warunkach, gdzie to działa odpowiednio – np. w tzw. niebieskim pokoju. Te sprawy, które trafiają do nas do fundacji, najczęściej są sprawami dotyczącymi przemocy, najczęściej wykorzystania seksualnego. To zawsze są

przesłuchania, które muszą mieć miejsce w przyjaznych warunkach. Zdarza się jednak czasami, że organy o tym zapominają. Moim obowiązkiem jest czuwanie nad tym, żeby nikt jednak o tym nie zapomnieli. Trzeba też dziecko do przesłuchania przygotować. Od razu wyjaśnię, że to nie jest czynność, która polega na tym, że jakaś osoba, np. psycholog, mówi dziecku, co ma na przesłuchaniu powiedzieć. Jest to forma edukacji nt. jak takie przesłuchanie będzie przebiegać.

Rozumiem, że chodzi o to, żeby nie okazało się, że dziecko, które np. czeka rok na przesłuchanie, nie zasłoniło się nagle milczeniem lub niepamięcią – nie dlatego, że nie pamięta, ale dlatego, że chce zakończyć przesłuchanie zestresowane sytuacją?

Dokładnie tak. Ale też – co jest ważne w trakcie tego przygotowania do przesłuchania – chodzi o to, że psycholog sprawdza, czy dziecko w ogóle umie prowadzić narrację, czyli czy ono umie opowiadać. Wtedy ćwiczą razem tę umiejętność. Na przesłuchaniu chodzi o to, żeby dziecko powiedziało to, co wie, zgodnie z prawdą, żeby odniosło się do faktu. Jeżeli ono nie będzie wiedziało, że w tym miejscu można powiedzieć, że czegoś nie wie, nie pamięta lub że nie zrozumiało pytania, tylko poczuje, że jest to rodzaj testu, to z możliwości opowiedzenia swojej historii nie skorzysta. Więc też się z nim to sprawdza i uczy się tego, że na przesłuchaniu to jest jak najbardziej okej. Trzeba też dziecku pokazać, jak wygląda pokój przesłuchań – mamy taki w fundacji. Należy zapoznać je z przestrzenią, wyjaśnić, że są tam kamery i mikrofony, wytłumaczyć, po co one są, co się potem stanie z nagraniem. Dzieci bardzo często pytają o to, czy to nagranie, które będzie tworzone w trakcie procesu, nie trafi później do internetu – czy nie będzie go na TikToku, czy ono będzie na YouTube. Te obawy trzeba rozwiązać na długo przed przesłuchaniem.

A jak wygląda Pani współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie?

W Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę wyznajemy zasadę, że najlepszą, najbardziej adekwatną formą pomocy dzieciom jest praca interdyscyplinarna. Z jednej strony więc pracujemy interdyscyplinarnie w naszym ośrodku – mamy zespół różnych specjalistów, spotykamy się co tydzień i omawiamy nasze przypadki – ale też bardzo często spotykamy się interdyscyplinarnie z innymi instytucjami.

To otrzymanie perspektywy zdarzenia, ale też różnych informacji o dziecku i jego sytuacji z innych podmiotów, które widzą dziecko w rodzinie, w innym kontekście niż my, jest jakby bezcenne.

Moja współpraca z MOPR-em opiera się głównie na tym poziomie.

Kiedy wybierała Pani prawo, to czy od razu wiedziała Pani, w którą stronę pójdzie z karierą prawniczą? Można wybrać wiele ścieżek – intratniejszych i mniej obciążających psychicznie...

Gdy myślałam w ogóle o studiach prawniczych, to planowałam, że będę pracować w jakiejś wielkiej kancelarii, zarabiać bardzo, bardzo duże pieniądze i jeździć po świecie. Natomiast gdy już poszłam na studia, to zafascynowałam się prawem karnym. Miałam wspaniałego wykładowcę na drugim roku – profesora Warlewskiego, który zajmował się głównie zagadnieniami wykorzystania seksualnego i przepisami penalizującymi te czyny. W tamtym momencie wykorzystanie seksualne było tematem, który mnie przerażał. Nie byłam wtedy odpowiednio mentalnie przygotowana do zajmowania się kontratypami. Natomiast gdy potem miałam zajęcia z procesu karnego i w związku z tym praktyki w prokuraturach, to moje zainteresowania zostały bardziej w tę stronę ukierunkowane. Później, gdy byłam w trakcie aplikacji, to zostałam trochę wolontariuszem, a trochę współ-

pracownikiem Centrum Interwencji Kryzysowej – i wtedy poczułam potrzebę pomagania osobom pokrzywdzonym. Równolegle pracowałam na aplikacji, pracowałam w kancelarii. Tam głównie reprezentowałam oskarżonych – też o pedofilię i o stosowanie innych form przemocy. Czułam się niesamowicie niekomfortowo w sytuacji obrońcy tych osób. **Kończąc aplikację, postanowiłam, że ja będę zajmować się pokrzywdzonymi, ofiarami przestępstw.**

Czy pracując z tak ciężkimi tematami możliwy jest work-life balance?

Odszkodnię jest dla mnie rodzina. Nie da się czasami, będąc matką, nie myśleć w pracy o tym, co by było, gdyby ktoś skrzywdził moje dziecko. Ale w odwrotną stronę – będąc z rodziną – staram się nie przynosić pracy do domu. Uwielbiam jeździć z córką na rowerze, spędzać z nią czas. To jest mój azyl.



CHODZI O JEDNO – O BYCIE TAM, GDZIE POTRZEBNA JEST POMOC.

MICHAŁ GONDEK

Wygląda jak muzyk alternatywny, jest psychologiem, jeździ karetką, do tego studiuje ratownictwo. Wydaje się, że Michał Gondek jest w wielu miejscach jednocześnie.



Wygląda jak muzyk alternatywny, jest psychologiem, jeździ karetką, do tego studiuje ratownictwo. Wydaje się, że Michał Gondek jest w wielu miejscach jednocześnie. Jest wiceprezesem Stowarzyszenia na Rzecz Ratownictwa ADIUTARE w Gdańsku oraz koordynatorem projektu Daj Sygnał, w ramach którego udziela pomocy przedszpitalnej osobom w kryzysie bezdomności. W każdej z tych dziedzin chodzi o jedno – o bycie tam, gdzie potrzebna jest pomoc.

Jak zostaje się człowiekiem z misją? Pańska droga wydaje się bardzo kręta – jest w niej i ratownictwo, i psychologia, i społecznictwo. Sporo w tej misji specjalizacji...

Dokładnie tak. Droga nie była pewna. Za mną prawie 10 lat edukacji okołomedycznej, czy po prostu związanej z pomocą drugiemu człowiekowi. Tak naprawdę związałem się z ratownictwem, mając już 17 lat, czyli od bardzo młodego wieku.

Chęć pomagania poczułem jeszcze szybciej – między drugą a trzecią klasą gimnazjum. Chciałem związać tą pasją swoją przyszłość. Wydaje mi się, że jest to niesamowicie potrzebne, ale też po prostu satysfakcjonujące.

Zatem jest Pan ze Stowarzyszeniem na Rzecz Ratownictwa ADIUTARE już od 17 roku życia?

Tak. To właśnie ludzie z ADIUTARE pokierowali mnie dalej. Na początku, zaraz po liceum, wybrałem ścieżkę pielęgniarską i pojechałem na studia w Słupsku. Jednak duża odległość od Gdańska, a w związku z tym od rodziny, związku i innych relacji, sprawiła, że bardzo szybko podjąłem decyzję, że po roku muszę przenieść się z powrotem do Trójmiasta. Zaplanowałem, że albo uda mi się kontynuować edu-

kcję na Gdańskim Uniwersytecie Medycznym na drugim roku pielęgniarstwa, albo wybiorę jakąś inną ścieżkę właśnie w Gdańsku. Pomimo bardzo dobrych wyników na studiach w Słupsku, nie udało mi się przenieść na II rok na GUMed, więc zdałem na psychologię i ten kierunek ukończyłem.

Potem postanowił Pan mimo wszystko wrócić do korzeni i do ratownictwa.

Zdecydowanie tak. Moje ścieżki są naprawdę niesamowite i ja w pewnym momencie starałem się iść w zgodzie z tym, gdzie mnie wiedzie nurt życia. Bo mimo że nie wszystko poszło zgodnie z planem, to już od 10 lat jestem z ADIUTARE i przez cały czas moja droga jest medyczna, chociaż skręcała w różne ścieżki pomagania drugiej osobie. Wszystkie znaki cały czas wskazywały mi, że chcę się związać z medycyną – jest dla mnie, jest wokół mnie, na wyciągnięcie ręki. Naturalną kolejną rzeczą było poddać się tej fali i z nią popłynąć. Na początku było ADIUTARE i do tych korzeni wróciłem. Mimo posiadanego dyplomu z psychologii, postanowiłem wrócić na studia jeszcze raz i już na stałe, definitywnie związać się z ratownictwem.



A dlaczego nie pielęgniarstwo? W końcu od tego Pan zaczynał.

To bardzo ciekawy, ale też bardzo kontrowersyjny temat, który dzisiaj w środowisku wzbudza dyskusję i nie ma dnia, nie ma spotkania, gdzie ta kwestia się nie pojawia.

Dlaczego?

Pielęgniarstwo jest świetne z tego względu na to, że pozwala na olbrzymi rozwój. W pielęgniarstwie z biegiem czasu ma się wiele ścieżek edukacji, możliwości kształcenia się, kwalifikowania w danych dziedzinach. Jednak ja chcę podążać w kierunku medycyny przedszpitalnej, ratownictwa jako takiego, a tutaj w pracy z pacjentem wymagającym natychmiastowej pomocy, większe możliwości i większe uprawnienia daje ratownictwo medyczne.

Jest Pan koordynatorem akcji Daj Sygnał. Jakie były początki tego projektu?

Projekt Daj Sygnał zaczął się od rozmów. Od sygnałów, jakie są potrzeby pracow-

ników Wydziału Reintegracji Osób Bezdomności w Gdańsku. Wydział działa już bardzo długo i bardzo prężnie, jednak na co dzień w swojej praktyce zespół mierzył się z problemami, na które nie znał odpowiedzi. Była, a właściwie nadal jest w Polsce, pewna luka, która sprawia dodatkowe trudności w pracy socjalnej z osobami w kryzysie bezdomności. Osoba, która jest nieubezpieczona, która własnymi siłami nie dotrze do lekarza, nie dotrze do placówki, która z powodu skrajnego zaniedbania i braku środków nie dojedzie do szpitala, często nie skorzysta z pomocy na czas lub skorzysta z niej w ostatnim momencie. **Nie oszukujmy się – osoby skrajnie zaniedbanej nie jesteśmy w stanie wsadzić do taksówki, nie jesteśmy w stanie wsadzić do autobusu bądź do prywatnego samochodu i gdzieś przewieźć.**

Bo jest to po prostu dla nas i dla innych osób bardzo duże zagrożenie. Pojawiały się więc pytania od pracowników Wydziału Reintegracji Osób Bezdomności i odpowiedzią na te pytania został projekt Daj Sygnał.

Jaka była Pana rola od początku?

Pacjent w kryzysie bezdomności
jest szczególnym wyzwaniem
także dlatego, że zazwyczaj nie
wierzy w system, nie ufa mu.



Od początku moją rolą było wsparcie w stworzeniu tego projektu, stworzenie zarysu oraz koordynacja całego zespołu i projektu. Ponadto odpowiadam za bezpośredni kontakt z pracownikami socjalnymi. Działam też w terenie, bo pomimo pewnych czynności administracyjno-logistycznych, staram się być jak najczęściej na wyjazdach karetki i służyć pomocą.

Powiedział Pan, że zawsze chciał pomagać, ale pomagać można w różnych miejscach i różnym osobom. Można pomagać w hospicjach, można pomagać w szpitalach, na oddziałach dziecięcych albo na oddziałach onkologicznych. Pan wybrał pracę z osobami w kryzysie bezdomności.

Grupa osób w kryzysie bezdomności jest grupą szczególną – niestety są to osoby na marginesie, skrajnie wykluczone z wielu bardzo różnych powodów. Jest to wykluczenie społeczne, ale przede wszystkim także wykluczenie systemowe. Pacjent w kryzysie bezdomności jest szczególnym wyzwaniem także dlatego, że zazwyczaj nie wierzy w system, nie ufa mu. I system opieki zdrowotnej nie jest wyjątkiem.

W przypadku osoby żyjącej na ulicy zespół ratowniczy również musi wykazać się ograniczonym zaufaniem. Poziom konfabulacji, ukrywania niektórych faktów w przypadku osób w kryzysie bezdomności bywa szczególnie wysoki. Studia psychologiczne pomagają?

Tak, przydają się. Jestem zwolennikiem holistycznego postrzegania naszych pacjentów. **Moje łączenie psychologii z medycyną przedszpitalną czy z ratownictwem tak naprawdę zaczyna się już na etapie spotkania zespołu, który wyjeżdża do pracy z osobami w kryzysie bezdomności.** Moja praca polega między innymi na odpowiednim opisanu tego, co może nas spotkać, na pewnym merytorycznym przygotowaniu naszego zespołu. Musimy jako zespół mieć podstawowe informacje na temat tego, z czego pewne zaburzenia czy też zaniedbania wynikają.

Pacjent być może ich nam nie zdradzi, a my mamy zupełnie inne niż on życiowe doświadczenia. **Życie na ulicy to często problem złożony, wynikający czasami już ze środowiska domowego czy rodzinnego. Kryzys bezdomności to nie jest coś, co zaczęło się przed miesiącem czy rokiem. To suma wielu kłopotów, z którymi niektórzy mierzą się od początku swoich dni.** Zespół musi mieć tę świadomość. Mamy pacjentów zaburzonych, mamy pacjentów, którzy nie są spójni w wywiadzie, którzy konfabulują, opowiadają historie, które na końcu tej wypowiedzi nie łączą się ze sobą. I tutaj pojawia się pytanie – czy podążamy tą ścieżką ich opowieści, czy próbujemy zrozumieć tę osobę w inny sposób? Czy zakładamy, że jest to wytwór jakiegoś problemu i próbujemy do tej osoby podejść, czy zrozumieć ją w inny sposób?

Karetkę, którą jeździcie w ramach projektu „Daj sygnał”, często opatruje pacjentów, nie zabierając ich do szpitala. Udzielacie pomocy doraźnej. Wiedza o tym, że wasz pacjent nie będzie mógł się normalnie umyć, że ze swoim opatrunkiem zostanie w pustostanie, że o wielu zaleceniach nie będzie pamiętał – także jest ważna.

Tak, oczywiście. Dlatego też nasze opatrwanie, to co my robimy, musi być trwałe i musi zapewnić zabezpieczenie i ochronę na dłuższy czas. Korzystamy z opatrunków specjalistycznych i wysokospecjalistycznych. Nie jest to standardowy plaster, gaza czy bandaż, lecz taki opatrunek, który u osoby z trudnymi ranami i w trudnej życiowej sytuacji sprawdzi się nawet do tygodnia, a więc do czasu, w którym znów się z nią spotkamy podczas objazdu naszej karetki. To rzeczywiście przynosi rezultat. To nie jest zamiennik szpitalnego oddziału ratunkowego, oddziału chirurgii, placówki, gdzie oni mogą być pielęgnowani tak naprawdę na co dzień i ta pomoc może być im codziennie oferowana. Jednak jest to pewien substytut, pewien ekwiwalent, ale taki, który pozwala przetrwać.



Jak często zdarza się, że ktoś nie chce dać sobie pomóc, nie chce dać wam do siebie podejść?

To się zdarza. I tutaj właśnie bardzo ważne, kluczowe wręcz jest zrozumienie, dlaczego tak jest.

Praca z osobami w kryzysie bezdomności, nawet w naszej strukturze medycznej czy przedszpitalnej, to jest zupełnie coś innego niż standardowa medycyna przedszpitalna.

Działamy w innych warunkach niż standardowy zespół ratownictwa medycznego. Przede wszystkim dlatego, że nasza praca nad konkretną jednostką to często jest proces. To nie jest tak, że my przyjedziemy, udzielimy pomocy i już nie wrócimy. Często, kiedy otrzymujemy zgłoszenie od mieszkańców o bytowaniu jakiejś osoby w danej przestrzeni, nikt nie gwarantuje tego, że nasza pierwsza interwencja będzie interwencją udaną, ale w naszym przypadku nie będzie jedyną. Mieliliśmy już parę bardzo spektakularnych przypadków, w których praca nad jedną osobą to były tygodnie, a nawet miesiące. Często pierwsze spotkania, pierwsze interwencje to są rozmowy.

Drugie, czasem również trzecie spotkanie to jest również tylko i wyłącznie rozmowa, bo my musimy zdobyć zaufanie. Osoby bytujące na ulicy nie mają zaufania do środowiska medycznego, często nie mają zaufania do ludzi w ogólności. Niedawno mieliśmy pacjenta w stosunkowo ciężkim stanie, w 20-letnim ciągu alkoholowym. Przyszedł do nas już w trakcie trwania delirium alkoholowego, obie nogi miał w opłakanym stanie. Powiedział nam, że gdyby nie to, że koledzy mu przekazali, że tego i tego dnia będziemy tutaj i tutaj z naszą karetką, to prawdopodobnie nie skorzystałby z pomocy. Gdybyśmy mu wtedy nie pomogli, to następnym etapem byłaby prawdopodobnie amputacja obu kończyn.

Co uznaje Pan za sukces w pracy?

Jest wiele sukcesów – na przykład historia pewnego pacjenta z rodzaju trudnych, a nawet bardzo trudnych. To był człowiek, wobec którego podejmowaliśmy wiele prób pomocy, wiele interwencji, bo wiedzieliśmy, że jego sytuacja jest pilna. To był pacjent skrajnie obciążony kardiologicznie, z ciśnieniem, które było nieoznaczalne na automatycznym ciśnieniomierzu. Pacjent, któremu w najbliższym czasie groził udar albo zawał mięśnia sercowego. Wiedzieliśmy, że jeżeli my mu nie pomożemy, to on sobie sam nie poradzi. Dodatkową trudnością było to, że bytował w namiocie przy nasypie

kolejowym, absolutnie pośrodku niczego – nie było tam dojazdu i nie było ludzi. On wybrał sobie takie miejsce właśnie po to, by dotarcie do niego było skrajnie trudne. W okresie zimowym prosiliśmy patrol policji, aby nas dotransportował do tego miejsca swoim terenowym samochodem. Pomimo potrzeby hospitalizacji, ten pacjent po prostu nie wyrażał na to zgody. Bez problemu podpisywał wszystkie dokumenty o tym, że jest świadomy zagrożenia i ryzyka, ale na pomoc się nie zgadzał. To był po prostu pacjent zrezygnowany, który chciał zasnąć i już się nie obudzić. Był tak głęboko zdemotywowany, że nie chciał nawet wyjść z tego namiotu i gdziekolwiek się przejść. Nie pamiętam już dokładnie, ile razy interweniowaliśmy w jego przypadku. Prób było kilka, być może nawet dziesięć. I kiedy my jako zespół też już zaczęliśmy wątpić, że uda się go przekonać – nagle zgodził się pojechać z nami. Zapewniliśmy mu miejsce w placówce pomocowej. Zgodził się, został tam przewieziony i dwa tygodnie później, po być może pół roku pracy nad tą osobą, spotkaliśmy go w tej placówce. Minęły dwa tygodnie i z pacjenta skrajnie zaniedbanego, leżącego w namiocie, w śniegu, pośrodku niczego – spotkaliśmy mężczyznę, który w dżinsach i w koszuli leżał na swoim łóżku i rozwiązywał krzyżówki. Niesamowicie szczę-

śliwy, usatysfakcjonowany, pod opieką medyków, pod opieką psychologiczną i w towarzystwie innych współlokatorów. A jak często zdarzają się sytuacje niebezpieczne? Bo nie jest tajemnicą, że ratownicy medyczni często są ofiarami ataków.

Agresja to jest temat trudny. Osoby w kryzysie bezdomności to są ludzie, którzy bardzo często, a w jakikolwiek sposób są uzbrojeni, przygotowani do walki, bo w tym środowisku dzieją się różne rzeczy, więc oni też muszą po prostu o siebie zadbać. Jednak ja nigdy nie spotkałem się z agresją fizyczną choć często spotykam się z agresją werbalną. Nikt nam jako zespołowi nie groził, chyba że niestety mówimy o użyciu środków psychoaktywnych.

Osoby pod wpływem alkoholu bądź pod wpływem innych środków bywają agresywni. Niezależnie od kryzysu bezdomności?

Niezależnie od kryzysu bezdomności. Tutaj nie ma chyba różnicowania.

A jak dba Pan o siebie? W jaki sposób się Pan odcina od pracy?

Ponownie – jest to bardzo trudne pytanie. W tej pracy work-life balance jest waż-





ny, ale trudny do osiągnięcia, zwłaszcza kiedy obowiązki się przeplatają ze sobą, gdzie również działamy interwencyjnie i czasem, jak mówimy u siebie w pracy – trzeba gasić pożary. Coś się dzieje tu i teraz i trzeba rzucić wszystko, by ratować sytuację.

Przyznam jednak, że pomimo minusów takiej pracy, kiedy z minuty na minutę trzeba się zmobilizować i być już w innym miejscu – to daje to niesamowity zastrzyk adrenaliny i jest to coś, co rzeczywiście napędza i daje ogromną motywację.

Jak znajdować ten balans? Myślę, że przede wszystkim towarzystwem, relacjami, rodziną, przyjaciółmi i czasem, kiedy

mogę odłożyć telefon, wyciszyć go i na chwilę nie myśleć o pracy. Czy przy tego rodzaju adrenalinie w pracy jest jeszcze miejsce na inne pasje?

Pasją jest muzyka. Przez jakiś okres czasu tworzyłem muzykę, interesowałem się DJ-ingiem. Miałem też epizod z zagrania kilku koncertów. To także był niesamowity zastrzyk adrenaliny, bardzo przyjemne i satysfakcjonujące doświadczenie. Jednak w pewnym momencie trzeba było podjąć dojrzałą decyzję, że rzeczywiście na to nie ma już czasu.



BARDZO LUBIĘ TĘ PRACĘ, CZUJĘ SIĘ W NIEJ DOBRZE.

SIOSTRA SAMUELA

O habicie mówi, że jest jak peleryna superbohatera, ale że przychodzi z tym strojem wielka odpowiedzialność... Że habit wzbudza zaufanie, dla wielu osób szukających wsparcia jest zielonym światłem, sygnałem, że tutaj mogą poprosić o pomoc.





O habicie mówi, że jest jak peleryna superbohatera, ale że przychodzi z tym strojem wielka odpowiedzialność... Że habit wzbudza zaufanie, dla wielu osób szukających wsparcia jest zielonym światłem, sygnałem, że tutaj mogą poprosić o pomoc. I że bardzo lubi nosić ten strój – Siostra Samuela Ciesielska tą „peleryną” od wielu lat osłania kobiety przybywające do Domu Samotnej Matki w Gdańsku Matemblewie.

Czy siostrę zakonną może coś w pracy... wkurzać?

Lubię swoją pracę – to przede wszystkim. A czy ona mnie wkurza, czy coś mnie w niej denerwuje? Są takie momenty, kiedy człowiek musi troszkę wewnątrz siebie powalczyć ze sobą, niekoniecznie dając te emocje, które przynoszą spokój i ukojenie. Niemniej, nigdy tych złych emocji nie wyrażam w słowach, nie wypuszczam ich na zewnątrz. **To wymaga dużo pracy nad sobą, żeby tych emocji nie pokazać – inaczej mogłabym ludziom, którym mam za zadanie pomóc, zaszkodzić.**

A jak rozpoczęła się Siostry zakonna droga?

Będąc osobą, która skończyła liceum medyczne, zdecydowałam się na to, żeby pójść do Zgromadzenia Sióstr Kanoniczek Ducha Świętego, z którym już wcześniej utrzymywałam kontakt. Z siostrami, jeszcze w liceum, udzielałam się jako wolontariuszka, mając jako bardzo młoda dziewczyna cały czas na uwadze to, żeby pójść do zakonu i żeby być tą osobą, która coś robi dla innych. Więc to mi towarzyszyło przez całe moje pięcioletnie liceum, by podjąć decyzję. I cały czas gdzieś w trakcie szkoły próbowałam być obok tych ludzi, którzy potrzebują pomocy. Jak to było z pomocą? Czym się siostra zajmowała?

Z koleżankami i kolegami wyruszaliśmy do ludzi starszych, nasza szkoła miała taką swoją „bazę” osób potrzebujących wsparcia. Uczestnicząc w różnych akcjach szkolnych, czasem wyjeżdżałam z chorymi, z osobami niepełnosprawnymi na obozy. Wtedy pielęgnowałam moje

pragnienie pomocy – wiedziałam, że tą drogą chcę dalej kroczyć. Poza tym podczas wyjazdów na rekolekcje poznałam osoby zakonne, siostry.

Czyli Siostry podopieczni to przez te lata zarówno osoby starsze, jak i dzieci?

Obecnie pracuję w Domu Samotnej Matki Caritas w Gdańsku Matemblewie. Pracuję i z samotnymi mamami, i z ich dziećmi.

Bardzo lubię tę pracę, czuję się w niej dobrze. Chcę, żeby osoby, które tam przychodzą, doświadczały miłości prawdziwej, żeby mogły odzyskać swoje siły, żeby mogły podjąć normalne życie.

Relacje zakonne, duchowe to jedno, ale w pracy socjalnej kontaktuje się siostra także z wieloma innymi instytucjami, na przykład Gdańskim Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie.

Od momentu, kiedy zaczęłam pracę w Gdańsku, zawsze relacje z MOPR-em i w ogóle z osobami, z którymi współpracujemy, były dobre. To są osoby, które mnie wspierają, zawsze mogę się do kogoś zwrócić, mogę poprosić o wsparcie i zawsze je z życzliwością otrzymuję.

A jak wygląda ten kontakt?

Mamy jako organizacja prowadząca Dom Samotnej Matki umowę zawartą z MOPR, więc łączy nas wiele pracy dokumentacyjnej. MOPR pilnuje, byśmy mieli zrobione sprawozdania, to z nimi ustalamy też przyjmowanie do naszego domu mam. Zawsze, kiedy dzwonię z pytaniem, jak podejść do danej sprawy, MOPR służy pomocą.

Kiedy laik myśli o domu samotnej matki, to w pierwszym momencie stereotypowo myśli się o tym, żeby po prostu dać schro-

nienie, dać dom kobietom z dziećmi, które nie mają domu. Ale z drugiej strony to też są kobiety, które często wcześniej były skrzywdzone, które być może wymagają pomocy prawnej, pomocy psychologicznej. Siostry też często pośredniczą, poszukują takich rozwiązań dla tych matek.

Cały zespół, który pracuje w domu samotnej matki, to nie tylko my – siostry, ale także psycholog, terapeuta... Wokół potrzebującej mamy zbiera się cały zespół. Właśnie to sprawia, że mamy odzyskują u nas siły i zaczynają inaczej myśleć. Gdybyśmy były tylko same, to jakąś część tej pomocy byśmy dały, ale nie całą. Każda mama, która przychodzi do nas, ma swoje przeżycia, czasami bardzo mocne, które wymagają dużo pracy z jej strony, ale też z naszej. Do każdej mamy staramy się podchodzić bardzo indywidualnie, ponieważ wiemy, że każda trochę inaczej przechodzi swoje problemy. W przypadku każdej z mam wiemy, że było trudno i że po wyjściu może znaleźć się w różnych warunkach, czasem bardzo niebezpiecznych, jeżeli chodzi o dziecko. Dlatego podejmujemy tak zwany plan działania, czyli rozpracowujemy, co jest priorytetem



Do każdej mamy staramy się podchodzić bardzo indywidualnie, ponieważ wiemy, że każda trochę inaczej przechodzi swoje problemy.



dla niej, co musi najpierw zrobić, i dopiero potem staramy się jakoś konkretnie pomagać im w szukaniu mieszkania, pracy. Stopniowe pomaganie to nie jest to, że od razu mama przyjdzie do domu samotnej matki i od razu jej tam narzucamy jakieś trudne zadania. Trzeba wszystkie jej rany leczyć powoli, stopniowo. Nigdy nie da się tego zrobić szybko.

I musimy mieć dużo cierpliwości, dużo wyrozumiałości dla tych mam. Ponieważ wiemy, że nie jest im łatwo i z pewnością nie od razu wyrosną im skrzydła, w które będziemy mogły im „dmuchnąć”.

To w takim razie ile trwa hodowanie skrzydeł? Jaki czas spędzają u Was matki?

Panie przebywają u nas jeden rok, bo tak

mamy w statucie. Nie jest to jednak ścisła reguła, ponieważ jeżeli dana mama rozpoczęła jakąś terapię, rozpoczęła działania w stosunku do siebie czy dziecka, to musimy dać jej szansę na zakończenie leczenia. Wtedy przedłużamy jej pobyt, bo wiemy, że to nie jest tak, że pewne rzeczy się dzieją zgodnie z harmonogramem. Wtedy mama zostaje u nas dłużej, zwłaszcza wtedy, kiedy widzimy, że ma ona dużo motywacji, chce zmienić swoje życie, że robi wszystko, żeby pomóc sobie i dziecku.

A w jakim wieku są – idąc tropem raz obranej metafory – pisklęta?

Nasze pisklęta i dopiero narodzone – najmłodsze ma teraz dwa tygodnie – a najstarszedziecko u nas to siedmiolatek. W statucie opiekujemy się dziećmi od urodzenia do siódmego, ósmego roku życia. Dużo dzieci teraz jest młodszych, są też mamy, które oczekują narodzin. Więc jesteśmy jako siostry obecne w różnych okresach życia dzieci i to jest dla nas miłe.

A czy zdarzały się w pracy z samotnymi matkami decyzje trudne? Wtedy, kiedy Wy jako siostry, ale także jako cała ta ekipa „pomagaczy”, widzieliście, że w tym przypadku skrzydeł nie da się wyhodować, że być może trzeba podjąć inne, trudniejsze decyzje?

Oczywiście, że były takie decyzje, które musieliśmy przeżyć i po prostu powiedzieć mamie, że lepiej będzie dziecku pod inną opieką. Najczęściej sama matka nie jest wtedy do końca świadoma tego, co się z nią dzieje, ponieważ zdarza się np. mocno zaawansowane uzależnienie od narkotyków czy alkoholu. Na tym etapie niemożliwe jest, żeby mama była z dzieckiem, więc musimy w takich przypadkach podjąć trudną decyzję i wytłumaczyć tej mamie, że to trochę nie ten czas, żeby ona to dziecko miała przy sobie. No, nigdy nie mówimy, że to dziecko jest jej zabrane na zawsze, że nie odzyska tego dziecka, ale priorytetem zawsze



jest to, że najpierw musi podjąć leczenie siebie i dopiero potem jest szansa na odzyskanie dziecka. Były u nas momenty, w których matka chciała to dziecko mieć przy sobie, bo wydawało jej się, że już da radę, ale niestety nie da się tak – często taka niegotowa mama zostawia u nas dziecko i długo nie wraca do domu. I to już jest taki moment, gdzie musimy w Domu Samotnej Matki podjąć konkretne decyzje dla dobra dziecka.

Jakie stereotypy ciągną się na przykład za domem samotnej matki? Albo czego my, media, dziennikarze, nie powinniśmy powtarzać, bo sprawia, że mamy jakąś taką fałszywą narrację?

Wydaje mi się, że Dom Samotnej Matki jest takim miejscem, gdzie pewnie może wiele osób myśleć, że to są osoby, które nie zasługują na pomoc, że same sobie takie życie zbudowały... Natomiast według mnie każda osoba, która trafia do tego domu, już podjęła pierwszy krok, by zmienić swoje życie – pokazuje, że chce mieć dziecko przy sobie, że chce podjąć jakieś leczenie siebie czy dziecka. Stereotypy na temat naszych mieszkanek są – każdemu się wydaje, że to są osoby, które nie pracują, które niewiele robią, nie potrafią też na swoje życie zarobić. Ale wydaje mi się, że tutaj ja dochodzę do czego innego – jednak nie da się tego tak przekreślić. Ale nie wiemy przecież, jako osoby z zewnątrz, co dana osoba przeżyła, gdzie ona była, dlaczego się znalazła w domu? Dlaczego potrzebuje pomocy? Warto więc najpierw zobaczyć z bliska, dlaczego ta mama tak się zachowuje, a nie inaczej. To są często konsekwencje życia, które miała w domu, gdzie często sama nie doświadczała miłości ze strony swoich najbliższych. Więc to wszystko na nią wpłynęło i wydaje mi się, że w którymś momencie człowiek już traci siłę.

I właśnie dlatego, jeżeli trafia do placówki mama i potrzebuje pomocy, to musimy jej udzielić, ale nie osądzać, bo

nie wiemy do końca, dlaczego ta osoba jest w takiej sytuacji, a nie innej.

Czy zdarzają się momenty, w których siostry spotykają swoje mamy – te wcześniej samotne – po latach?

Czasem przyjeżdżają do naszej placówki już po jej opuszczeniu i mamy z nimi kontakt. Oczywiście w różnym wymiarze – czasem potrzebują dalszej pomocy, dalszego wsparcia, i my wciąż dla nich jesteśmy w gotowości. Ale są też takie mamy, które przyjeżdżają do nas, by się pochwalić tym, jak żyją teraz – że nie mieszkają na działkach, że mogą podjąć pracę, że mają dom, rodzinę. **No i to nas bardzo cieszy, że nasza praca, nasza misja, którą podejmowałyśmy – czasami w wielkim trudzie i w której długo trzeba było czekać na owoce – przyniosła efekty.**

A w jaki sposób siostra odpoczywa?

Uwielbiam pracę w ogrodzie. Mamy w Matemblewie ogródek i często spędzam w nim czas, dbając, by wszystko mogło wzrastać.



BO „POMAGACZEM” SIĘ JEST I JUŻ NIC TEGO W CZŁOWIEKU NIE ZMIENI

TOMASZ MARUSZAK

Mówi o sobie „zawodowy pomagacz”. Tomasz Maruszak tym, że chce nim być, wiedział już od liceum, choć wtedy jeszcze nie wiedział dokładnie, dokąd poniesie go droga. W swoim życiu miał przerwę od pracy socjalnej, ale na krótko. Bo „pomagaczem” się jest i już nic tego w człowieku nie zmienia.



Mówi o sobie „zawodowy pomagacz”. Tomasz Maruszak tym, że chce nim być, wiedział już od liceum, choć wtedy jeszcze nie wiedział dokładnie, dokąd poniesie go droga. W swoim życiu miał przerwę od pracy socjalnej, ale na krótko. Bo „pomagaczem” się jest i już nic tego w człowieku nie zmienia. Dziś jest kierownikiem noclegowni dla mężczyzn prowadzonej przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta.

Większość pracowników socjalnych to kobiety. Skąd pomysł na taką ścieżkę zawodową?

Już w szkole średniej angażowałem się w wolontariat – to była praca z osobami niepełnosprawnymi, szczególnie z dysfunkcją ruchu – mogłem pomóc kogoś przenieść, być oparciem w dosłownym znaczeniu tego słowa, więc dość wcześnie odkryłem, że praca dla innych osób sprawia mi przyjemność i że jako mężczyzna znajdę w niej dla siebie miejsce. Wybrałem studia w Słupsku – wtedy ta uczelnia nazywała się Wyższą Szkołą Pedagogiczną, dziś to już Uniwersytet Pomorski. Po ukończeniu uczelni wróciłem do Trójmiasta, niemal od początku odnalazłem się w pracy z różnymi środowiska-

mi – między innymi z osobami w kryzysie bezdomności.

Nie było momentów zwątpienia?

Były, to jest praca obciążająca psychicznie i jednocześnie nie dająca perspektywy wielkiego zarobku, a ja jestem mężem i ojcem rodziny. Był w moim życiu czas, kiedy zrobiłem sobie przerwę i zacząłem pracę w... hurtowni elektrycznej.

To się nazywa przebranżowienie!

Po tej przygodzie do dziś nie mam problemu, by wymienić i wybrać gniazdko czy lampę. **To była dobra praca, ale jednak jak się ma bycie „pomagaczem” we krwi, to ciężko o tym zapomnieć. Po roku wróciłem do pracy socjalnej.** Pojawiła się propozycja pracy z osobami w kryzysie bezdomności. Od 2005 jestem kierownikiem noclegowni dla mężczyzn.

Bezdomność kojarzymy jednoznacznie – oczyma wyobraźni widzimy kogoś, kto żebrze na ulicy, wygląda niechlujnie, jest nietrzeźwy. Pan ma do czynienia z różnymi twarzami bezdomności i ubóstwa.

Myślę, że stereotypy są związane z tym,

że te osoby, które żyją na ulicy, widzimy najczęściej i tak kojarzymy bezdomność. Natomiast to jest poniżej 20% ogółu osób bezdomnych, więc cała reszta tych osób, która jest w kryzysie bezdomności, mimo że mijana przez nas każdego dnia, pozostaje ze swoim problemem niezauważona.

Mówiąc „my”, mam na myśli społeczeństwo, bo potrafię sobie wyobrazić, że ktoś, kto nie pracuje z bezdomnymi, po prostu nie wie, na co patrzeć. To są ludzie schludni, czasami pracujący, ale nie mający gdzie mieszkać.

Część z waszych mieszkańców po prostu rano wychodzi do pracy?

Tak, ale nie zawsze to, co zarobią, wystarcza na samodzielność. Czasami problemem jest zadłużenie, bywa też – i to często – że brak jest zdolności podstawowej ekonomii. W tym kontekście staramy się przyglądać temu i reagować. Jeśli osoba wyraża taką chęć, to zatrudnienie jest stałe, staramy się wówczas wdrażać programy aktywizacyjne i mieszkaniowe.

A jak wygląda życie w noclegowni?

To jest miejsce na nocleg, nie do mieszkania. Staramy się, by było to miejsce do stawiania na nogi, ale nie do zapuszczania korzeni. W jednej sali noclegowni może spać do 6 mężczyzn. Mają dostęp do łazienki i pryszniców. W noclegowni przy ul. Żaglowej w Gdańsku, a więc niedaleko centrum miasta, nie zapewniamy posiłków. Panowie mają dostęp do kuchni i sami, w godnych warunkach, mogą zatroszczyć się o swoje wyżywienie. Podkreślamy to, że noclegownia jest placówką tymczasową, to każdy jednak próbuje sobie skonstruować takie własne miejsce do życia. No i mimo że tej przestrzeni w salach nie ma dużo, to jest indywidual-



zacja – na łózkach pojawiają się wlepki ulubionej drużyny, jakiś plakat, zdjęcie, magnes czy też inne pamiątki w okolicy miejsca do spania.

Co z warunkami abstynencji? Podobno niektórzy wolą żyć na ulicy, bo tam nie muszą walczyć z nałogiem.

Tak, noclegownia jest dla osób, które są trzeźwe, więc my też badamy tę trzeźwość. To nie jest tak, że badamy każdą osobę, raczej te osoby, które w jakiś sposób zachowują się trochę inaczej. Chodzi o to, żeby po prostu było w placówce bezpiecznie. No oczywiście regulamin mówi o tym, że zabronione są jakiekolwiek akty agresji czy sprzeczek. Niemniej, w przypadku kiedy mamy na naszym pokładzie 50 mężczyzn, to te konflikty się oczywiście zdarzają. Na przykład jakieś drobne wymiany zdań na temat zajętej kuchni czy zajętego krzesła. I to są takie zwykłe, codzienne sprzeczki. Jeśli są trochę większe, czy zaczyna się podniesiony głos, czy wyzwisko, to wtedy reagu-



Łatwo jest poświęcić 30 sekund na
wyciągnięcie portfela i wręczenie 5 zł,
ale w ten sposób nie pomagamy, tylko
oszukujemy własne sumienie..





jemy. Natomiast w przypadku, kiedy to są jakieś ostre konflikty, jakieś zagrożenie fizyczną agresją, to wtedy interweniuje- my – jeśli jesteśmy w stanie, to my sami, a w skrajnych przypadkach wzywamy też odpowiednie służby do pomocy. Zapew- niacie nocleg, nie zapewniamie posiłków, żeby zmobilizować do samodzielności. Czy macie jeszcze jakieś inne narzędzia, warsztaty, spotkania?

Oczywiście współpracujemy zarówno z innymi organizacjami, jak też z innymi podmiotami w naszej organizacji. Prowa- dzimy na przykład cztery centra integra- cji społecznej i nasi mieszkańcy często są też klientami tych centrów. Są takie miejsca, gdzie osoby uczą się na nowo nawyku pracy, przygotowują się po pro- stu do zatrudnienia. Jest tam wiele zajęć i społecznych, i zawodowych. Mamy też w placówce zatrudnionego pracownika so- cjalnego, który jest do dyspozycji naszych mieszkańców. Służy informacją na temat dostępnych form pomocy. Na stałe pro- wadzimy w towarzystwie taki program asystentury, zmierzający do usamodzi- elnienia, więc każda zainteresowana

osoba może podjąć taką współpracę i realizować swoje plany wyjścia z sytuacji bezdomności.

Jak powinniśmy reagować, widząc kogoś na ulicy, żyjącego na ulicy?

Warto jest przede wszystkim nie oceniać tych osób, bo przecież nie wiemy, jak ży- cie tej osoby przebiegało, że jest w tym miejscu, w którym jest.

Zawsze zachęcam do tego, żeby poświę- cić takiej osobie kilka chwil swojego życia na rozmowę, na zapytanie, co robi, dla- czego jest w tym miejscu, dlaczego prosi nas o pieniądze, jak sobie wyobraża spo- żytkować te pieniądze, które my jej damy na drodze do samodzielności. Bo najczę- ściej pieniądze przekazane na ulicy są przeznaczone na bieżące potrzeby, które nie przybliżają do samodzielności – na przykład związane z nałogiem. Łatwo jest poświęcić 30 sekund na wyciągnięcie

portfela i wręczenie 5 zł, ale w ten sposób nie pomagamy, tylko oszukujemy własne sumienie. Zróbmy coś więcej, zapytajmy, czego ta osoba faktycznie potrzebuje, a jeśli chcemy wesprzeć finansowo – wspierajmy organizacje, które profesjo- nalnie zajmują się pomocą.

Można placówki dla osób bezdomnych wspierać finansowo. Niektórzy decydują się na pomoc rzeczową.

Warto zawsze zapytać o to, czego my po- trebujemy. Warto zatelefonować, zapy- tać do jednej czy drugiej placówki. Prze- strzegam przed sytuacją, w której robimy porządek w szafie i przywozimy, co tam z tej szafy wypadło. Tu, w noclegowni, cza- sem mamy z takim darem więcej proble- mu niż pożytku. Na pewno cały czas po- trebujemy ręczników, pościeli, na pewno męskich ubrań, ale takich codziennych, niewizytowych: swetrów, kurtek, spodni, koszulek.

Mówiliśmy o kłótniach, a czy zawiązują się w noclegowni przyjaźnie?

Nie wiem, czy można by to nazwać przy- jaźniami, natomiast na pewno jest to jakiś rodzaj znajomości, które widać w codziennym życiu – na przykład panowie pomagają sobie na mieście. Zauważam też, że część osób, pomimo że narzekają na współmieszkańców, to po wyprowadz- ce do mieszkania treningowego czy do innego samodzielnego lokalu, powraca, bo doskwiera im samotność. Wracają do placówek, odwiedzają kolegów, utrzymu- ją jakiś kontakt z nimi, bo są przyzwycza- jeni. Bo latami lub miesiącami przebywali w placówce. **Przyzwyczaili się do tego, że cały czas coś się dzieje, że jest kilkun- stu, kilkudziesięciu kolegów, z którymi w każdej chwili mogą porozmawiać lub się posprzeczać, wymienić poglądy.**

Co Pan mówi osobie usamodzielniającej się? Wyprowadzającej się z noclegowni?

Do nie zobaczenia. Często wywołuje to zdziwienie, ale przecież o to chodzi – by nie powracać do sytuacji bezdomności. A gdy przypadkiem po latach spotkacie się na ulicy?

Często słyszę „dzień dobry”. Nikt z spotkanych przeze mnie panów nie udaje, że mnie nie zna. Czasami wymieniamy kilka słów i idziemy dalej.

Jak często zdarza się wyjście z bezdomności?

Wyjście z bezdomności zdarza się bardzo często. W każdym miesiącu ktoś z bezdomności wychodzi. Pewnie gdyby porównać skalę osób bezdomnych do skali usamodzielnień, to ona nie jest zbyt wielka, bo mamy tutaj w naszej placówce 50 osób, ale w pozostałych placówkach pewnie jeszcze około 200. Myślę, że w skali roku usamodzielnia się około 20 osób. I to jest też różna formuła usamodzielniania, różny stan.

Na pewno w swojej karierze mogę wymienić kilkadziesiąt przykładów osób, które z bezdomności wyszły na stałe. Więc to jest i dużo, i mało.

Lubi Pan swoją pracę?

Lubię swoją pracę. Pracuję już ponad 20 lat z osobami, które doświadczają bezdomności, i każdego dnia odkrywam nowe tego aspekty. Sukcesy naszych klientów to coś takiego, co buduje i motywuje do dalszej pracy. Tak, zdecydowanie lubię swoją pracę.

A co robi Pan, by się od niej oderwać?

Gdy jestem z rodziną, nie wracam myślami do pracy. Lubię jeździć na rowerze. Lubię też naprawiać rowery i mam do tego talent.



TO PO PROSTU RODZINA

ALEKSANDRA I ANDRZEJ BARAN

Nie można zaplanować emerytury od rodzicielstwa. Z taką myślą wzrasta większość ludzi i stąd też dla kogoś kto nie miał do czynienia z systemem pieczy zastępczej dziwne jest pełne zrozumienie hasła „Rodzina Zawodowa”.



Nie można zaplanować emerytury od rodzicielstwa. Z taką myślą wzrasta większość ludzi i stąd też dla kogoś kto nie miał do czynienia z systemem pieczy zastępczej dziwne jest pełne zrozumienie hasła „Rodzina Zawodowa”. Większość rodzin zawodowych planuje odpoczynek, gdy ich podopieczni się usamodzielnią – osiągną pełnoletność i dojrzałość, która pozwoli im na stanięcie na własnych nogach. **Takie rozwiązanie nie wchodzi jednak w grę, gdy mowa o zastępczych rodzicach dzieci z niepełnosprawnością.** Szczególnie taką, gdy o usamodzielnieniu się nie może być mowy. Aleksandra i Andrzej Baranowie mają 10 dzieci: biologicznych, dorosłych, usamodzielnionych, spełniających się życiowo, sprawnych, z niepełnosprawnością, głęboko niepełnosprawnych, żyjących i pozostających w pamięci, wszystkie kochane. W tej konstelacji ciężko wyznaczyć

granice: rodzina biologiczna, rodzina zastępcza, rodzina zawodowa. To po prostu rodzina mówią mi moi bohaterowie, gdy odwiedzam ich mieszkanie, w starej klimatycznej kamienicy na gdańskim Dolnym Mieście.

Przedstawmy zatem wszystkich członków tej konstelacji...

Ola: Są nasze najstarsze biologiczne dzieci: Kacper, Ewelina i Maciej. Wszyscy są już dorośli i żyją swoim życiem. Do naszej rodziny dołączyli też: Radek, Marysia, Gosia, Wika, Paula i Arek. Pierwsza była Cyziu.

Była?

A: Tak. Bo Cyziu była dziewczynką. Miała na imię Ania, ale nazywaliśmy ją Cyziem.

O: Nie pamiętam już skąd się to wzięło. Ale takie było nasze rodzinne imię dla niej i tak się do niej pieszczotliwie zwracaliśmy: „Cyziu”. Ania była głęboko niepełnosprawna, często chorowała. Zmarła, kilka lat temu.

Widzieliście Państwo, że będziecie musieli mierzyć się z tą stratą, gdy zdecydowaliście się na opiekę nad nią?

O: Ania miała wiele zaburzeń i schorzeń, nawet lekarzom ciężko było określić a co mamy się przygotować. Ania często chorowała, miała problemy z oddychaniem. Często spędzałam z nią wiele dni w szpitalu.

Nie baliście się jak to wpłynie na rodzinę?

O: Nie żałowaliśmy, bo Cyziu była w naszej rodzinie



Skąd w ogóle decyzja by zostać rodziną zastępczą

O: Moja mama prowadziła rodzinę zastępczą więc wiedziałam na czym to polega. Widzieliśmy w tym drogę także dla nas.

A: Poza tym wspólnie pomyśleliśmy, że to dobrze wpłynie nasze biologiczne dzieci. Ola będzie mieć więcej czasu także dla tej starszej trójki. Będzie się mogła skupić głównie na domu.

Czy Cyziu była pierwszym Waszym niebiologicznym dzieckiem?

A: Nie. Wcześniej były jeszcze dzieci, które zostawały u nas przed adopcją ale rozstania z nimi, oddawanie ich nowym rodzinom było dla nas trudne. I dla nas i dla naszych starszych dzieci. **Chcieliśmy by Ci którzy dołączają do rodziny już byli tutaj u siebie.**

Jak zwracają się do Was dzieci niebiologiczne?

A: Nie stawiamy granic. Dzieci mówią do nas „Mamo” i „Tato”

Cyziu była pierwsza. Jej odejście przysporzyło Państwu żałoby. Mimo tego zdecydowaliście się na kolejne dzieci.

O: Nie planowaliśmy przyjmować do rodziny aż tyle. Ale rodzin zastępczych nie ma wiele. Takich które decydują się na dzieci z niepełnosprawnością jest jeszcze mniej- często po prostu nie wiadomo jakie schorzenia ma dane dziecko potrzebujące pieczy, bo często jest jeszcze w procesie diagnostycznym, o wiele diagnoz walczą potem sami zastępczy rodzice. Kiedy dzwoni telefon, że dziecko potrzebuje domu często wiemy, że jesteśmy ostatnią deską ratunku. Ale gdy już kogoś przyjmujemy to nie na chwilę.



Kiedy dzwoni telefon, że dziecko potrzebuje domu często wiemy, że jesteśmy ostatnią deską ratunku.





A emerytura? Czy jako rodzina zastępcza macie plan na zakończenie działalności?

O: Mamy plan na to co będzie, gdy część dzieci się usamodzielni a część zostanie z nami.

Na jak długo?

O: Na zawsze. Część dzieci się nie usamodzielni i po prostu będziemy mieszkać razem.

Tu nie ma różnicy pomiędzy rodzina zastępcza a rodzina.

A: Nie ma i chyba nie można nastawiać się na to, że tak się to da zaplanować. Nawet te dzieci, które się usamodzielnią będą przecież tutaj wracać jak do

rodzinnego domu. Żeby porozmawiać, побыć, mieć kontakt.

A jakie są Wasze najważniejsze momenty w rodzinnym domu?

O: Gdy już ogarnę codzienny grafik: odwiozę na zajęcia, będę towarzyszyć w rehabilitacji, wypiorę, zagonię do sprzątania przywiozę, odprawię, ogarnę wizytę u specjalistów: neurologów, dentystów, pedagogów, trenerów itp... gdy już ogarnę to wszystko i mamy czas by wspólnie obejrzeć serial.

Wspólnie z mężem?

O: I z dziećmi. Wiele seriali oglądamy już razem.

A: A ja najbardziej lubię wigilię, kiedy przy stole zbiera się nas ponad 20 osób. Bo mamy już też wnuki.

O : Lubię też rozmawiać z dziećmi. Ostatnio córka opowiedziała mi, że w szkole rozmawiali o tym jaką pracę wybrać i że pracy nie trzeba kochać: Ale ja powiedziałam że przecież pracę można kochać bo my jesteśmy pracą naszej mamy. Takie rozmowy są dla mnie bardzo ważne. Wspominała Pani, że pierwszą osobą w rodzinie była Pani mama.

Czy Państwa córka Ewelina też planowała założenie rodziny zastępczej?

O: Nie. Myślę jednak, że to doświadczenie wiele jej dało. Szczególnie opieką nad Cyziem. Dziś moja córka opiekuje się osobami starszymi. Ma w sobie olbrzymie pokłady empatii.

A co Pani lubi robić dla siebie?

O: Uwielbiam układać puzzle. Jednak od kilku lat układam tylko pudełka jedno na drugim pod biurkiem i przekładam podczas sprzątania. Na więcej nie mam czasu.





KONCEPCJA/PRODUKCJA



www.helisa.org

www.ludziezmisja.pl